Nikon

REFOTB

Ekskluzivni uvoznik i distributer: RefotB, Pčinjska 17, 11000 Beograd
t. 011 2456151, 308 7004, f. 011 446 0234, e-mail: info@refot.com

potražite spisak prodajnih mesta na:

www.refot.com

REFOTO

DINARA 250
K. MARAKA 8
KUNA 30
DENARA 250
EVRA 4

ISSN 1450-6394

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 36 AVGUST 2006 WWW.REFOTO.CO.YU

FOTOMONOGRAFIJE

TEST:
CANON EOS 30D
PANASONIC LUMIX L1
SIGMA OBJEKTIVI
FOTO-OPREMA

KONKURSI

DANI FOTOGRAFIJE U SRBIJI

FUDBALSKA FOTO-GROZNICA

Vaša kućna foto laboratorija

kompatibilna sa svim modelima digitalnih foto aparata

5,900^{00} +PDV

Selphy CP510
Photo Printer

+ KP36ip kit
(toner i papir za izradu 36 slika)

BEOGRAD
TEL: 011/21 84 878,
655 100, 655 257

PROFIFOTO official distibutor

you can **Canon**

sadržaj

AVGUST 2006, BROJ 36

STALNE RUBRIKE

4 **AKTUELNOSTI**
Izuzetno toplo leto nije smanjilo broj izložbi i ostalih fotografskih aktivnosti

9 **KNJIGE**
Pored velikog broja stranih izdanja izdvaja se jedno domaće, foto-monografija Dragoljuba Tošića

12 **MOJE ISKUSTVO**
Kako i čime kontrolisati boje u procesu fotografisanja i štampanja

16 **DEŠAVANJA**
Organizatori ovogodišnjih Dana fotografije u Srbiji jednostavno su nadmašili sami sebe

20 **DEŠAVANJA**
Nastavljeni su Foto-dani u Leskovcu i njegovoj okolini, ovoga puta sa novim fotografima

22 **IZLOŽBE**
U organizaciji Nacionalnog parka Fruška gora ponovo jedna svetska izložba – Pauci sveta

24 **AKCIJE**
REFOTO školica ekološke fotografije

26 **FOTO-PRAKSA**
Fotografisanje dece u prirodi čini vam se teškim poslom, ali zato pročitajte naše savete

28 **FOTOFONI**
Nov multimedijalni telefon marke Nokia, namenjen je prvenstveno mladim biznismenima

30 **ŠTAPOM I KANAPOM**
Mali i moćni servo blicevi mogu se koristiti na veliki broj načina

36 **IZLOŽBE**
Još godinu dana do velikog jubileja festivala "Žisel" u Omoljici

38 **RAZGOVORI**
Ekskluzivni intervju sa poznatim rediteljem Peterom Sempelom

60 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Dve naizgled identične fotografije posmatrane kroz stereoskop daju neverovatne rezultate

62 **FOTO-KLASIKA**
Kako samostalno napraviti crno-belu fotografiju u klasičnom, mokrom procesu

64 **KOLEKCIONARSTVO**
Sedam samuraja – sedam zanimljivih fotoaparata iz sredine prošlog veka

66 **FOTO-KOMENTAR**
Iz broja u broj sa novim savetima, ovoga puta tražimo nov ugao posmatranja

© DARKO VOJINOVIĆ, "DA LI VIDIŠ?"

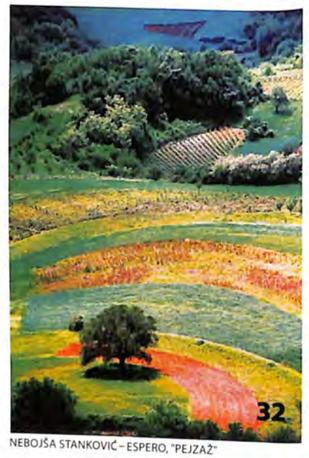

NEBOJŠA STANKOVIĆ – ESPERO, "PEJZAŽ"

BOJAN BONIFAČIĆ, HRVATSKA

70 **KONKURSI BOJA I EFEKAT**
Letnji vatromet boja na vašim fotografijama bio očekivan, ali fotografije prepune efekata pravo su iznenađenje

74 **KONKURS PORTRET**
Vidljiv je značajan napredak i slobodniji pristup ovoj večnoj i neiscrpnoj temi

79 **PISMA ČITALACA**
Pisma sa primedbama i uvek korisnim sugestijama, kao i velikim brojem pitanja predstavljaju sponu između nas i čitalaca

FOTOGRAFI

PORTFOLIA POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

32 **FOTO-KLUB FON NIŠ**
Čime sve ima da se pohvali najuspešniji fotografski klub u našoj zemlji

40 **FUDBALSKA FOTO-GROZNICA**
Direktan fotografski prenos najzanimljivijeg sportskog događaja na svetu

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

48 **NOVITETI**
Iako je Fotokina na pragu, proizvođači konstantno predstavljaju nove modele

52 **PANASONIC LUMIX DMC-L1**
DSL-R nastao udruživanjem dva tima konstruktora – Panasonic i Leica

54 **CANON EOS 30D**
Na osnovu sugestija korisnika prethodnih modela, proizveden je nov EOS 30D

56 **SIGMA OBJEKTIVI**
Objektivi namenjeni zahtevnijim korisnicima i optimizovani za DSL-R fotoaparate

58 **FOTO-OPREMA**
Iako smo do sada uglavnom foto-opremu doživljavali kao hardver, ovoga puta predstavljamo pravi fotografski softverski alat

NASLOVNA STRANA

© Gjorgi Ličovski, "Sa treninga"

ISPRAVKA

U broju *REFOTO* 35 došlo je do zamene imena autora fotografija na stranama 28 i 37, gde je umesto Ognjen Petrović trebalo da stoji Ognjen Topalović.
Ovom prilikom izvinjavamo se autoru i čitaocima na počinjenim greškama.
Redakcija *REFOTO*

reč urednika

Vrelo fotografsko leto

Pre tačno godinu dana na ovom istom mestu bio je tekst pod nazivom Decentralizacija kulture fotografije. Primetan napredak i širenje ove umetnosti u našoj sredini, a pogotovu u relativno manjim gradovima, jeste ono što je obeležilo protekli period. Posebno raduje pojava većeg broja, do sada nepoznatih autora, koji na salonima i izložbama fotografija odnose nagrade, kako kod nas, tako i u inostranstvu. A kako smo fotografiju posmatrali kao, uslovno rečeno, mušku disciplinu, ne možemo a da ne primetimo sve veći broj dama koje s fotoaparatom u rukama stvaraju svoje fotografske svetove, često mnogo suptilnije i romantičnije od muškaraca. Nekoliko veoma uspešnih fotografskih druženja, popularno nazvanih "foto-safari" bili su prilika za lepa druženja i mnogo dobrih fotografija, a pored izložbi, koje se tradicio nalno priređuju, bilo je i nekoliko novih i obnovljenih salona fotografija. Leto mnogi smatraju najlepšim delom godine i vremenom odmora, ali nijedan od fotografa neće se prepustiti jednostavnom uživanju jer uvek je tu neki detalj, trenutak koji vidimo, a koji treba fotografisati. Ovo treba imati u vidu i zbog toga što se naši konkursi bliže kraju, a nagrade čekaju one najuspešnije.

Iz obilja fotografskih dešavanja izabrali smo ona najzanimljivija, a pored toga tu su i nezaobilazna tehnika i svetski noviteti. Trka u "naoružanju" sve je veća i sve je teže odlučiti se šta kupiti. Na fotografsko-tehničku scenu stupili su neki novi "igrači" i to u svim kategorijama – od malih kompaktnih do onih profesionalnih fotoaparata. Svi proizvođači trude se da pridobiju potencijalne korisnike velikim brojem novotarija jer danas nije problem nešto ugraditi, već treba smisliti ono što drugi nemaju. Kako god bilo, digitalna oprema postaje sve pristupačnija, dok su cene analognih fotoaparata skoro simbolične tako da niko više nema opravdanja da je fotografija skupa.

A kada pogledate naše konkurse, videćete koliko su dobre i maštovite fotografije koje su stigle u Redakciju i možete samo da zamislite kako će biti dobre izložbe tih radova. Jedina zamerka jeste što ste i dalje pomalo nemarni prema svojim radovima jer ih šaljete neobeležene, a događa se i da ime i adresu ne napišete čak ni na koverti. Nadamo se da će se i to promeniti.

Uživajte u odmoru, putovanjima i, naravno, fotografiji, a u sledećem broju imaćete priliku da pročitate šta se događa u svetu jer sprema se nova Fotokina u Kelnu.

Milan Živković
refoto.zivkovic@gmail.com

REFOTO ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE
www.refoto.co.yu

Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17
Direktor Slobodan Vukadinović
tel. 011/2456-151; 2447-958; faks. 011/4460-234
žiro-račun 255-0009770101000-53.

e-pošta: info.refoto@gmail.com
Cena pojedinačnog broja 250 dinara

Glavni i odgovorni urednik mr fot. Ivana Brezovac
Izvršni urednik Milan Živković
Urednik tehnike Boris Bjelica
Redakcija mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Goran Malić, Miroslav Nikoljačić, Nijaz Selmanović, Imre Szabó, mr fot. Mitar Trninić, Srđan Vuković

Saradnici Vojin Mitrović (Pariz), Stevan Ristić, Radomir-Maša Dikosavljević, Jelena Matić, Miloš Zdravković, Srđan Vukmirović, Ivan Tošić, Milica Lapčević

Tehnička redakcija i dizajn Sanja Kovačević, Mileta Miletić, Petar Vukadinović
Lektor Biljana Gordić

Marketing REFOT B, tel. 011/2456-151;
faks. 011/2447-958
Štampa Štamparija "Politika AD", Beograd
Pre-press REFOT B – Rukopisi i prilozi se ne vraćaju
Distribucija "Porter", Lazarevićeva 2, Beograd, tel. 011/323-58-46

IN MEMORIAM

STEVAN LAZUKIĆ (1931 – 2006), FOTOREPORTER *DNEVNIKA*, MAJSTOR FOTOGRAFIJE FOTO-SAVEZA JUGOSLAVIJE

Vojvođansko novinarstvo ostalo je bez jednog od najproduktivnijih i najzapaženijih fotoreportera u svojoj istoriji, a Foto, kino i video savez Vojvodine bez jednog od najangažovanijih i najuspešnijih članova i autora kreativne fotografije.

Rođen je u Kragujevcu, a od 1960. godine član je Redakcije *Dnevnika* gde je proveo čitav radni vek, a najviše u *Poljoprivredniku* i reviji *Dobro jutro*. Fotoreporterski posao uspešno je spajao s kreativnom fotografijom, pa su mnoge fotografije objavljene u novinama dospevale i na najpoznatije izložbe u zemlji i svetu. Dobio je najviša priznanja Udruženja novinara Vojvodine, Narodne tehnike, Foto, kino i video saveza Vojvodine, "Pčese". Odlikovan je ordenom rada sa srebrnim vencem, dobitnik je "Zlatnog oka", proglašen je za "Baštinika Vojvodine". Bio je predsednik: Foto-kluba "Branko Bajić", Foto, kino i video saveza Vojvodine i Foto-saveza Jugoslavije. Jedan je od utemeljivača Kulturno-istorijskog društva "Pčesa", autor je fotografija u velikom broju knjiga o Vojvodini, a bio je i član žirija i učesnik na brojnim izložbama.

Snimao je i izlagao fotografije do poslednjeg dana svog veoma dinamičnog života. Često je govorio da je srećan što je čitavog života radio ono što je voleo. Lazukićev omiljen motiv bila je Vojvodina, njeni ljudi, ambari, zemlja, žuljevi, karuce, šubare, opaklije, snaše, salaši, bičevi i pulini. Kad je jednom upitao paora na njivi da li sme da ga fotografiše, Lazukić je dobio neočekivan odgovor: "Samo ti slikaj! Ko se slika, ima dva života: i kad umrem biću živ – na slici!" Stevan Lazukić preselio se u zagrljaj tišine ravnice. Iza njega ostalo je toliko sjajnih fotografija da će živeti sve dok traje i poslednja iznedrena treptajem njegovog zlatnog oka.

B. MIROSAVLJEVIĆ

IZLOŽBE

Turisti / Tourists

JELENA KOVAČEVIĆ-JUREŠA, 3. 7 – 3. 9. 2006. FRANCUSKI KULTURNI CENTAR, BEOGRAD

Inspiraciju za seriju kolor fotografija predstavljenih na izložbi Jelena Kovačević-Jureša pronašla je u životu turista u Parizu. Rad na ovom projektu autorka je započela pre dve godine prilikom boravka u Cites des Arts u Parizu, a nastavila ga 2005. i 2006. godine tokom ponovnih poseta gradu. Jedan deo fotografija prikazuje turiste iz različitih krajeva sveta kako posiraju grupno ili pojedinačno ispred poznatih turističkih objekata. Na

drugim fotografijama turisti su prikazani u momentima razgledanja i obilazaka galerije. Služeći se fotografijom autorka je pokušala da sagleda i prikaže fenomen života turista u velikom gradu na način koji se razlikuje od uobičajenog. Jelena Kovačević-Jureša završila je grafiku na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Radila je kao dizajner i umetnički direktor poznatog muzičkog festivala "EXIT" u Novom Sadu

J. MATIĆ

Posetioci

GORAN BERTOK, 14 – 30. 7. 2006. GALERIJA DOMA OMLADINE, BEOGRAD

Fokus stvaralaštva slovenačkog umetnika Gorana Bertoka (1963, Kopar) predstavlja telo. Na starijim ciklusima crno-belih fotografija kao što su "Omen", "999" ili "Stigmata", Bertok je istraživao fenomen tela, telesnosti i mazohizma fotografišući tela izložena različitim vidovima destrukcije (probadanje, sečenje itd.). U najnovijem ciklusu kolor fotografija predstavljenih na izložbi Bertok je otišao korak dalje, slobodno se može reći do samog kraja jer prikazana tela nisu živa već mrtva. "Posetioci predstavljaju apsolutnu marginu odstupnicu, jer Bertok ne prenosi 'puku' predstavu leša, već telo dekomponovano kroz proces kremacije" (preuzeto iz teksta koji je povodom izložbe napisala T. Orbović). Kao takvo, posmatračima fotografija može biti traumatično, morbidno i zazorno. Goran Bertok trenutno živi i radi u Ljubljani. Izlagao je u Galeriji "Kapelica", "Modernoj galeriji", Cankarjevom domu, Umetničkoj galeriji u Mariboru i u drugim galerijama.

J. MATIĆ

Remek-dela

MILOŠ NENKOVIĆ, 30. 6 – 19. 7. 2006. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

U 19. veku neka od najrasprostranjenijih mišljenja u vezi s fotografijom bila su da ona nije umetnost, a fotograf nije umetnik jer svoja dela stvara mašinskom napravom a ne rukom i duhom, kao i da fotografija može da bude umetnost samo ukoliko imitira slikarstvo. Inspiraciju za seriju kolor fotografija Miloš Nenković (Beograd, 1979) pronašao je u slikama Rembranta (Rembrandt), Goje (Goya), Rafaela (Rafaelo), Karavađa (Cravaggio), Artemizije Đentileski (Artemisia Gentileshi), Tuluza Lotreka (Toulouse Lautrec), drugim rečima u velikanima i remek-delima istorije umetnosti. Na fotografijama su prikazane scene slika kao što su: Beg u Egipat, Preobraženje Hristovo, Mlada žena čita pismo, Jevrejke ubijaju Holofernesa, Blagovesti itd. Uloge mitoloških, istorijskih, starozavetnih i novozavetnih junaka Miloš je dodelio simpatičnim čovečuljcima "Lego sveta" i tako remek-delima dao drugo značenje. Uz dozu humora, fotografije ne obnavljaju samo stare teme, već otvaraju nove i posmatračima daju slobodu da ih različito tumače. Miloš Nenković fotografijom se bavi od 1997. godine. Diplomirao je na Akademiji "Braća Karić" i radio je u *Večernjim novostima* i *Dnevnom telegrafu*.

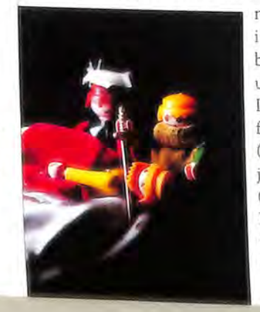

J. MATIĆ

Loše održavanje

MILAN ALEKSIĆ, 15. 6 – 15. 7. 2006. GALERIJA ANASTAS, MUZEJ PRIMENJENE UMETNOSTI, BEOGRAD

Umetnički direktor Galerije "Artget" i profesor fotografije na Akademiji "Braća Karić" Milan Aleksić predstavio je više-manje poznat ciklus od nekoliko desetina kolor fotografija nastalih tokom putovanja po Srbiji, Americi, Velikoj Britaniji i drugim zemljama. Pohabane kancelarijske fotelje, zapušteni izlozi, kupatila, menze i drugi motivi prikazani na fotografijama govore o svetu u kojem živimo. Fotografišući na pogled neprimetne stvari i situacije iz svakidašnjeg okruženja, umetnik ruši mit o neprolaznoj lepoti ukazujući na prolaznost, napuštenost i nebrigu savremenog društva. Milan Aleksić izlaže od sedamdesetih godina prošlog veka. Pored učešća na grupnim i samostalnim izložbama u zemlji i inostranstvu, organizovao je seminare, radionice i brojna predavanja o fotografiji.

J. MATIĆ

Oslobađanje

IVANA STOJAKOVIĆ, 22. 6 – 3. 7. 2006. GALERIJA CIRKUS, BEOGRAD

Izložba slikarke Ivane Stojaković ne može se okarakterisati kao klasična izložba fotografija, već kao ambijentalna instalacija. Predstavljene kolor fotografije rađene su manuelnim fotoaparatom postupkom višestruke ekspozicije, a zatim odštampani na velike formate i postavljene u kružni prostor Galerije. Snimajući kaveze s pticama u Beogradskom zoološkom vrtu, umetnica se bavi, kako uslovljenostima čovekove slobode ne samo u fizičkom već i u duhovnom smislu, tako i ograničenjima i njihovim uticajem na formiranje i preobražaj ličnosti. Ivana Stojaković je postdiplomac na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu, član je ULUS-a, a od prošle godine i Foto-kino saveza Srbije. Od 1997. godine učestvovala je na više kolektivnih izložbi.

J. MATIĆ

Velika igra

MILAN HRNJAZOVIĆ, 6 – 18. 6. 2006. GALERIJA DOMA OMLADINE, BEOGRAD

Inspiraciju za cikluse fotografija pod nazivom "Femme Fatale" i "Velika igra", predstavljene na izložbi, Milan Hrnjazović (Valjevo, 1982) pronašao je u stavovima, pojavama i situacijama ukorenjenim u savremenom društvu i kulturi. Kroz aranžiranu scenografiju, s muškim i ženskim modelima postavljenim u odgovarajuće poze i s određenim gestovima, fotografije govore o pohlepi, borbi i prisvajanju, sili i nasilju, ambicijama i moći, seksualnim željama i fantazijama. Prošlogodišnji dobitnik nagrade "Za osobenu kreativnu inovaciju", Fond "Miloš Bajić", Milan Hrnjazović student je pete godine Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu. Učestovao je na nekoliko grupnih i samostalnih izložbi.

J. MATIĆ

Refleksije Musee d'Orsay

ALEKSANDRA RISTANOVIĆ, 21. 6 – 17. 7. 2006. LIKOVNA GALERIJA KULTURNOG CENTRA BEOGRADA

Beogradska umetnica Aleksandra Ristanović, koja živi i radi u Redingu, predstavila je seriju kolor printova velikog formata (127 x 127 cm), snimljenih u Muzeju d 'Orsay u Parizu. Muzej koji je nekada bio hotel, pa železnička stanica izgrađen je 1773. godine i kasnije preuređen u stilu "Art Nouveau", dnevno primi oko 15.000 posetilaca koji uživaju u najpoznatijim delima impresionizma, simbolizma i realizma. Boraveći u impresivnom i dinamičnom prostoru muzeja, umetnica je pažnju usmerila na posetioce, postavku umetničkih dela i sâm muzej. Na fotografijama specifične atmosfere gužve, pogledi i pokreti ljudi prepliću se s umetničkim delima stvarajući jedinstvenu celinu. Aleksandra Ristanović izlaže od 1994. godine. Učestvovala je na Bijenalu mladih u Vršcu i Memorijalu "Nadežda Petrović" u Čačku. Na 39. oktobarskom salonu dobila je nagradu za multimedijalni rad.

J. MATIĆ

KONKURSI

DRUGI UBSKI SALON FOTOGRAFIJE PRIRODE 2006

PATRONAT FKSS BR. 12/2006

Tema: "Priroda"
Format: do četiri crno-bele ili kolor fotografije, s dužom stranicom do 45 cm ili kaširane na kartonu debljine do 1 mm.
Pored uobičajenih nagrada žiri će dodeliti i jednu novčanu nagradu u iznosu od 8.000 dinara za najbolju makrofotografiju.
Rok: 2. 10. 2006.
Slati na adresu: Opštinska uprava Ub (s naznakom "Za izložbu")
14210 Ub, Srbija
Informacije: 064/219-77-68.

DESETA MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA, NIŠ 2006

Tema izložbe: slobodna
Prijem radova: 23. 9. 2006.
Autor može poslati do šest fotografija, formata od 18 x 24 cm do 30 x 40 cm. Participacija za učešće na izložbi za autore iz inostranstva iznosi 5 evra, a iz Srbije 300 dinara.
Fotografije slati na adresu:
Omladinski savet Niša,
Vožda Karađorđa 16, 18000 Niš
(Za foto-konkurs)
Više informacija možete dobiti na sajtu Foto-kino saveza Srbije: www.fkss.org, ili na telefone FK "FON" Niš: 063/77-59-412 ili 063/8156304.

ŠESTA MEĐUNARODNA IZLOŽBA ART FOTOGRAFIJE, MALME 2006

ORGANIZATOR: FIAP I ISF

Tema: slobodna
Rok: 14. 10. 2006.
Sekcije: kolor i kolor kreativne digitalne fotografije, najviše četiri rada po sekciji.
Format: JPEG format, duža strana najviše 1.024 piksela, rezolucija 72 dpi, maksimalna veličina fajla 450 kB.
Fotografije s prijavom i participacijom od 15, odnosno 20 evra za obe sekcije, poslati elektronski na: malmoe.int.exhib@ffim.se, ili poštom:
6th Malmö International Exhibition of Photograpic Art
Fotografiska föreningen i Malmö
Box 19091, SE-200 73 Malmö
Sweden
Dodatne informacije: www.ffim.se

KONKURSI

MEĐUNARODNI FOTO-KONKURS, ÁGENS

FIAP 2006/056

Organizator: Ágens Reklám és Kereskedelmi Kft (Ágens Advertising and Trading Ltd.)
Rok: 30. 9. 2006.
Prima se najviše četiri rada, formata do 21x30 cm bez paspartua.
Participaciju od šest evra uplatiti na račun: IBAN: HU64 1040-0951-4955-4949-5350-1018.
Propisno obeležene radove na engleskom jeziku, s prijavom, slati na: Ágens Kft.
H-1027 Budapest, Fő u. 73.
HUNGARY
E-pošta: agens@hu.inter.net

DVANAESTI KAPOSVÁR HUNGARY MEĐUNARODNI FOTO-KONKURS 2006 "THE BRIDGE OF FRIENDSHIP"

Tema: slobodna
Rok: 1. 9. 2006.
Primaju se crno-bele, kolor i digitalne fotografije.
Četiri fotografije po sekciji.
Format: maksimum 30x40 cm.
Participacija: 20 evra ili za sve sekcije 25 evra.
Biće dodeljeno 30 nagrada i svaki učesnik dobija katalog izložbe.
Radove s naznakom "Printed matter" poslati na adresu:
Somogyi Fotóklub, H-7400 Kaposvár, CSOKONAIU.1.
Hungary

TRIDESET ČETVRTI MEĐUNARODNI TROFEJ GIPUZKOA

Tema: slobodna
Rok za slanje: 30. 9. 2006.
Sekcije: crno-beli printevi, kolor printevi, dijapozitivi i digitalne fotografije. Najviše četiri rada po sekciji.
Formati: maksimum 30x40 cm, dijapozitivi 5x5 cm; digitalni fajlovi na CD-u u višoj i nižoj rezoluciji (1.024x768 piksela, JPG, i minimalno 2.400 piksela, 300 dpi, maksimalan kvalitet TIF ili JPG).
Radove, zajedno sa prijavom i participacijom od 20 evra, slati na:
XXXIV TROFEO GIPUZKOA
Internacional 2006 Sociedad Fotografica de Gipuzkoa
P.O. BOX 086
E-20080 Donostia - San Sebastian, SPAIN
Informacije na:
www.sfg-ss.com i sfg@sfg-ss.com

Izložba na mostu

FRANCIS GAZEAU, JUN, PARIZ

Svako ko je imao priliku da se tokom juna prošeta ulicama i mostovima Pariza, mogao je videti nesvakidašnju izložbu pod vedrim nebom. Na možda najlepšem mostu na Seni, mostu koji nosi ime umetnosti "Pont Des Arts", francuski fotograf Fransis Gazo (Francis Gazeau) izložio je više od sto kolor fotografija velikog formata. Svaka fotografija postavljena na ogradu mosta imala je svoje indirektno osvetljene tako da je radno vreme "galerije" bilo non-stop. Fransis je tokom poslednjih trideset godina obišao severnu Afriku, Indijski potkontinent, Burmu, Gvatemalu, popeo se na vrh Afrike, čarobni Kilimandžaro, i sve to zabeležio svojim objektivom. Dakle, pejzaži i portreti ljudi koji žive u harmoniji sa zemljom, na mostu Umetnosti u Parizu, od 0 do 24 sati.

M. VASIĆ

Karnevali

10 – 31. JUL, VRNJAČKA BANJA

U organizaciji Turističko-sportskog centra, od 10. do 31. jula u Vrnjačkoj Banji postavljena je izložba fotografija podeljena u dve tematske celine: "Karnevali u Vrnjačkoj Banji 2005" i "Karnevali u Italiji 2006". Autori fotografija iz Vrnjačke banje su Dragan Topalović i Đorđe

Petrović, a fotografija karnevala iz Italije: Nebojša Bogićević i Marko Vukomanović. Preko 80 fotografija većeg formata bilo je izloženo na platou u centru grada, i privuklo je ogromnu pažnju građana i mnogobrojnih turista.

J. RASPOPOVIĆ

Action

WWW.PICTURE.COM

Da je izbor fotografija koji napravimo dobar, svedoči i uspeh Dušana Žutinića koji je prošle godine poslao fotografiju na američko takmičenje s temom "Action", u organizaciji USA veb sajta: www.picture.com i plasirao se u polufinale. Fotografija će biti objavljena u katalogu izložbe, a autor konkuriše za jednu od nagrada čija je vrednost od 400 do 10.000 dolara.
Reč je o fotografiji koja je odabrana na konkursu "Čitam *REFOTO*". Snimljena je na međunarodnoj stazi "Ploča" kod Niša i prikazuje uspešan skok vozača Aleksa Varadia i koja je u okviru akcije "Vaša fotografija na bilbordu" bila postavljena i u Nišu.

Vojvodina na dlanu

HUMENNE, SLOVAČKA

U istočno-slovačkom gradu Umene (Humenné) 20. juna 2006, otvorena je izložba fotografija "Vojvodina na dlanu". Ova putujuća izložba fotografije Vojvođana o Vojvodini sastavljena od radova prispelih na konkurs, koje je odabrao žiri u sastavu: D. Živkić, M. Živković i G. Lenert, pre Slovačke bila je izložena u Grčkoj (Atina) i Rumuniji (Oradea). Izložbu u prelepoj galeriji Zavoda za kulturu grada Umene otvorila je Marika Miškova, kustos Zavoda, i Tomaš Leno, direktor Vihorlatske knjižnice. Izložbu prati bogato ilustrovan katalog s tekstom na srpskom, slovačkom i rusinskom jeziku.

G. LENNERT

Poljubac

BERNARD MATUSSIERE, PARIZ

Prošlogodišnji rasni nemiri su prošlost, a kampanja koja se trenutno vodi protiv rasizma u Francuskoj zahuktava se i poseže za najsuptilnijim sredstvima. Naime, na ulicama Pariza mogu se videti foto-posteri s porukama koje pozivaju na toleranciju među svim rasama i bojama kože. To ne bi privuklo našu pažnju da te crno-bele fotografije nisu replika čuvenog poljupca "Baiser De L'Hotel De Ville" Robera Duanoa (Robert Doisneau), *REFOTO* broj 17. Fotograf Bernar Matusjer (Bernard Matussiere) izabrao je lokaciju "L'Hotel De Ville" i na tri fotografije klonirao Duanoov "Poljubac" sa tri para različitih rasa: crnac-arapkinja, jevrejin-crnkinja i azijat-bela žena. "Poljubac" je godinama bio najbolji promoter turizma "Grada Svetlosti", a sad ima novu i mnogo ozbiljniju ulogu – da smiri rasne tenzije.

© ROBERT DOISNEAU, "POLJUBAC"

M. VASIĆ

Čovek i reka

21. 7. 2006. GALERIJA MEANDAR, APATIN

Nakon dugogodišnje pauze nastavljena je izložba na temu "Čovek i reka". Na ovogodišnji konkurs odazvalo se 88 autora sa 337 fotografija. Odgovarajući zahtevu domaćina, žiri u sastavu: Borivoje Mirosavljević, Dušan Živkić i Milan Živković izabrao je 80 fotografija koje čine ovogodišnju postavku. Nagrade za kolekcije fotografija dodeljene su: Nenadu Petroviću, Miroslavu Vajdlu, Siniši Kiršeku, a pohvaljeni su: Vladan Tanasković i Ninoslava Rastović. U kategoriji pojedinačnih fotografija nagrađeni su: Vesna Stojaković, Jadranka Sekerić i Siniša Graovac, a pohvale su dobili: Jovan Vajdl, Zdravko Simijonović i Milenko Vasić.

MIROSLAV VAJDL

Šesti evropski foto-festival

23 – 25. 6. 2006. ORADEA, RUMUNIJA

Rumunski grad Oradea, koji je po svemu sličan Subotici (blizina mađarske granice, mešano stanovništvo, prelepa secesijska arhitektura, a i ljubav prema dobroj fotografiji), bio je od 23. do 25. juna 2006, domaćin Šestog evropskog festivala fotografije. Na ovom festivalu učestvovali su, između ostalih, gosti iz Hrvatske, Turske, Izraela i Japana, dok pozvani gosti iz Srbije i Kine nisu mogli da prisustvuju Festivalu, jer nisu na vreme dobili rumunsku vizu. Naša zemlja je ipak imala predstavnika: u okviru Festivala u Galeriji "Foto Art" otvorena je (retrospektivna) izložba Geze Lenerta E.FIAP-a, MF FSJ iz Novog Sada, praćena katalogom sa oko devedeset ilustracija i uvodnim tekstom (Ferenca Nemeta, istoričara kulture) na mađarskom, rumunskom, srpskom i engleskom jeziku. U okviru bogatog programa Festivala te evroregijske saradnje županija Bihor (Rumunija) i Hajdú-Bihar (Mađarska) napravljen je i foto-izlet u Debrecin i na svetski poznatu pustaru Hortobágy.

G. LENNERT

FKK Paraćin

PETA IZLOŽBA UMETNIČKE FOTOGRAFIJE, JUN, PARAĆIN

U Paraćinu je održana peta po redu izložba umetničke fotografije. Foto-klub "Paraćin" nastavio je s uspesima na domaćoj, a posebno svetskoj sceni. Dejan Pavlović i Zoran Purger zauzeli su prvo, odnosno osmo mesto na listi "10 naj", dok je klub četvrti na listi najuspešnijih. Izložba je koncipirana kao prezentacija radova članova Kluba i petnaest autora koji su po pozivu poslali svoje kolekcije. Selektor izložbe bio je Branislav Brkić, a nagradu za najbolju kolekciju dobio je Milan Živković. Dve druge nagrade pripale su Dragoslavu Mirkoviću i Gordanu Pomorišcu, a tri treće ravnopravno dele Dejan Pavlović, Dragoslav Ilić i Miroslav Jeremić. Pohvaljeni su radovi Bobana Đorđevića, Dragana Ilića i Raše Milojevića.

Crno-beli Brazil

LUMINOUS DE FOTOGRAFIA, 10. 7. 2006. GALERIJA MULTIMEDIA ART, NOVI SAD

U Galeriji Foto, kino i video-saveza Vojvodine, 10. jula 2006, otvorena je izložba koja je u Novi Sad donela duh Brazila. Izloženih sedamdeset crno-belih fotografija od 20 autora, članova grupe "Luminous de fotografia" iz São Paula, u Novi Sad stiglo je preko Oradee (Rumunija), Valjeva, Niša i Beograda, što potvrđuje potrebu za daljim negovanjem međunarodne saradnje. Grupa "Luminous de fotografia" postoji od 2000. godine, a čini je 30 fotografa, profesionalaca i zaljubljenika u fotografiju, koji deluju u São Paulu, i predstavlja jednog od lidera aktuelne brazilske art-fotografije.

G. LENNERT

CRISTINA AKISINO

Foto-radionica

ATELJE PETERNEK, BEOGRAD

Prvu foto-radionicu Tomislav Peternek organizovao je tačno pre dvadeset godina. Usledila je pauza jer je Atelje u saradnji s Institutom za novinarstvo obučavao buduće fotoreportere, među kojima je stasao veliki broj danas poznatih autora (Sinobad, Mandić, Rakičević...). Radionica će krajem ove godine ponovo početi s radom i to dva puta godišnje po šest meseci, petkom, subotom i nedeljom. Grupe će imati do pet polaznika, a obezbeđeni su kompletan materijal i oprema. Rad u Ateljeu zasnovan je na fotoaparatima 4x5 inča – za reklamnu fotografiju, 6x6 cm – za modu, portret i aktove (za koje će biti angažovani profesionalni modeli), a nakon toga prelazi se na rad s 35 mm fotoaparatima. Tokom poslednjeg meseca biće organizovana škola digitalne fotografije i obrada fotografija putem računara. Na kraju Radionice biće organizovana izložba u nekoj od beogradskih galerija.
Informacije: 064/324 0364, 011/17 66 281.

KONKURSI

MEĐUNARODNI SALON 2006

CLUB PHOTO DE MORESTEL

Tema: slobodna
Rok: 6. 9. 2006.
Sekcije: crno-beli i kolor radovi.
Prima se najviše četiri rada po sekciji, na paspartuu formata 30x40 cm, debljine do 2 mm. Propisno obeležene radove, s participacijom koja iznosi 18 evra, slati na adresu:
Club Photo de Morestel
Chez M. Paul PETIT, Les Petites Roches, 38510 MORESTEL
FRANCE
E-pošta: SALON2006@aol.com
Sajt: http://www.photomorestel.com

SVETA GORA 2006

Tema: "Sveta gora"
Participacija: 400 dinara, uplaćuje se na račun PD "Suva planina" – Tvrđava b.b., Niš 160-18380-32.
Autor može poslati do šest radova formata 20x30 ili 30x40, isključivo na foto-papiru.
Rok: 15. 9. 2006.
Poslati ili doneti na adresu:
Foto sekcija Planinarskog društva "SUVA PLANINA", Dom planinara, Tvrđava b.b., 18000 Niš
Informacije: tel.faks.: 018/ 515 607
e-pošta: nebo-d@Eunet.yu

MINIATURE 2006

KRANJ, SLOVENIJA

Teme: a) "Apstrakcija", b) slobodna
Rok: 20. 9. 2006.
Primaju se do tri fotografije po temi, formata 7x10 cm, 10x7 cm ili 10x10 cm na paspartuu debljine 1 mm, formata 20x20 cm.
Radove s prijavom i participacijom od 15 evra, slati na adresu:
FD "Janez Puhar Kranj", p.p. 193, SI-4001 Kranj, SLOVENIA
Informacije: Vasja Doberlet, v1.doberlet@siol.net

PRAVOSLAVLJE DANAS

CENTAR ZA CRKVENE STUDIJE, NIŠ

Tema: "Pravoslavlje danas"
Slati do deset fotografija minimalnog formata 20x30 koje ilustruju sve pojavne oblike života pravoslavne crkve (crkvena umetnost, arhitektura, manastiri, crkve i sl.).
Rok: 15. 9. 2006.
Radove slati na:
Centar za crkvene studije, Obrenovićeva 20, 18000 Niš
www.crkvenestudije.org.yu

KALENDAR

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

AVGUST, SEPTEMBAR

BEOGRAD

ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA – TRG REPUBLIKE 5/1

21. 7 – 19. 8. Mihael Mauraher, "Portret čoveka" i Rainer Iglar, fotografije

20. 8 – 17. 9. Vesna Mićović, fotografije

FRANCUSKI KULTURNI CENTAR – KNEZ MIHAILOVA 31

DO 3. 9. Jelena Kovačević-Jureša, "Turisti / Tourists", fotografije

SALON MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI – PARISKA 14

28. 7 – 14. 8. Projekat "Postcards". Na izložbi će biti prikazani odabrani radovi koji su pristigli na konkurs za idejno rešenje "Razglednice Beograda". Autori projekta su: Una Popović i Aleksandra Mirčić, a izlažu: Aleksandar Rafailović, Nenad Pešić, Olga Đurović, Nikola Panajotović, Svetlana Čopić, Branislav Nikolić i Aleksandar Jestrović Jamezdin.

MUZEJ GRADA BEOGRADA – KNEZ MIHAILOVA 46

2 – 12. 8. Igor Grubić, "Anđeli garavog lica", izložba grupnih i pojedinačnih fotografija rudara Kolubarskog rudnika biće predstavljena u okviru programa Belefa, vizuelna umetnost.

GALERIJA SINGIDUNUM – KNEZ MIHAILOVA 40

26. 9 – 6. 10. Aleksandar Radoš, "Ženske priče"

SUPERSPACE, BETON HALA – KARAĐORĐEVA 2

6 – 12. 8. Svetski dizajn na Belefu. Godišnja svetska "Art Directors Club" izložba na kojoj će biti predstavljena najbolja, najinovativnija i najuzbudljivija ostvarenja iz oblasti fotografije, printa, grafičkog dizajna, advertajzinga, interaktivnih medija, ilustracija itd.

GRAND PROM KONKURS

Kompanija "Grand Prom" poziva fotografe da se priključe velikoj akciji pod nazivom "Tražimo Aroma drugarice".

Fotografišite tri drugarice u trenucima druženja i pošaljite na: aromadrugarice@grandkafa.co.yu od 17. 7. do 30. 8. (u JPG formatu, 300 dpi, duža strana 2.000 piksela) i osvojite Mekintoš laptop!

Fotografi koji osvoje drugo, treće i četvrto mesto takođe će kao nagradu dobiti tri laptopa. Tri drugarice s pobedničke fotografije poneće titulu "Grandove Aroma drugarice" i osvojiće vikend snova u Beogradu: sopstvenog vozača, apartman u hotelu "Hyatt", gala večeru, tretman u spa centru, vaučer za superšoping i druga vredna iznenađenja!

Informacije: www.grandkafa.co.yu u delu Najsvežije vesti.

Napomena: Šoljice ne moraju biti sa znakom Granda! Saćuvajte fotografiju u višoj rezoluciji u slučaju da bude nagrađena!

Stvorenje

MIHAILO VASILJEVIĆ, 9 – 28. 6. 2006. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Na izložbi Mihaila Vasiljevića (1981, Beograd) predstavljena je serija od devetnaest kolor fotografija nastalih u proteklih nekoliko godina. Ukoliko se prisetimo fotografija Viljema Vigmana (William Wegman) ili Eliota Ervita (Elliot Erwitt) i ostalih umetnika, videćemo da pas kao objekat fotografisanja, nije redak u fotografiji. Stavljajući sebe u poziciju fotografa istraživača i snimajući svog psa prilikom igre, šetnje, odmora i u drugim različitim svakodnevnim situacijama, autor je pokušao da pruži sopstveno viđenje ovog stvorenja. Fotografije koje na pogled manje-više deluju kao puko beleženje stvarnosti, posmatračima pružaju različita tumačenja i ukazuju na pojave koje gotovo da i ne primećujemo. Asistent saradnik na Katedri za fotografiju Akademije umetnosti "Braća Karić" Mihailo Vasiljević je od 2001. godine izlagao na više grupnih i samostalnih izložbi u Kragujevcu, Beogradu i Beču.

J. MATIĆ

Izložba studenata fotografije

18 – 31. 7. MUZEJ PRIMENJENE UMETNOSTI, BEOGRAD

Na izložbi studenata Fakulteta primenjenih umetnosti, Odsek grafika, Atelje fotografije, predstavljeno je nekoliko desetina crno-belih i kolor fotografija i printova. Svi radovi nastali su u toku prošle školske godine. Pored dokumentarne, modne i reklamne, publika je imala priliku da vidi sportske, naučne i akt fotografije, kao i radove za katalog industrijskih proizvoda. Tematska i tehnička raznovrsnost izloženih fotografija ukazuju na originalnost i kreativnost mladih umetnika koji nastavu pohađaju kod profesora Branimira Karanovića, docenta Mitra Trninića i Vladimira Tatarevića i stručnog saradnika Dragoslava Mirkovića. U okviru izložbe, 20. jula, održane su tribina o edukaciji i prezentacija Nikon fotoopreme.

J. MATIĆ

Portret čoveka

MIHAEL MAURAHER I RAINER IGLAR, 21. 7 – 19. 8. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Čovek predstavlja glavnu temu ciklusa fotografija austrijskih umetnika Mihaela Maurahera i Rainer Iglara. Oba umetnika temi pristupaju na različite načine. Tako je, na primer, Mihael Mauraher predstavio ciklus crno-belih fotografija čoveka snimljenog u različitim pozama, situacijama (iz profila, s leđa, s tirol šeširom kako pravi različite mimike lica) i različitog starosnog doba. Na pogled klasične portretne fotografije zbunjuju posmatrače jer autor osim opštih podataka do kojih dolaze njihovim posmatranjem ne nudi odgovore na brojna pitanja kao što su: ko je portretisana osoba ili gde i kada su snimljene ove fotografije? Njegov kolega Rainer Iglar predstavio je ciklus kolor fotografija na kojima istražuje jedan od fenomena savremenog potrošačkog društva. Za mnoge, pa i za Iglara, supermarketi su hramovi našeg društva i kulture, a sam odlazak u njih predstavlja pravi mali ritual. Na Iglarovim fotografijama prikazani su slučajno odabrani pojedinci ili grupe ljudi koji raspoloženo poziraju fotografu na parkinzima ili ispred ulaza supermarketa.

RAINER IGLAR

J. MATIĆ

Suva planina

20. 5 – 3. 6. 2006. DOM PLANINARA, NIŠ

Novoformirana Foto-sekcija "Suva planina" u Nišu, sada već i član Foto-kino saveza Srbije, predstavila se niškim ljubiteljima fotografije i planinarstva, svojom prvom izložbom. Tročlani selektorski tim (Živojin Miljković – umetnik fotografije USUF, Boban Đorđević – FA I FKSS i deset naj, Danilo Dačić – akademski slikar) od 134 fotografije 27 autora za izložbu je odabrao 46 fotografija 21 autora.

Za pojedinačne fotografije nagrađeni su: Jelena Vemić iz Beograda, Siniša Kiršek iz Novog Sada i Marica Ćelić iz Niša, a pohvaljeni su: Marija Denić, Velizar Milanović, Miodrag Miljković, Božidar Popović i Dubravko Ćelić. Za kolekcije fotografija nagrade su dobili: Miroslav Jeremić iz Valjeva, Ivan Stefanović iz Niša i Ivan Stojanović iz Zaječara. Zbog velikog interesovanja izložba je produžena do kraja jula, s tim što joj je domaćin bila i Foto-galerija "FON" u Nišu.

N. STANKOVIĆ

KNJIGE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

Les Meehan
KONTROLA KREATIVNE EKSPOZICIJE
(Creative Exposure Control)

/izdavač: COLLINS & BROWN, 2003; **/jezik:** ENGLESKI; **/format:** 17, 8 X 26,2 CM, 128 STRANA; PREKO 300 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; **/povez:** MEK; **/cena:** 2.070 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "PLATO XL"

Iako je autor knjigu namenio naprednijim korisnicima za proveru znanja, usavršavanje tehnike i veštine fotografisanja, ona može koristiti i početnicima. Pored uvodnog, sadrži četiri glavna poglavlja. Kao i kod ostalih izdanja ovog tipa, u uvodnom delu autor nas ukratko upoznaje s ekspozicijom, dok se u glavnim poglavljima nalaze informacije o tipovima filmova i njihovoj osetljivosti, fotoaparatima, objektivima, svetlomerima, filtrima i faktorima koji utiču na dužinu ekspozicije. Ono što možda ovu knjigu izdvaja od većine sličnih izdanja jeste to što je autor fotografima dao niz praktičnih vežbi kako bi proverili i utvrdili gradivo.

Bruce Bernard
VEK
(Century)

/izdavač: PHAIDON, 2002; **/jezik:** ENGLESKI; **/format:** MALI 12,5 X 12,5 CM; VELIKI 25 X 25 CM, MALI FORMAT 1.224 STRANE, VELIKI 1.120 STRANA; 1.072 KOLOR I CRNO-BELE FOTOGRAFIJE; **/povez:** TVRD; **/cena:** 1.375 I 5.995 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT"

Prvo izdanje knjige pojavilo se 1999. godine. Iste godine knjiga je dobila nagradu "British Books Awards", a zatim i mnoga druga priznanja. Njenom uspehu na prvom mestu doprineli su koncept i sadržaj. Služeći se arhivskom građom iz mnogobrojnih svetskih muzeja i institucija, urednik, Brus Bernard, s nekoliko saradnika odabrao je preko hiljadu fotografija od kraja 19. do kraja 20. veka koje beleže najvažnije događaje iz celog sveta koji su ušli u istoriju 20. veka. Fotografije su birane na osnovu dinamičnosti, upečatljivosti i ikoničnosti. Podeljena na sedam poglavlja, knjiga pored fotografija sadrži izjave poznatih ličnosti i kalendar društvenih, kulturnih i istorijskih dešavanja. Ispod svake fotografije nalaze se podaci o autoru i njenom nastanku. Izdavači su se potrudili da knjigu učine pristupačnom svim zainteresovanima tako da se pored velikog formata, može naći i u malom formatu.

Mark Lucock i Peter Eastway
VODIČI ZA PEJZAŽNU FOTOGRAFIJU
(Succeed in Landscape Photography i Landscape Photography)

/izdavač: ROTOVISION, 2004; LONELY PLANET, 2005; **/jezik:** ENGLESKI; **/format:** 20,5 X 20,8 CM I 12,8 X 19,7 CM, 128 STRANA; OKO 360 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA; **/povez:** MEK; **/cena:** 1.907 I 1.476 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "PLATO XL"

U sezoni letnjih odmora fotoaparat postaje nezaobilazna stvarčica koju nosimo sa sobom. Stoga smo se i odlučili da predstavimo dva sasvim solidno urađena vodiča za pejzažnu fotografiju: "Succeed in Landscape Photography" i "Landscape Photography". Osim po ceni, izdavaču i izgledu, nekih većih razlika između njih gotovo da i nema. Jednostavno koncipirani, namenjeni amaterima i svim zainteresovanima, vodiči sadrže sve neophodne informacije o pejzažnoj fotografiji, od trenutka izbora motiva, preko samog fotografisanja, do plasiranja fotografija na tržište. U njima se mogu pronaći saveti o kompoziciji, ekspoziciji, fotografisanju u različito doba dana i pod različitim vremenskim uslovima. Poslednja poglavlja namenjena su digitalnoj obradi, čuvanju i prezentaciji fotografija na veb sajtovima.

Henry Horenstein
CRNO-BELA FOTOGRAFIJA OSNOVNI PRIRUČNIK
(Black & White Photography – A Basic Manual)

/izdavač: LITTLE, BROWN AND COMPANY, 2005; **/jezik:** ENGLESKI; **/format:** 20,4 X 23,5 CM, 256 STRANA; 500 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA I ILUSTRACIJA; **/povez:** MEK; **/cena:** 2.762 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "PLATO XL"

Sažeta i precizna, knjiga je doživela veliku popularnost u Americi. Namenjena je početnicima i studentima prvih godina fotografije. Bez suvišnih i zbunjujućih informacija autor je kroz dvanaest poglavlja objasnio sve u vezi s tehnikom snimanja i izradom crno-bele fotografije. Knjiga će sasvim sigurno svim zainteresovanima pružiti korisne informacije o izgledu i funkcionisanju različitih tipova fotoaparata, filmova, bliceva, dodatnoj opremi, kao i o radu u mračnoj komori, razvijanju negativa i pozitiva i naknadnoj doradi fotografija. Kako bi knjigu učinio zanimljivijom, autor je koristio fotografije poznatih američkih fotografa, pored kojih je objasnio njihovu tehniku rada.

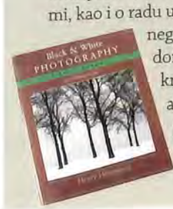

ŽAN-LUP SIJEF
(Jean Loup Sieff)

/izdavač: TASCHEN, 2005; **/jezik:** ENGLESKI, NEMAČKI I FRANCUSKI; **/format:** 25,5 X 34,6 CM, 288 STRANA; 240 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA NA CELOJ STRANI; **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; **/cena:** 1.898 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT"

Žan-Lup Sijef jedan je od najpoznatijih fotografa druge polovine 20. veka u domenu modne, reklamne i portretne fotografije. Sarađivao je s prestižnim evropskim modnim časopisima među kojima je i *Harper's Bazaar*.

Monografija predstavlja jedinstvenu kolekciju više-manje poznatih fotografija. Sadrži četiri poglavlja koja obuhvataju četiri najplodnije decenije njegovog stvaralaštva (Pedesete, Šezdesete, Sedamdesete i Osamdesete). Naspram drugih monografija ovog tipa, urednici Izdavačke kuće "Tašen" za tekstualni deo knjige iskoristili su Sijefove beleške. Pored dobro poznatih fotografija, u knjizi se mogu pronaći i manje poznate pejzažne fotografije, kao i fotografije iz njegovog privatnog albuma. Kratka biografija, podaci o novinskim i televizijskim intervjuima nalaze se na poslednjim stranama monografije.

Anthony Bannon
STIV MEKKARI
(Steve McCurry)

/izdavač: PHAIDON, 2005; **/jezik:** ENGLESKI; **/format:** 21 X 24,5 CM, 128 STRANA; 54 KOLOR I 2 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE; **/povez:** TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; **/cena:** 2.110 DINARA; **/mesto prodaje:** KNJIŽARA "MAMUT"

Član čuvene Foto-agencije "Magnum", Stiv MekKari prepoznatljiv je po ekspozicijskim i upečatljivim fotografijama predela, događaja i naroda Tibeta, Kambodže, Indije, Meksika, Avganistana, Pakistana, Tajlanda. Iako su novine i časopisi počeli da mu objavljuju fotografije još početkom sedamdesetih godina 20. veka, tek je 1984. godine s fotografijom avganistanske devojčice izbeglice postao poznat širom sveta. Pored uvodnog eseja o njegovom životu i radu, u knjizi su zastupljene samo najznačajnije fotografije. Poređane su hronološki od 1972. do 2004. godine, s informativnim tekstom o događaju koji prikazuju. Na poslednjim stranama knjige nalazi se kratka biografija.

FOTOMONOGRAFIJA

Dragoljub Tošić
Fotografije

Velimir Savatić, "Portret Dragoljuba Tošića", Beograd, 1998

Knjiga o Dragoljubu Tošiću (1936–2004), istaknutom fotografu, umetniku i pedagogu, promovisana je na otvaranju njegove retrospektivne izložbe u Umetničkoj galeriji "Nadežda Petrović" u Čačku, 24. juna ove godine u okviru manifestacije "Dani fotografije u Srbiji".
Stvaralački opus Dragoljuba Tošića nije dugotrajan i obuhvata svega deset godina (šezdesete i sedamdesete godine prošlog veka). Ipak, i pored toga, Tošić je uradio veliki broj upečatljivih i nezaboravnih fotografija koje ga svrstavaju među naše najznačajnije fotografe. Iako je prestao intezivno da fotografiše, sve svoje znanje i iskustvo ovaj umetnik usmerio je u pravcu afirmacije fotografije i edukacije njenih stvaralaca. Bio je neumoran aktivista, inicijator, organizator i selektor u foto-klubovima i foto-savezima, a kroz njegovu školu prošli su mnogi, danas poznati fotografi.

Podeljena na šest poglavlja, knjiga odličnim odabirom fotografija i tekstova pruža uvid u stvaralaštvo ovog umetnika. Posle "Predgovora" urednika knjige Ivane Brezovac, uz kratak opis odabranih ciklusa fotografija, sledi tekst Miodraga Jovanovića pod nazivom: "Umetnik i strasni istraživač", posvećen fotografskom stvaralaštvu i ikonografiji Tošićevih fotografija. Deo s fotografijama podeljen je na pet ciklusa, tj. tema i žanrova koji su bili predmet Tošićevog interesovanja (Deca, Portret, Esej, Reportaža, Pejzaži i Foto-grafika). O pedagoškim i drugim aktivnostima, kao i anegdota u vezi s njima, govore tekstovi Branimira Karanovića: "Profesor i edukator" i Gradimira Stojkovića: "Tošketova leva ruka". Svaka monografija, pa tako i ova, bila bi nepotpuna bez "Biografije", za koju se pobrinuo Goran Malić. U knjizi je dat i pregled najvažnijih grupnih i samostalnih izložbi kao i bibliografija. Za urednika knjige, kao i za pomenute autore, rad na monografiji nije bio nimalo lak zadatak jer je iz obimne fotografske zaostavštine trebalo izdvojiti nešto više od sto najboljih fotografija. Sa sigurnošću se može reći da je izborom predstavljenih fotografija po kojima je Dragoljub Tošić ostao upamćen, dobrim tekstovima i kvalitetom štampe ova knjiga dostojna stvaralaštva velikog umetnika i čoveka kojem je posvećena.

J. MATIĆ

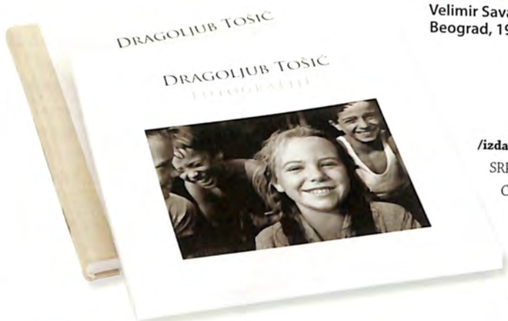

/izdavač: REFOTB, BEOGRAD, 2006; **/jezik:** SRPSKI I ENGLESKI; **/format:** 23 X 24 CM, 191 STRANA; PREKO 100 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; **/povez:** MEK I TVRD; **/cena:** 1.500 DINARA MEK I 2.000 DINARA TVRD POVEZ; **/mesto prodaje:** NIKON Shop, Vuka Karadžića 7a, IPS i PLATO

© DRAGOLJUB TOŠIĆ, "DEVOJČICA I DEČACI", 1966

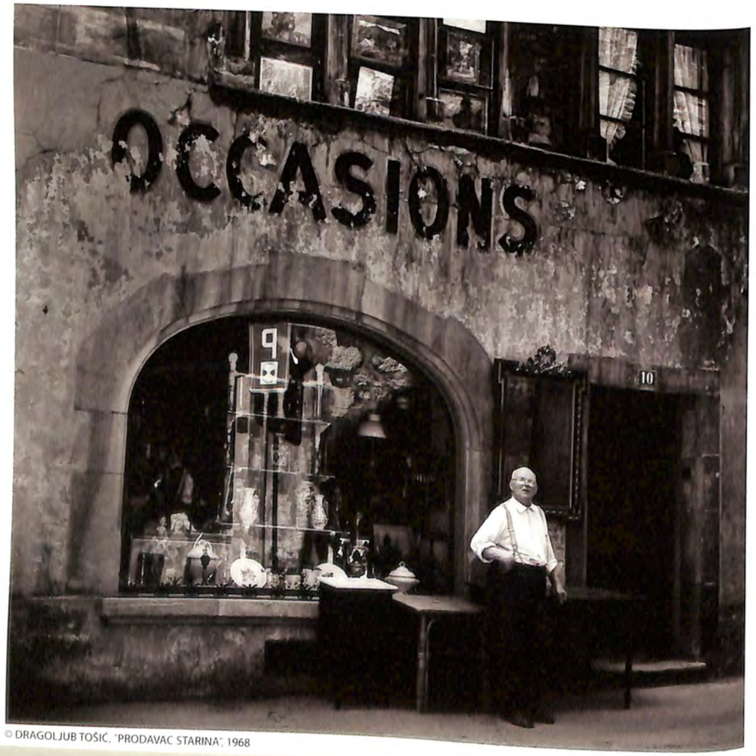

© DRAGOLJUB TOŠIĆ, "PRODAVAC STARINA", 1968

© DRAGOLJUB TOŠIĆ, "BALANS", 1967

© DRAGOLJUB TOŠIĆ, "ZORICA", 1968

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

Kako ukrotiti boje

STARA LATINSKA POSLOVICA KAŽE: "O UKUSIMA I BOJAMA SE NE DISKUTUJE". ZAŠTO? ZATO ŠTO STARI RIMLJANI NISU IMALI NAČINA DA DEFINIŠU NI JEDNO NI DRUGO. NE ZNAM KAKO STOJI S UKUSIMA, MOŽDA ISTO KAO U STAROM RIMU, ALI SITUACIJA S BOJAMA ZNATNO SE POBOLJŠALA

Mislim da sada možemo da diskutujemo o bojama. Rukovođenje bojama, ili na engleskom Color Management (čak i samosvesni Francuzi koriste englesku reč!), postaje sve značajnija disciplina u fotografiji. Odmah da napomenem da ceo ovaj postupak nema nikakve veze s umetnošću. Umetnik koristi boje slobodno i može ljudsko lice da oboji u zeleno, lišće u plavo – jer to je umetnička sloboda. Ako je naš cilj da prikažemo boje što bliže njihovom prirodnom izgledu, onda zalazimo u domen čiste fizike. Boja nekog tela definisana je talasnom dužinom svetla koje to telo odbija, dok sve druge talasne dužine apsorbuje. Da vas mnogo ne gnjavim fizikom, setite se samo da je plavo svetlo talasne dužine oko 400 milimikrona ili nanometara, crveno je otprilike 700 nanometara – sve druge boje su tu negde između. Ako površina neke jabuke ima žutu boju kojoj odgovara talasna dužina od 550 nanometara, Color Management ima za cilj da na gotovoj papirnoj fotografiji prikaz jabuke odražava žutu boju, što je približnije talasnoj dužini od 550 nm. Da se izrazimo fotografski, da žuto bude jednako žuto i na originalu i na reprodukciji i da sve ostale boje budu u odgovarajućim nijansama.

Naravno, ako boje nisu verne, to još uvek ne znači da fotografija nije dobra. U umetničkom svetu se sve dozvoljava i često je važno da boje budu prihvatljive i dopadljive, a ne po svaku cenu tačne. Ako je neophodno da se boje tačno reprodukuju, onda ne smemo da se oslanjamo na dopadljivost i zato postoji nekoliko pronalazaka koji nam omogućavaju da proces stvaranja fotografije pratimo od početka do kraja i da na objektivan način utičemo na reprodukciju boja.

Mali osvrt unatrag

I u vreme hemijske fotografije imali smo mogućnost da utičemo na reprodukciju boja. Kako? Prvo, izborom filma na kome snimamo. Na raspolaganju su nam filmovi za dnevno i veštačko svetlo i još poneka varijanta između. Zatim, korišćenjem korekcionih filtera, od kojih je najpopularniji Skylight filter koji je korigovao boje na predmetima osvetljenim plavetnilom neba, bez direktnog sunca. Kod kolor negativ filma na boju se moglo uticati filterima u procesu povećavanja. Oni koji su upoznali analognu fotografiju u boji znaju za teškoće i ograničenja koja postoje u tom postupku. Pravo rukovođenje bojama zahtevalo je korišćenje merača spektralnog sastava (temperature boje) svetla, pa se na osnovu dobijenog podatka bira korekcioni filter kojim se postojeće svetlo dovodi do vrednosti koju zahteva emulzija. Ceo taj postupak bio je toliko skup i dugotrajan da ga najveći broj fotografa nikada nije koristio.

Proizvođači analizatora boja pokušali su raznim metodama da olakšaju posao pronalaženja korektnog odnosa filtara u kolor fotografiji, ali pravu olakšicu donela je striktna tolerancija proizvodnog procesa fotografskih filmova i papira. Na taj način proces izrade fotografija svodio se na podešavanje unapred određenih vrednosti filtera, koje su u najvećem procentu zadovoljavale.

Digitalna fotografija i rukovanje bojama

Digitalna fotografija donela je nove mogućnosti kontrole reprodukcije boja. Dok smo ranije imali na raspolaganju najčešće dve različite emulzije i nekoliko korekcionih filtera, digitalni fotoaparati danas imaju čitavu paletu mogućnosti za korekciju boja, takozvani balans belog. Čak i najjednostavniji digitalni fotoaparati imaju bar četiri vrste "emulzija" na raspolaganju. Rukovođeni idejom da proces dobijanja fotografije što više uproste i prilagode potrebama prosečnih fotografa, proizvođači digitalnih fotoaparata uveli su funkciju "automatskog" balansa belog. Moje iskustvo govori da je najbolje da se fotograf ne oslanja na tu "automatiku".

Znači, prvu stepenicu Color Managementa možemo lako da "odradimo" time što balans belog podešavamo u skladu s osvetljenjem pod kojim fotografišemo. Na taj način urađen je najveći deo posla.

Digitalno snimljenu fotografiju prvo posmatramo na ekranu. Moguće je da ćete biti zadovoljni kako ta fotografija izgleda. U tom slučaju možete i da prestanete da čitate ovaj članak. No, da pogledamo malo tačniji način Color Managementa, namenjen onima koji zahtevaju veću preciznost.

Prva stepenica, kontrola svetla prilikom snimanja

Podešavanje balansa belog jeste lako ako nema komplikacija. Kojih komplikacija? Na primer, objekat je osvetljen svetlom različitih temperatura boja (mešano svetlo) iz dva izvora. Nemojte odmah da odbijate diskusiju – takvo svetlo imate svakog lepog dana kada nebo nije bez oblaka. Manje ili više oblaka na nebu – to već daje različito svetlo. U takvoj situaciji najbolje je koristiti Custom Settings, to jest posebno podešavanje balansa belog kada za merenje koristimo beli karton ili pak Kodak sivu kartu (s naličja). U jednom ranijem članku pomenuo sam Expodisk dodatak koji služi za sigurno podešavanje balansa belog i ekspozicije. Najbolji Nikonovi modeli (D2X, ili novi D2Xs) imaju "oko" na prizmi fotoaparata kojim se podešava balans belog za svaku situaciju. Ne morate trošiti pare za ovaj izvanredan fotoaparat, balans belog možete podesiti kako sam opisao, na ništa manje tačan način. Jedino oni najjeftiniji digitalni fotoaparati nemaju mogućnost ručnog podešavanja balansa belog.

Ovako snimljenu fotografiju najčešće prebacite u kompjuter i gledate na ekranu. A da li je to dovoljno tačan prikaz snimljene slike? Vi vidite fotografiju na ekranu i trudite se da je korigujete, ali ekran obično laže, to jest prikazuje sliku drugačiju od stvarne. Tome, takođe, ima leka.

Druga stepenica, kalibracija monitora

Najčešće koristimo monitore CRT (Cathode Ray Tube) tipa (liče na doskorašnje televizore) i TFT monitore (ravni ekrani), koji su kao malo deblja uramljena slika, a koriste se i na prenosivim kompjuterima. Perfekcionisti se kunu u CRT ekrane jer smatraju da mnogo bolje reprodukuju boje. Za kalibrisanje monitora postoji više proizvoda. Ja imam iskustva s "Paukom" – ne onim kojim odnose pogrešno parkirana kola, nego sa spravicom koju je proizvođač nazvao Spyder i koja je za mnoge prevelika investicija jer košta nešto manje od 200 evra. Ona se koristi samo povremeno, a za to imam predlog na kraju teksta.

Spyder se lako koristi. Nema potrebe da o tome pišem u ovom članku. Ako dođete do njega, treba slediti uputstva na ekranu, koristiti mračnu sobu i odvojiti sat vremena, jer toliko može da traje proces kalibracije. Nakon završenog posla Spyder će vam pokazati rezultat pre i posle kalibracije, i verovatno će vas impresionirati.

Dobijanje korektnog prikaza na ekranu ne garantuje da će proces dobijanja korektne fotografije na papiru biti automatski rešen. Štampač kojim štampate fotografije, vi ili profesionalna laboratorija, takođe mora biti kalibrisan, da biste na papiru dobili ono što ste videli na ekranu.

Malo o štampačima

Pored klasičnih kolor fotografija koje dobijamo u profesionalnim laboratorijama koje koriste fotoapapir u boji, najčešće korišćeni štampači su inkdžet (s nanošenjem mastila u boji) i kolor laser. Namerno preskačem termosublimacione štampače. Štampači su postigli zavidan nivo u razvoju poslednjih godina, tako da po dugovečnosti slike, kvalitetu boje i podloge nemaju premca. Inkdžet štampači mogu da koriste pigmentno mastilo (pigmented ink) ili mastilo na bazi boje (dye based). O ovim varijantama razmišlja se prilikom nabavke štampača, dok za štampač koji već posedujemo cela diskusija nema značaja.

Što se tiče papira za štampače, možemo ih kupiti s različitim površinama i strukturama i od raznih proizvođača. Mastila takođe nisu više monopol proizvođača štampača, koji su, uzgred rečeno, izgubili svaki smisao za logiku. Sami štampači prodavani su jeftino, a mastila za njih bila su preskupa. Nismo dugo čekali na pojavu konkurentskih proizvođača mastila koja se prodaju za trećinu ili četvrtinu cene iste količine mastila originalnog proizvođača. Ipak, ako se ide za kvalitetom, onda biramo vrstu mastila i papira koji daju najbolji rezultat, a ne one najjeftinije.

Proizvođači štampača prave uređaje koji su podešeni za originalno mastilo i papir i logično je da će rezultati biti drugačiji kada se koristi drugo mastilo ili papir. Doskora nije bilo pravog recepta za rešenje

tog problema. Instrumenti za kalibrisanje bili su preskupi i dostupni samo velikim profesionalnim laboratorijama. Neke firme u svetu nudile su preko interneta test sliku koju korisnik odštampa, a firma potom uradi optimalni profil. Ta usluga košta negde oko 100 dolara i nije svuda dostupna.

Ne treba izgubiti iz vida da korišćenje neadekvatnih mastila može da stvori problem s finim mlaznicama u glavi štampača. Ipak, među proizvođačima mastila ima i poznatih firmi i vrlo dobrih mastila, koje naravno nećemo navoditi poimence, a papira s raznovrsnim površinama takođe ima na tržištu i biće ih sve više. Sve ovo šarenilo navelo je firmu "Colorvision" koja proizvodi i Spyder da konstruiše PrintFIX Pro – optički analizator odštampanog uzorka test slike koju isporučuje proizvođač. Ovaj uređaj izračunava najbolji kolorni profil za dati štampač i daje tačnu reprodukciju boja koje vidimo na ekranu.

PrintFIX Pro

Slični proizvodi postojali su i pre pojave kalibratora PrintFIX, ali bili su skupi i nepouzdani. Ovaj kalibrator košta 500-600 evra, znači kao jedan dobar digitalan fotoaparat. Uprkos tome, PrintFIX je dobio brojna priznanja jer po prvi put na tržištu kolor štampača pojavio se uređaj koji je na dohvatu ruku neprofesionalnih korisnika.

Princip rada je prost: test sliku (izbor je od tri slike sa 150, pa sve do 729 mernih polja) odštampamo na štampaču, a boje očitavamo sa svakog od tih polja. Posle očitavanja, PrintFIX kreira profil štampača koji treba koristiti za dobijanje korektne slike. Ako očitava sa slike od 729 mernih polja, čitav postupak je dugotrajan i nepotreban (ovo ipak ne radimo svaki dan, već samo kada menjamo kombinaciju boja – papir), a s novim štampačima dobar rezultat postižemo i merenjem slike sa 150 mernih polja. Nećemo se naročito baviti metodama merenja jer se uz ove uređaje dobijaju detaljne instrukcije, pa nije neka velika veština uraditi kalibraciju.
Ne očekujte da će ovi uređaji korigovati grube greške kao što su loše podešeni način štampanja i odabrani papir (na primer, podešavanje za normalan papir, a štampa se na fotopapiru). Kalibracija je namenjena zahtevnim korisnicima koji žele da izvuku maksimum kvaliteta.

Kako rešiti problem nabavke ovih sprava

Novac za kupovinu ovih spravica obično nije lako izdvojiti iako ti kalibratori pružaju velike mogućnosti. Osim Expodisk filtra, koji je još po ceni uporediv s dobrim polarizacionim filtrom i koji se koristi praktično uvek pri snimanju, ostale sprave upotrebljavaju se sporadično, tj. samo onda kada se menja materijal kojim se radi. Spyder nam treba praktično jednom u šest meseci, ako se ništa nije promenilo, a PrintFIX samo kad menjamo materijal, bilo potrošni, bilo sâm štampač. Praktično, provera kalibracije treba da se obavlja ukoliko nismo menjali materijal, jednom u šest meseci.
S tom učestalošću primene, čak i kada postoji mogućnost nabavke, racionalni korisnici uzdržavaju se od tog izdatka. Rešenje je, dakle, u udruživanju.
Naravno, pravne začkoljice koje nam nameće proizvođač ne dozvoljavaju kupovinu na zadružnoj osnovi, stoga ni mi ne možemo takvo rešenje da vam predložimo jer bismo radili mimo zakona. Prema pravilima firme "Colorvision" softver može da se ugradi isključivo u kompjutere koji pripadaju kupcu sprave. Ako je to foto-klub, onda se sme ugraditi samo u kompjutere koji pripadaju klubu.
Ukoliko foto-klub poseduje jedan prenosivi računar, članovi kluba mogu da ga pozajmljuju radi kalibracije svojih štampača. Svaki član kluba koji učestvuje u programu može da pozajmi računar, odnese ga kući, odštampa test sliku na svom štampaču, izradi kalibracioni profil i vrati računar u klub. To bi bila potpuno legalna procedura. Druga, takođe legalna, procedura bila bi da ako je klupski računar stoni model, članovi donose svoje štampače u klub radi kalibrisanja.
Nije nelegalno da pojedinac kupi spravu, ugradi na svoj prenosivi računar i obavlja usluge uz plaćanje ili bez plaćanja onima koji imaju potrebe za time.

Kako nam je proizvođač objasnio, bilo bi nezakonito da grupa ljudi kupi kalibrator Spyder ili Print FIX i svako ugradi softver u svoj kompjuter, a sâm kalibrator da kruži od jednog do drugog.
Ako niste opremljeni štampačem i ako svoje fotografije poveravate profesionalnim laboratorijama, nije na odmet da s osobljem te laboratorije porazgovarate o bojama ako ne dobijete uvek tačno ono što želite. Laboratorija uvek može da prilagodi svoje usluge potrebama korisnika, ali im treba to reći. Ćutati i samo menjati laboratorije, ne rešava problem.

Ne preterujte u očekivanjima

Iako su opisane sprave vrlo korisne i u kvalifikovanim rukama daju odlične rezultate, ipak budite svesni da dobijanje apsolutno korektne boje može da se ne svidi ili vama ili korisnicima i uživaocima vaših usluga, bilo da ih naplaćujete, ili dajete bez naknade. Glavna prednost Color Managementa jeste da se izrada fotografije kontroliše u svakoj fazi rada i da eventualno odstupanje od objektivne istine ne treba da se pretvori u proces probe i greški. Svi ovi procesi spadaju u višu školu digitalne fotografije i zato zahtevaju ne samo investicije nego i poznavanje suštine procesa. Na ovaj način digitalnu fotografiju podižemo na stepenicu vrlo visokog kvaliteta.

TREĆA GENERACIJA AB SOFT POSLOVNIH APLIKACIJA.
WEB APLIKACIJE KAO DEO JEDINSTVENOG INFORMACIONOG SISTEMA.

- PREGLED POSLOVNIH IZVEŠTAJA PUTEM INTERNETA
- PODRŠKA ZA MOBILNE UREĐAJE
- VELEPRODAJA PREKO INTERNETA - B2B

Microsoft GOLD CERTIFIED Partner

ABSoft

AB Soft d.o.o. / 11000 Beograd, Kneza Miloša 82 / t: +381(11) 30 63 200, 361 37 55 / f: +381(11) 361 31 3 / e: office@absoft.co.yu / www.absoft.co.yu

Dani fotografije u Srbiji

Čačak, 2006

PO ČETVRTI PUT DOMAĆIN NAJVEĆE FOTOGRAFSKE MANIFESTACIJE U NAŠOJ ZEMLJI BIO JE ČAČAK. NEVEROVATNO VELIKI BROJ DEŠAVANJA BIO JE RASPOREĐEN U ČETIRI DANA, KOLIKO SU TRAJALI OVOGODIŠNJI "DANI FOTOGRAFIJE U SRBIJI"

Nakon žiriranja i odabira fotografija koje će na Republičkoj izložbi predstavljati aktuelnu fotografsku scenu u Srbiji, o čemu smo pisali u prošlom broju, organizatori su se zdušno potrudili da ove godine nadmaše sami sebe. Nije jednostavno opisati trud koji je uložen u kompletnu organizaciju ove izuzetno važne manifestacije koja po broju izložbi, projekcija, promocija, ali i međusobnih razgovora i neizostavnih druženja, jednostavno nema konkurenciju.

Predstavnik FIAP-a Kurt Bačinski i predsednik FSS

Ovogodišnji "Dani fotografije" započeti su Foto-tribinom, tj. predavanjem s video-projekcijom pod nazivom "Školovanje fotografa" magistra Mitra Trninića, profesora na FPU, i održano je u Likovnom salonu Doma kulture, u četvrtak, 22. juna, u 20 sati. Zanimljivo osmišljeno predavanje, čija tema do sada nije na takav način obrađena, poslužilo je kao osnova za kasnije razgovore o važnosti školovanja fotografa u našoj zemlji. Nakon tribine posetioci su imali priliku da pogledaju izložbu fotografija FKK "Čačak", koja je bila postavljena u kafe-galeriji "Žuta kuća".

Sledećeg dana, u 19 časova, zvanično su otvoreni "Dani fotografije u Srbiji". Ovogodišnja Republička izložba fotografije na najbolji moguć način pokazala je sve što je aktuelno na fotografskoj sceni u Srbiji. Odziv autora bio je veliki, a ovogodišnju izložbu činilo je 116 radova 59 autora. Veliki broj posetilaca i gostiju nakon toga imao je priliku da vidi i fotografije deset najaktivnijih autora u protekloj godini. Na ovoj izložbi sa po šest fotografija bili su predstavljeni: Dejan Pavlović, Branislav Brkić, Jožef Išpanović, Marjan Mišić, Milan Živković, Čedomir Bijuković, Rajko Karišić, Zoran Purger, Ivan Tošić i Boban Đorđević. U Domu kulture bila je postavljena i izuzetno zanimljiva izložba YU Press Photo, koja predstavlja najviše domete naše novinske fotografije. Četvrta izložba pod nazivom "Aktuelna slovenačka fotografija" pokazala je raznovrsnost pristupa slovenačkih fotografa, od klasične crno-bele fotografije, pa sve do najnovijih trendova u ovoj umetnosti. Ova izložba predstavlja i nastavak uspešne saradnje Foto-saveza Srbije i Foto zveze Slovenije, koja je vidljiva na svim nivoima: od učešća na izložbama, pa sve do učešća u radu žirija na izložbama. Ove godine u gostima su nam bili Peter Pokorn, Vinko

Otvaranje Dana fotografije u Srbiji

Fotografija za pamćenje

Detalj postavke izložbe "10 naj"

Postavka Republičke izložbe fotografija

Otvaranje izložbe "Sjaj u očima Tibeta"

Skale i Tihomir Pinter pa je to bila prilika za diskusiju o radu i organizovanju slovenačkih fotografa, kao i za zanimljivu projekciju radova slovenačkih autora, koja je održana narednog dana, nakon Skupštine Foto-saveza Srbije. Pored rešavanja tekućih pitanja u vezi s radom ove fotografske organizacije, iskorišćena je prilika i za proglašenje najboljih i najaktivnijih foto-klubova i dodelu naših, ali i FIAP-ovih zvanja. Najbolji foto-klub u Srbiji tokom prošle godine bio je "FON" u Nišu. Tu su i: "Art Natura Art"(Beograd), UFKK "Cedubal" (Banja Luka, klub iz BiH koji je član FSS), FK "Paraćin", FKK "Čačak", FG "Sirmium" (Sremska Mitrovica), FK "Studentski grad" (Beograd), FS "Valjevska gimnazija", FKK "Požarevac" i KFFA "Ponjavica" (Banatski Brestovac). Što se tiče FIAP-ovih zvanja, njih je zaslužnim članovima dodelio član predsedništva ove svetske organizacije, uvaženi gost iz Austrije, gospodin Kurt Bačinski. Rang AFIAP dobili su Goran Malić, Zoran Pavlović i Raša Milojević. Zvanja FA I dobili su Dejan Pavlović, Marko Risović, Steva Sekerić, Jožef Išpanović, Dragan Ivić, Zdravko Simijonović, Vojislav Pešterac, Boris Bjelica i Goran Bendelja. Zvanje majstor fotografije FSS dobili su Branislav Brkić i Milan Živković. Dodeljene su i specijalne diplome za zasluge u radu FSS i to Stevanu Ristiću i Dragoslavu Mirkoviću. Nakon dodele nagrada i zvanja održana je projekcija radova Bore Rudića, majstora fotografije iz Makedonije, koji nam je prikazao veliki broj izuzetno dobrih crno-belih fotografija. Nakon ove prezentacije imali smo priliku da vidimo i radove Faruka Ibrahimovića, majstora fotografije iz BiH, koji je ovom prezentacijom napravio svojevrstan presek svog stvaralaštva. Potom je usledila projekcija fotografija "Tibet u objektivu fotografa", zajednička prezentacija fotografija Stefana Tota, Rafaela Podobnika, Geze Lenerta i Branislava Brkića. Sve fotografije nastale su tokom zajedničkog rada na projektu "Tibet u očima sto svetskih fotografa".

Razgovor sa gostima iz Slovenije

Paralelno s ovim dešavanjima, u holu Doma kulture održana je prodajna izložba fototehnike, popularnije nazvana foto-berza. Jedini zaključak koji možemo izvući nakon nostalgične šetnje pored velikog broja najraznovrsnijih fotoaparata i objektiva jeste da opravdanje da se neko ne bavi fotografijom jer je oprema skupa – jednostavno ne stoji. Bilo je ozbiljnih analognih fotoaparata i objektiva i za pedesetak evra, a na nekoliko tezgi skoro svako je pronašao nešto za sebe.

Nakon ovih dešavanja napravljena je kraća pauza, a druženje je nastavljeno u Narodnom muzeju u Čačku gde je u 17 časova počela promocija časopisa *REFOTO*. Kao i prethodnih godina, razgovarali smo o tome čime i na koji način je moguće dalje unaprediti časopis namenjen onima kojih je tih nekoliko dana bilo najviše – fotografima. Smatramo da je ovo više nego dobar način da saznamo šta je to što bi čitaoci voleli da vide na stranicama našeg časopisa. Nakon razgovora usledila je prezentacija fotografske opreme iz proizvodnih programa: Nikon, Lowepro, SanDisk i Manfroto.

Zvezda prezentacije bio je Nikon D200, čija popularnost raste među zahtevnijim fotografima.

Prodajna izložba fotografske opreme

Ništa manje nisu bile zanimljive demonstracije moći fotoaparata Nikon D50 i Nikon D70s, koji su odavno pronašli svoje mesto u srcima foto-amatera. Imali smo priliku da vidimo i veliki broj objektiva i bliceva, među kojima je posebno bio zanimljiv nov bežični sistem namenjen makro-fotografiji. Kako poneti svu neophodnu opremu jedan je od najvećih problema koje fotografi imaju. Već godinama odgovor na ovo pitanje nudi Lowepro u čijem proizvodnom programu foto-torbe zauzimaju primarno mesto. SanDisk, jedan od lidera na polju skladištenja digitalnih fotografija, spremio je brojne novitete koje, pre svega, odlikuje izuzetan kvalitet, ali i znatno niža cena nego ranije. Oni koji fotografiju smatraju ozbiljnim radom sa zanimanjem su probali stative, a svojim izgledom i mogućnostima pažnju su plenile i nove kuglaste i hidraulične glave namenjene prvenstveno Manfroto proizvodnoj liniji stativa. Mogućnost da opremu vide i isprobaju najviše se svidela mladim autorima.

Razgovori o časopisu *REFOTO*

Otvaranje izložbe Dragoljuba Tošića

Postavka retrospektivne izložbe Dragoljuba Tošića

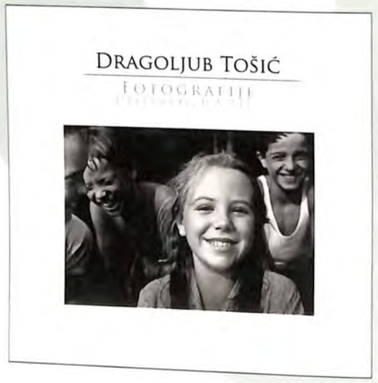

Razgledanje i probna fotografisanja trajali su do 19 sati kada je u galeriji Narodnog muzeja u Čačku otvorena izložba fotografija Branislava Brkića pod nazivom "Sjaj u očima Tibeta". Ova veoma dobro realizovana izložba, koju je pratio izuzetan katalog, dopunila je utiske s prethodne zajedničke prezentacije fotografija s Tibeta.

U Umetničkoj galeriji "Nadežda Petrović" postavljena je retrospektivna izložba Dragoljuba Tošića. Veliki broj originalnih crno-belih fotografija imao je buran život, a o tome svedoče brojni pečati na poleđini – dokaz da su obišle veliki broj salona fotografija u svetu. Više od sto fotografija činile su veoma lepu i dobro postavljenu izložbu koja je pružila uvid u rad jednog od naših najvećih fotografa. Relativno kratak ali iznad svega uspešan izlagački period Dragoljub Tošić prekinuo je i posvetio se pedagoškom radu. Broj tekstova, predgovora u katalozima i učešća u žirijama nemoguće je izbrojati, ali je zbog prekida izlagačke aktivnosti veoma mali broj mlađih autora imao priliku da vidi Tošketove fotografije. Uz skoro tri stotine fotografija koje su činile jedinstvenu multimedijalnu prezentaciju održana je i promocija fotomonografije Dragoljuba Tošića. Prva u seriji knjiga u izdanju preduzeća "RefotB", koje izdaje i časopis *REFOTO*, jedinstvena je i po tome što pruža priliku da se čitaoci upoznaju s radom čoveka koji je bio nezaobilazan deo jugoslovenske i srpske fotografije, u kojima je, pored svoje velike skromnosti, ostavio neizbrisiv trag. Tošić je takođe bio jedan od osnivača našeg časopisa i član Redakcije.

Postavka retrospektivne izložbe Dragoljuba Tošića

Magija crno-bele fotografije kojom je Tošić suvereno vladao pokrenula je veliki broj komentara i razgovora među brojnim posetiocima, pa smo stekli utisak da je premijerno postavljanje ove izložbe i to baš na "Danima fotografije u Srbiji" bilo nešto preko potrebno. Znameniti autor koji nas je dugo godina savetima uvodio u svet fotografije, ovoga puta je svojim fotografijama dao inspiraciju i pokretačku snagu koju su svi mogli da iskoriste već sledećeg dana. Nedeljno jutro bilo je namenjeno najlepšem fotografskom druženju. I ove godine neizostavni deo "Dana fotografije" bio je tradicionalni foto-safari. Obilazak nekoliko manastira smeštenih u Ovčarsko-kablarskoj klisuri, koju mnogi nazivaju i srpska Sveta gora, počeo je vožnjom autobusom, relativno kratkom šetnjom kroz šumu do reke Morave gde je nastavljen vožnjom – splavom po reci. Da je broj srpskih fotografa uvećan moglo se videti i po tome što na splavu skoro da nije bilo mesta ni za stajanje, motori su se jedva nosili s težinom, a čamdžija je splavom upravljao kao pilot pri poletanju – mogao je da gleda jedino sa strane, što je dovelo do nekoliko zanimljivih scena, tek toliko da ne bude monotono. Kada smo se kasno popodne vratili u Čačak, veliki broj fotografa nastavio je s druženjem, kao da im je bilo žao što se sve završilo. Nama se čini obrnuto – da je tokom ovih dana začet veoma veliki broj lepih i budućih fotografskih dešavanja širom "zemlje Srbije".

M. A.

Fotografije: Ivan Tošić, Nemanja Živković, Branislav Brkić, Boris Bjelica i Milan Živković

Polazak na foto-safari

Leica – dokle god bude bilo filma

Na putu ka manastiru

Fotografi na delu

Fotografisanje

Infracrveni pogled na manastir

Plovidba rekom Moravom

2nd VUČJE

foto dan
photo day

Drugi foto-dan, Leskovac 06

Fotografi u kanjonu reke Vučjanke

OSNOVNA IDEJA AKCIJE "FOTO-DAN" JESTE IZRADA MONOGRAFIJE LESKOVCA I OKOLINE KOJA ĆE BITI STVARANA POSTEPENO, NOVIM DRUŽENJIMA I ZAJEDNIČKIM RADOM FOTOGRAFA NA NOVIM LOKALITETIMA. NA OVAJ NAČIN BIĆE PRIKUPLJEN DRAGOCEN FOND FOTOGRAFIJA LESKOVAČKOG KRAJA

Uspeh prvog fotografskog druženja održanog u selu Lokošnica, u oktobru prošle godine, nastavljen je u maju ove godine. Zajednički fotografski rad i druženje inicirali su i organizovali agencija "Futura" i "Foto Lik", a pod pokroviteljstvom Elektrodistribucije u Leskovcu. Prva ovogodišnja akcija tematski je vezana za hidroelektranu "Vučje", jednu od najstarijih u Srbiji, koja neprekidno radi 103 godine. Ova hidroelektrana svedok je pionirskih poduhvata naših predaka u vreme početaka elektrifikacije i kao takva uvrštena je u svetsku baštinu elektrotehnike. Smeštena u prelepom kanjonu reke Vučjanke i okružena netaknutom prirodom, hidroelektrana, ali i okolina prepuna kulturnih i istorijskih spomenika, bili su izazov grupi fotografa.

Po dolasku u Leskovac ekipa je obišla Sabornu crkvu, crkvu Sv. Trojice, crkvu Odžakliju i etnokuću Muzeja u Leskovcu, a nakon toga zaputili smo se u kanjon reke Vučjanke.

Veče koje je padalo davalo je specifičan izgled predelu kroz koji smo se kretali i svi su to iskoristili da bi snimili noćne fotografije hidroelektrane, postrojenja i zahuktale mašinerije.

Sledeći dan fotografisano je izuzetno lepo korito reke koje je vekovna snaga vode urezala i izglačala u stenama najrazičitijih oblika. Nakon toga otišli smo do početka dugog kanala koji dovodi vodu do turbina. Kanal koji krivuda pored stene vodio nas je kroz staru šumu prepunu boja i oblika. Kraj dana bio je rezervisan za obilazak i fotografisanje crkve Sv. Jovana Krstitelja u Vučju. Izuzetno prijatno druženje nastavljeno je pored reke čiji je huk jedini remetio tišinu noći.

Zajednička fotografija

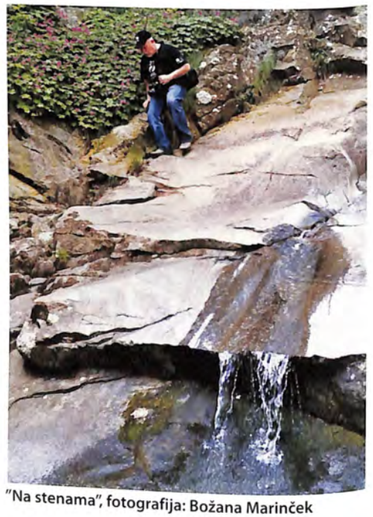

"Na stenama", fotografija: Božana Marinček

Poslednji dan boravka i rada iskoristili smo za obilazak manastira Bogorodičnog uspenja u Grdeličkoj klisuri izgrađenog na visokoj steni koja dominira okolinom, što je takođe bilo izuzetno zanimljiv za fotografisanje.

Iako su autori radili kao grupa, bila je vidljiva izuzetna individualnost. Svako je imao svoje viđenje i svoje područje interesovanja, što je u osnovi i bio cilj okupljanja jedne ovakve grupe koja je za tri dana snimila nekoliko hiljada fotografija. Odabrane fotografije namenjene su monografiji leskovačkog kraja, a njihovi autori su: Božana Marinček, Svetlana Dingarac, Imre Szabó, Željko Sinobad, Boris Bjelica, Dragan Milovanović, Novica Petrović i Milan Živković. Takođe, ove fotografije naći će se i na izložbi povodom godišnjice rođenja Nikole Tesle.

M. A.

"Unutrašnjost manastira", fotografija: Dragan Milovanović

"U hidrocentrali", fotografija: Imre Szabó

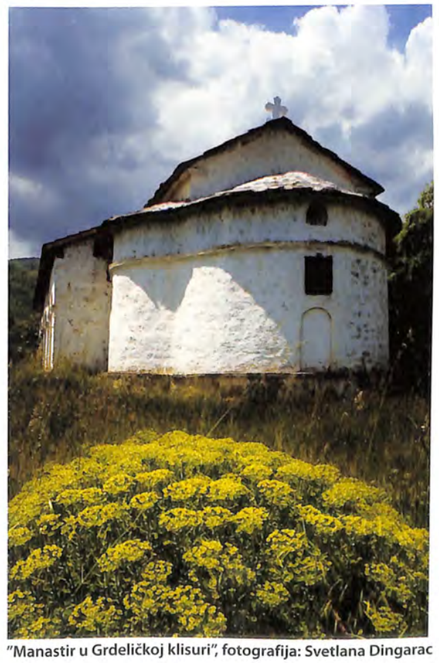

"Manastir u Grdeličkoj klisuri", fotografija: Svetlana Dingarac

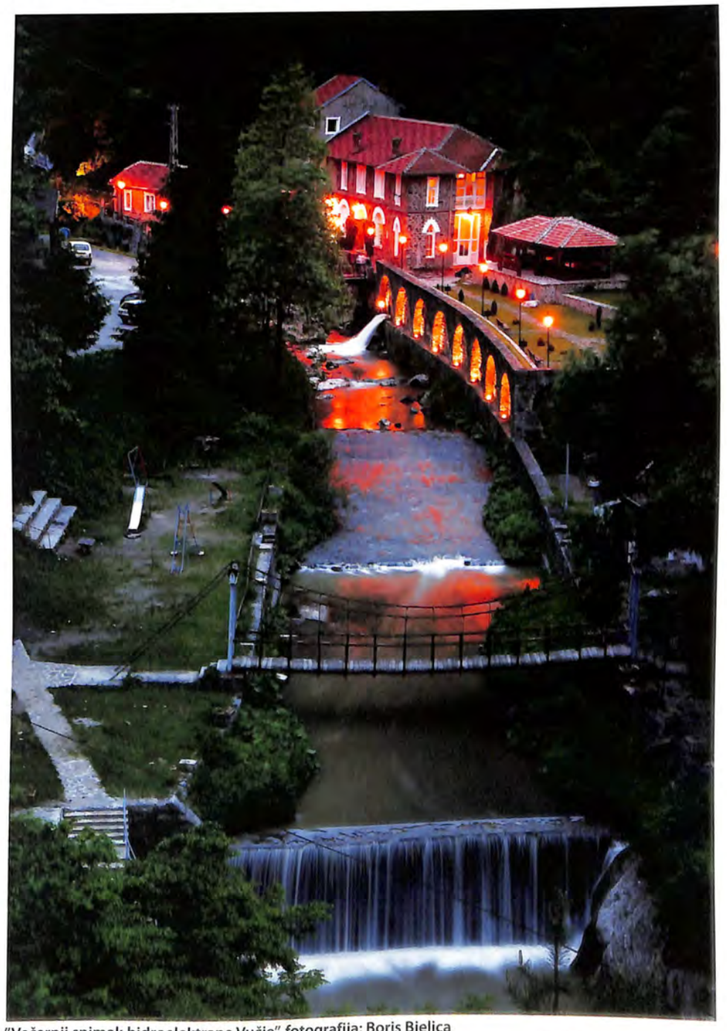

"Večernji snimak hidroelektrane Vučje", fotografija: Boris Bjelica

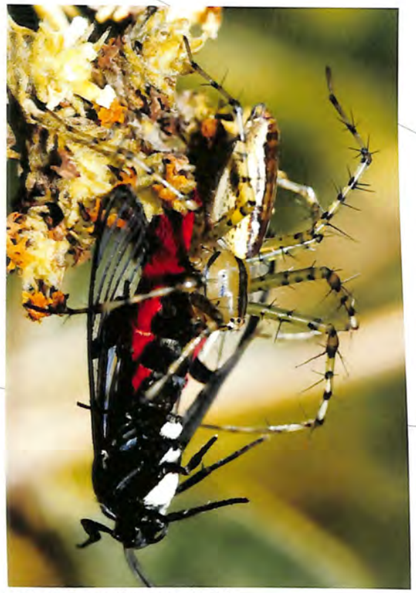

Roberto Tetsuo Okamura, Brazil

SVETSKA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA PAUKA

Kroz paukovu mrežu

ONI UMEJU DA PLETU I TO NE SAMO MREŽE. NEKE VRSTE OD PAUČINE PRAVE PADOBRANE POMOĆU KOJIH LETE, DOK DRUGE GRADE PRAVA RONILAČKA ZVONA JER ŽIVE POD VODOM. MNOGI IH SE PLAŠE, A MALOBROJNI, ONI KOJI IH BOLJE POZNAJU, DIVE IM SE. IPAK, ONI SU SVUDA OKO NAS I ČESTO S NAMA DELE I ŽIVOTNI PROSTOR

Nakon veoma uspele prošlogodišnje izložbe fotografija vilinih konjica, Nacionalan park "Fruška gora" organizovao je novu izložbu fotografija. Ove godine glavni "akteri" bili su pauci sveta. Izložba pod nazivom "Kroz paukovu mrežu" otvorena je u izložbenom prostoru Zavoda za zaštitu prirode u Novom Sadu, 24. maja 2006. Kao i prethodna, nije imala takmičarski već edukativni karakter tako da radovi nisu ocenjivani niti rangirani na bilo koji način. Suština izložbe bila je prezentacija i popularizacija ove, malo poznate, grupe beskičmenjaka.

Pozivu organizacionog tima (Dragiša Savić, Dejan Miloradov, Dimitar Jakimov, Gordana Grbić) odazvalo se čak 92 autora iz 36 zemalja sa svih kontinenata, a ukupan broj fotografija bio je 460. Svaki autor mogao je da elektronskom poštom pošalje do deset fotografija, od kojih je jedna bila punog kvaliteta i namenjena štampanju i izlaganju. Izložbu sastavljenu od 40 najuspelijih radova prati katalog i prezentacija svih pristiglih radova u elektronskom izdanju (na kompakt-disku), a u skraćenom obliku možete je pogledati na internet adresi www. naturefg.com.

Izložba fotografija "Kroz paukovu mrežu" biće postavljena u još sedam gradova u Srbiji, ali za sada se ne znaju termini i redosled.

S obzirom na to da se ovaj način organizovanja izložbe pokazao kao vrlo uspešan, Nacionalan park "Fruška gora" i naredne godine organizovaće novu izložbu, a tema će biti "Leptiri sveta".

M. A.

Klaus LaRocca, Amerika

Geza Farkaš, Srbija

David Knowles, Australija

Rick C. West, Kanada

Rok Kostanjšek, Slovenija

Dragiša Savić, Srbija

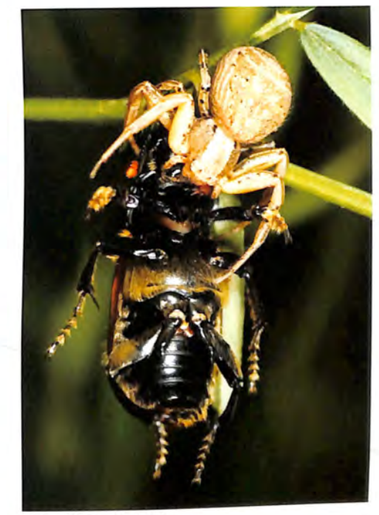

Milan Živković, Srbija

Dotan Goor – Arye, Izrael

Joaquin Ortega – Escobar, Španija

SIROGOJNO 2006
REFOTO školica ekološke fotografije

TRINAEST GODINA TRAJE MOJA SARADNJA S OSNOVNOM ŠKOLOM "SONJA MARINKOVIĆ" U NOVOM SADU. DO SADA JE ONA BILA ZASNOVANA NA TAKOZVANOJ "ŠKOLICI EKOLICI" ILI "ŠKOLI U PRIRODI" GDE SU UČENICI IMALI PRILIKU DA VIDE I SAZNAJU MNOGO TOGA ŠTO JE U VEZI S NJIHOVOM ŽIVOTNOM OKOLINOM

Najveća vrednost ovakvih druženja jeste u razbijanju predrasuda i neosnovanih strahova koji su sve češći kod dece koja su konstantno "otuđena" od prirode. Fotografija je od samog početka imala važno mesto jer je tokom svih ovih godina nezaobilazan alat bio dijaprojektor.

Uz iscrpna i zanimljiva objašnjenja budući mladi ekolozi mogli su da tokom svakodnevnih projekcija vide, a prilikom obaveznih šetnji po prirodi i dotaknu biljke i životinje. S pojavom digitalne fotografije otvorene su nove mogućnosti, od kojih je projektovanje fotografija snimljenih na terenu istog dana bila jedna od najzanimljivijih. Ove godine Školica je dobila još jednu zanimljivu "dimenziju" i umesto da osnovci samo gledaju snimljene fotografije, imali su priliku da ih sami snime. Preduzeće "RefotB" obezbedilo je dva fotoaparata Nikon Coolpix od pet megapiksela koji su uspešno ispunili zadatak jer su ovim izuzetno mladim, devetogodišnjim fotografima omogućili upoznavanje s fotoaparatima i fotografijom uopšte. A kako je akcenat bio na prirodi, imali smo jedinstvenu *REFOTO* školicu ekološke fotografije.

Prvo upoznavanje s fotoaparatima polaznici Školice imali su u zatvorenom prostoru i fotografisali su jedni druge. Isprobavali smo kombinacije s blicem i bez njega, s uključenim makromodom ili kada je on isključen. Iako je bilo teško, prva stvar koju su naučili bila je da se ne otimaju oko fotoaparata i da obavezno stavljaju kaiš na ruku jer je pad jedina prava opasnost za male digitalce. A kada smo sledećeg dana izašli na terene oko Sirogojna, mali fotografi pokazali su se u punom sjaju. Naravno, bilo je tu i mutnih fotografija jer ih je najviše zbunjivao prelazak u makromod, i obrnuto, ali generalno – snimanja su bila sve bolja i bolja kako je vreme prolazilo. Najzanimljivije fotografisanje obavljeno je tokom kviza znanja kada je pred svima trebalo samostalno snimiti makrofotografiju. Samo je fotograf jedne od četiri ekipe zbog treme imao malo nesigurniju ruku i zamalo promašio kadar, ali su fotografije bile oštre i dobre. A na kraju našeg boravka u Sirogojnu radost je bila velika jer smo polaznicima Školice pored diploma "Školice ekolice" podelili i diplome časopisa *REFOTO* o završenom kursu ekološke fotografije. Početkom nove školske godine u saradnji s Lexmarkom odštampaćemo najbolje fotografije i izložićemo ih u "Apolo" centru u Novom Sadu, tako da će svi zainteresovani imati prilike da vide šta su i kako radili mladi ekolozi i fotografi.

M. ŽIVKOVIĆ

METROPOLIS METROPOLIS METROPOLIS
ALWAYS VISIBLE METROPOLIS METROPOLIS METROPOLIS
International METROPOLIS Media

SNIMANJE DECE

Deca u eksterijeru

I trenutak ozbiljnosti može biti osnova dobre fotografije vašeg deteta. (Fotografija: I. Brezovac)

DOK SE DETE IGRA SAMO ILI S OSTALOM DECOM IMATE PRILIKU DA SNIMITE PROFI FOTOGRAFIJU, ONAKVU KAKVU STE VIDELI U NOVINAMA, DRUGAČIJU OD ONE NAMENJENE KAO POKLON BAKI

Za početak, svaki roditelj trebalo bi da nosi fotoaparat uvek kada odlazi negde s detetom. Setite se samo koliko puta ste zaboravili fotoaparat ili vas je mrzelo da ga nosite s izgovorom da će vam samo smetati! Ako poslušate nekoliko saveta koje ću vam dati, mislim da će se vaše fotografsko iskustvo znatno popraviti i rezultirati dobrim fotografijama.

Igranje je vaš saveznik

Važno je da ste voljni da se potrudite, a ne samo da pritisnete dugme fotoaparata što pre jer, verujte, taj momenat koji ste videli – neće pobeći. Kao prvo, prilikom fotografisanja dece važno je da su ona opuštena i da sâmo fotografisanje ne pravi neprijatnu atmosferu.

Izbegavajte dranje na decu s rečima: "Pogledaj mamu!" ili "Nasmej se tati!". Ovo sigurno neće upaliti. Evo nekoliko štosova koji će vam pomoći. Obucite dete u jarke i čiste boje kao što su plava, crvena, žuta, zelena itd. Ne oblačite mu onu košulju s kucama i macama koje mu je baba tetka kupila za rođendan jer ima previše detalja koji odvlače pažnju od samog portreta. Odvedite dete na mesto za koje znate da ono voli i gde će se osećati prijatno. Pustite ga da se zaigra, a vi za to vreme pripremite fotoaparat. Ako želite da napravite portret u krupnom planu, onda na vašem fotoaparatu izvucite zum (pritisnite dugme označeno slovom T na digitalnim fotoaparatima) do željene veličine tako da se u vašem viziru ili na ekranu vide glava i ramena. Jedan od načina jeste da čekate okret prema vama ili da detetu skrenete pažnju nekim zvukom, na primer, zviždukom ili pucketanjem prstiju. Nemojte da se stidite da to radite jer, u suprotnom, nema ništa od fotografija.

Drugi način jeste da postavite dete da pozira, ali morate biti vrlo brzi, jer vas ni ja ne bih čekao da se nameštate deset minuta. Fotoaparat spreman, dete veselo, a vi zbunjeni - gde i kako. Evo šta vam predlažem. Važno je da iza deteta ne bude ničega (ljudi, zgrada, reklame i sl). Okrenite dete tako da mu svetlo ne smeta i da ne žmirka, a to znači da mu svetlo dolazi sa strane. Iskoristite neku veliku i svetlu površinu koja se nalazi nasuprot svetlosnom izvoru da biste se rešili tamnih senki na drugoj strani lica. Ako imate ugrađen blic na fotoaparatu, koristite ga – iako je sunčan dan. Recite mu da se ćete se igrati smešnih lica i da ono mora da ponovi sve ono što vi uradite. Tako će se dete smejati vama, a usput i napraviti neki izraz lica koji možete da fotografišete. Isto tako, koristite reči "igrajmo se..." da biste izazvali reakciju koja će izgledati dobro na fotografijama. Na primer, igrajmo se: ljutka, radosti, vikanja, branja jabuka...

Kako kada stalno juri?!

Dok se dete igra samo ili s ostalom decom, imate vremena da spremite fotoaparat za profi fotografiju kakvu ste videli u novinama, a ne za pravljenje poklon-fotografije baki. Podesite zum i blic, koji je kako smo već rekli, dobro koristiti i po danu. Upotrebite zvučni trik ili jednostavno tapnite dete po ramenu ako je okrenuto leđima. Budite spremni za trenutni pritisak na okidač. Ukoliko koristite kompaktan digitalan fotoaparat pritisnite okidač na prvo koleno kako bi pronašao fokus. Ako vam ne upali iz prve, ponovite trikove nekoliko puta, ali ne previše često pošto ćete biti raskrinkani.

Isto tako, desiće se da vaše dete juri unaokolo i da vam se čini da od portreta nema ništa. Greška! To je sjajan momenat da fotografišete dete u punoj razdraganosti i bezbrižnosti, a fotografije deteta na biciklu ili dok trči, zbog energije pokreta, uvek su posebno interesantne. Zato ne izbegavajte fotografisanje dece u pokretu.

Gde da ga fotografišem?

Bilo gde! Slobodno fotografišite dete na ljuljašci, toboganu, u bazenu, na travi, u pesku, na drvetu i sl. Možda vam u početku neće biti lako, ali što duže fotografišete dete, to se ono više navikava na vas s fotoaparatom, što daje šansu za bolju fotografiju. Iskoristite muža, ili ženu, i recite mu da se zagrle ili da ga dete poljubi. Ako vam sve lađe potonu, izvucite iz džepa najdražu detetovu igračku i pokažite mu je. To je vaših dvadeset sekundi! Fotografije ne moraju da budu pod pravim uglom. Neće smetati i ako su malo mutne, ukoliko ste "uhvatili" pravi momenat i izraz vašeg deteta.

Uhvaćen za uhvaćeni trenutak. Fotografija: I. Brezovac

Ako imate digitalan fotoaparat, fotografišite dok se kartica ne popuni, a ako nemate, onda čekajte pravi momenat i ne odustajte ako ga propustite. Doći će drugi, još bolji!

VLADA TATAREVIĆ

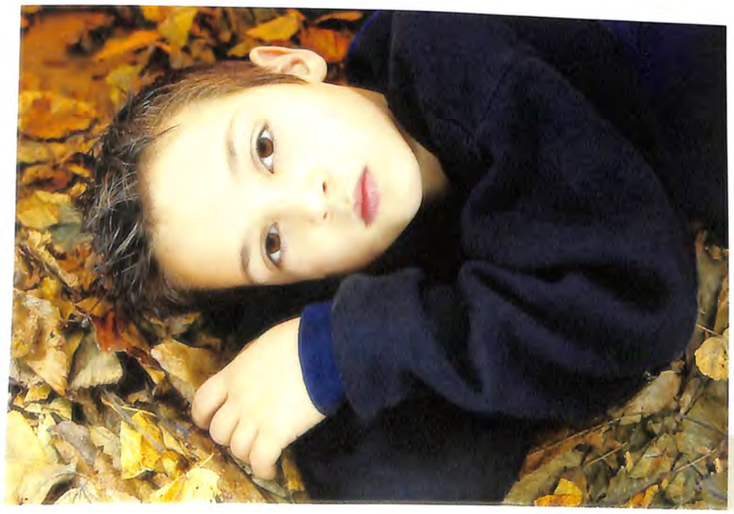

Valjanje po lišću samo je jedna od igri koje možete organizovati tokom izleta po šumi. (Fotografija: O. Topalović)

SANYO

REFOTB
Uvoznik i distributer: Pčinjska 17, 11000 Beograd
tel.: 011 2456151, 308 7004, fax: 011 446 0234, e-mail: info@refot.com

NOKIA N91

Unikat

HARD-DISK OD ČETIRI GIGABAJTA, KAMERA OD DVA MEGAPIKSELA, SAVRŠENIJI SYMBIAN OPERATIVNI SISTEM, VRHUNSKI MUZIČKI PLEJER, WIFI I UMTS JESU NAJVAŽNIJE KARAKTERISTIKE MOBILNOG TELEFONA NOKIA N91. DA LI JE TO DOVOLJNO DA BI SE DOBIO "SUPERFON"?

Finska Nokia, proizvođač broj jedan mobilnih telefona u svetu, oduvek je važila za jednog od glavnih zupčanika u komplikovanom mehanizmu napretka mobilne telefonije. Ova kompanija je, recimo, "krivac" za prvi mobilni telefon bez spoljne antene. Jedno vreme držali su prvo mesto i u kategoriji najmanjeg telefona. Međutim, dok se trend "bezantenskih" modela, tj. modela s unutrašnjom antenom zadržao, gabariti su ponovo počeli da rastu i maksimum dostigli prošle godine. Ako ne računamo modele iz specifične Communicator serije, predstavnici novoustanovljene N-serije promovišu svoje-vrsne šampione u veličini. Tako stižemo i do zvezde ovomesečne "Fotofon" rubrike – modela Nokia N91.

U ODELU OD ČELIKA

Hard-disk, audio i video funkcije, WiFi, kao i podrška za treću generaciju mobilne telefonije, jesu, uz predstavljeni dizajn telefona, bili najjači aduti kojima je N91, i pre izlaska, impresionirao razmaženu publiku. Ali, onda su na red došli problemi jer kako drugačije objasniti više od godinu dana zakašnjenja, koliko je prošlo od najavljenog do stvarnog izlaska ovog modela na svetlost dana. I kad su već mnogi N91 stavili u fioku lepih, ali neostvarenih projekata, "Godo" se pojavio... I to bukvalno u punom sjaju jer je N91 stigao "obučen" u odelo od nerđajućeg čelika. Doduše, nije baš ceo čeličan, ali jeste srebrn i sjajan, što je uređaju dalo jednu specifičnu notu ekskluzivnosti i prestiža.

SJAJ GLAMURA

Pored sjaja i glamura, prvo što upada u oči jesu veliki tasteri za kontrolu reprodukcije audio materijala. Kako se oni nalaze odmah ispod velikog ekrana dijagonale 5,4 cm i rezolucije 176 x 208 piskela, mnogi će se upitati gde je klasična numerička tastatura. Ona je smeštena ispod "muzičkog poklopca" i predstavlja jedinu veću manu ovog modela. Naime, tasteri su tanki, ali razmaknuti, pa je kuckanje zadovoljavajuće, samo ako ne treba da koristite poslednji red. Zbog ivice poklopca tastere "*, 0 i #" nije baš jednostavno pritisnuti. Ispod samog ekrana smeštena je grupa standardnih tastera (dva funkcijska i po jedan za uspostavljanje i prekid veze), a tu je i mali i veoma precizan džojstik koji omogućava brzo kretanje kroz meni telefona. Ako se pitate gde je "meni" taster, on se nalazi s leve strane na mestu gde bi se pre očekivalo da bude taster za aktiviranje kamere. No, s obzirom na specifičnost telefona, ovo mesto jeste logično i korisnik će se brzo navići na to. "Čudni" elementi smešteni su i na gornjoj ivici telefona pored on/off tastera. Kao prvo, tu je veoma korisna hardverska bravica za zaključavanje tasture, koja se koristi kada je N91 zatvoren. Otvaranjem preklopa svi tasteri postaju ponovo aktivni. Drugi, nekarakterističan element jeste klasičan stereo-priključak od 3,5 mm za slušalice. Osim odličnih slušalica poput "bubice", koje stižu u bogato opremljenom paketu, univerzalan priključak omogućava da slušate vašu omiljenu muziku preko bilo kojih drugih slušalica. Ako se pitate zašto su se u firmi Nokia odlučili da N91 namene ljubiteljima muzike, posredan odgovor daće vam njen memorijski kapacitet.

PRAVA MULTIMEDIJALNA MAŠINA

Ugrađen hard-disk kapaciteta 4 GB omogućava da sa sobom uvek imate preko hiljadu omiljenih pesama, čime se N91 pretvara u pravi mali džuboks (juke-box). Naglašena muzička karateristika ogleda se i u specijalnom video-paketu koji stiže s telefonom. Reč je o 75 minuta video-snimaka s prošlogodišnjeg Live 8 globalnog koncerta. Ako vam dosade vaši audio i video-snimci, startovanjem Visual Radio aplikacije možete odabrati da neko drugi za vas pušta muziku. U pitanju je interaktivno slušanje radio-programa – patent proizvođača ovog mobilnog telefona. Naravno, za tako nešto i sama radio-stanica mora da podržava takav koncept, a kako u svetu postoji tek neliko Visual Radio kompatibilnih stanica, ostaje vam da uživate u radio-programu na klasičan način. Prijem stanica u našem haotičnom etru bio je iznenađujuće dobar. Naravno, ako želite, možete memorisati do dvadeset omiljenih stanica.

DVA MEGAPIKSELA ZA DOBRE FOTOGRAFIJE

Napokon stižemo i do komponente koja čitaoce našeg časopisa najviše interesuje, a to je kamera. Nokia N91 poseduje CMOS čip od dva megapiksela, koji daje veoma dobre rezultate. Ne možemo reći i odlične jer nam je pri fotografisanju nedostajala funkcija autofokusa. Takođe, ono što nedostaje jeste i blic, tj. pomoćno svetlo koje se pokazalo kao koristan dodatak na svim fotofonima.

Kvalitet fotografija je odličan, boje su verne, posebno kada se fotografiše u uslovima prirodnog osvetljenja. Naravno, noću i u zatvorenom prostoru kvalitet rapidno opada, ali su i tada snimljene fotografije upotrebljive. U takvim uslovima javlja se i šum koji je posledica povećane ISO osetljivosti, koja se na našim test fotografijama kretala u granicama između 64 i 500. Kako automatika vlada i ovim fotofonom, pomenimo i to da je dužina ekspozicije bila između 1/4 (u noćnom modu) i 1/1.000 (po sunčanom danu).

Otvor blende je fiksnih f/3,2, kao i žižna daljina od 4,5 mm. Dakle, N91 nema optički zum, ali je zato tu digitalan zum s mogućnošću uvećanja slike do dvadeset puta. Naravno, nikada nemojte koristiti maksimalno uvećanje jer je tako dobijena fotografija potpuno nejasna.

BEZBRIŽNO FOTOGRAFISANJE

U "Foto" meniju "naleteli" smo samo na osnovne funkcije kao što su noćni i sekvencijalni mod. Pri korišćenju ovog drugog Nokia će snimiti šest uzastopnih fotografija u maksimalnoj rezoluciji od 1.600 x 1.200 piksela. Osim ove veličine, fotografije možete snimati i u VGA rezoluciji, a na raspolaganju su vam i tri ponuđena nivoa kvaliteta snimaka. S obzirom na memorijski kapacitet, uopšte nema potrebe da razmišljate o tome da li sve snimati u maksimalnom kvalitetu i rezoluciji. U ovom meniju postoje još tri korisne opcije: tajmer (10, 20 ili 30 sekundi), balans belog sa pet predefinisanih stanja i kolornih modova – normalan, sepija, crno-beli i negativ. Kao i svaki fotofon, i N91 može da snima video-snimke i to u maksimalnoj rezoluciji od 352 x 288 piksela, a postoje i još dve niže rezolucije. Maksimalna dužina jednog video-klipa ograničena je na 60 minuta. Iako nas zbog pomenutih nedostataka kamera nije oduševila, dobijene fotografije moći ćete bez problema da odštampate na papiru formata 15 x 10 cm. Ono što nas je oduševilo jeste memorijski prostor i poruka: "Images left: > 999".

Nokia N91 odlikuje se i mogućnošću povezivanja sa "spoljašnim svetom". Pored standardnog GPRS i sve češćeg EDGE prenosa podataka, N91 podržava i treću generaciju mobilne telefonije, koja je kod nas još uvek (već dve godine) u eksperimentalnoj fazi. Jedinstvena je i po tome što poseduje WiFi modul, koji omogućava brži i jeftiniji prenos podataka. Naravno, tu je i BlueTooth, koji ćete koristiti kada želite da prijatelju pored vas prosledite tek snimljenu fotografiju ili neku od hiljadu pesama s vašeg hard-diska, ili ako želite da koristite bežičnu "handsfree" slušalicu. Pored četiri gigabajta "pokretne" memorije, N91 ima i 30 MB fleš-memorije u kojoj se čuvaju kontakti, SMS poruke, kao i svi podaci iz vašeg kalendara. Na taj način ćete do ovih najčešće korišćenih funkcija stizati na brz i efikasan način jer je pristup fleš-memoriji daleko brži nego hard-disku. Ovde se već nameće pitanje zašto je uopšte korišćena ova "pokretna i spora" vrsta memorije kada sada imamo memorijske fleš-kartice od četiri pa i više gigabajta. Da ne zaboravimo, model podržava i Java i Office fajlove. Telefon se povezuje s računarom preko klasičnog mini-B USB priključka i tada se na ekranu pojavljuje meni u kome možete da izaberete da li želite da vaš telefon "povežete" s medija plejerom, Nokia PC Suite softverom ili želite da vaš računar vidi samo ugrađen hard-disk kao, na primer, USB fleš-memoriju. Na taj način možete veoma jednostavno manipulisati fajlovima na telefonu.

SPECIFIČAN I UNIKATAN

Nokia N91 po mnogo čemu jeste specifičan i unikatan telefon. Gabariti, upotrebljeni materijali, memorija i brojne funkcije svakako ga izdvajaju od konkurencije. Ipak, kome je on namenjen? Zbog mnogih multimedijalnih funkcija pomislićete da su možda mladi njegova ciljna grupa. Ne, oni to svakako nisu jer je cena od preko 700 evra za njih previsoka. To nije bila ideja proizvođača, jer su Finci mladim korisnicima namenili druge modele koji nemaju toliko biznis funkcija, a cena im je daleko niža. Nokia N91 namenjena je mladim menadžerima, zapravo onima koji žele da telefonom, pre svega, ostave utisak modernog i uspešnog biznismena, a takođe žele da im telefon bude i zamena za kvalitetan MP3 plejer, pa i za fotoaparat sasvim dobrih karakteristika. Samo da ima autofokus...

Zahvaljujemo se preduzeću "Mobis electronic" (011 313 2820), ovlašćenom uvozniku i serviseru Nokia mobilnih telefona, na ustupljenom telefonu Nokia N91.

MARKO TANASKOVIĆ

7

Mali i moćni

PRE SKORO DVADESET GODINA SASVIM SLUČAJNO PRONAŠAO SAM U PRODAVNICI "CINEOPTIK" U BEOGRADU (KOJA VIŠE NE POSTOJI) MALE BLICEVE. VEROVATNO IH NIKADA NE BIH KUPIO DA MI PAŽNJU NIJE PRIVUKAO NATPIS SERVO KOJI SE LEPO VIDEO NA KUTIJI

1

Sistem lake i pokretne rasvete

Kada mi je prodavac dao kutiju, video sam da je unutra izuzetno dobro osmišljen uređaj opremljen šinom pomoću koje je mogao biti montiran uz kompaktni fotoaparat, a bio je tu i kabl koji je služio za povezivanje na PC konektor. Oduševljen onim što vidim (a posebno cenom), kupio sam odmah pet komada i pozvao druga iz speleološkog kluba koji je kupio još pet komada. U to vreme pokušavao sam da pronađem najbolji sistem lake i pokretne rasvete kojom bi rasvetlili velike pećinske dvorane. Preostalih nekoliko komada kupio je kolega botaničar iz Prirodnjačkog muzeja koji već godinama pomoću ovih bliceva snima neverovatne fotografije biljaka. U to vreme nije bilo jednostavno kupiti željenu opremu i tragali smo za fotoćelijama pomoću kojih bismo aktivirali klasične bliceve. Ali, one su bile poprilično skupe – takva fotoćelija koštala bi nas koliko i svih pet kupljenih bliceva. Jedan od ovih uređaja završio je u rukama spretnog elektroničara koji je montirao dodatan konektor na koji smo mogli da spojimo i pomoću njegove fotoćelije aktiviramo velike klasične bliceve.

2

Fotografisanje pećina nije lak posao jer snimate u potpunom mraku, teško se izoštrava, a određivanje potrebne blende gotovo je uvek stvar iskustva. Oprema koju koristite na teškim je iskušenjima jer treba da izdrži sva cimanja i potrese dok se provlačite kroz uske kanale ili visite na užetu, ali ovaj problem smo uspevali da rešimo tako što smo pravili posebne kofere u kojima smo nosili opremu. Mnogo veću "muku" predstavljala je stopostotna vlažnost vazduha koja nikako ne prija elektronici fotoaparata, pa mi se dogodilo da jedna od mojih Minolti nakon pet dana boravka u pećini potpuno blokira. Zatvarač je proradio sledećeg jutra kada smo izašli iz pećine i kada je sunce osušilo otvoren fotoaparat. Mali servo blicevi nikada nisu imali takvih problema.

Nakon toga kupio sam fotoaparat koji je ostvario sve moje speleo-fotografske snove – Nikonos IVe. Izuzetno robustan fotoaparat namenjen prvenstveno snimanju pod vodom mogao sam da nosim bez mnogo pažnje jer ukoliko bih ga isprljao blatom i glinom, kojih u pećinama ima svuda, dovoljno je bilo da ga potopim u vodu i operem. Fotografija [2] primer je rada s servo blicevima. Snimljena je pomoću Nikonosa, a koristio sam takozvanu tehniku otvorenog blica. Parametre potrebne za fotografisanje odredio sam uz pomoć upaljene karabitne lampe, koju sam potom isključio. Fotoaparat je bio u potpunom mraku, a bliceve je aktivirao sakriveni pomoćnik. Zanimljivo je da na ovaj način možete fotografisati bez upotrebe stativa.

Skoro svi ovakvi uređaji napajaju se pomoću samo dve AA baterije i nemaju neku veliku snagu. Brojka 18 označava takozvani GN ili vodeći broj koji je u vreme bez mnogo elektronike služio za određivanje potrebne blende na određenoj udaljenosti. Na primer, ovaj blic na daljini od tri metra daje dovoljno svetla za blendu 6, to jest 5,6. Konstruktori su se potrudili da fotografima olakšaju upotrebu ovog blica, pa je poklopac prostora za baterije čitavih 3,5 centimetara duži i ima jednostavan sistem pomoću koga blic možemo pričvrstiti za razne predmete – ploču od stola ili vrata od regala, ukoliko snimate u kući.

Takođe, opremljen je samo jednom elektronski kontrolisanom blendom vrednosti 5,6 za osetljivost od 100 ASA, koju jednostavno uključujemo povlačenjem crvenog poklopca kojim je prekriven mali senzor [1]. Ova opcija veoma je korisna kada upotrebljavate nekoliko bliceva jer kombinacijom udaljenosti i elektronski kontrolisane količine svetla možete usmeravati svetlo – gde i koliko je potrebno.

Mali blicevi i makrofotografija

Tokom osamnaest godina rada u Prirodnjačkom muzeju fotografisao sam različite muzejske eksponate – od ajkule duge nekoliko metara do mikroskopski malih predmeta. Baš ti mali predmeti bili su najveći problem jer prilikom mikro snimanja uz pomoć klasične rasvete i dugih ekspozicija i prolazak automobila pored zgrade izazvao bi vibracije dovoljne da kao rezultat dobijemo neoštru fotografiju. Servo blicevi pomogli su da ovaj problem jednostavno rešim jer su davali dovoljno svetla uz izuzetno kratku ekspoziciju. Usmeravanje svetla jednostavno se rešava parčetom kartona zalepljenim sa strane. Na takav način snimljen je cvet karanfila [3] – s leve strane dolazi oštro svetlo pune jačine, a desnu stranu blago dosvetljava drugi blic s podešenom snagom. Na oba blica zalepljeni su komadi kartona koji sprečavaju da neželjeno svetlo izazove reflekse na objektivu. I fotografija morskog puža, zvanog volak [4] snimljena je usmerenim svetlom, ovoga puta kroz rupu u crnom kartonu. Svetlo pune snage prosvetlilo je ljušturu puža dok je drugi blic kontrolisane snage dodao svetlo na prednju stranu.

3

4

5

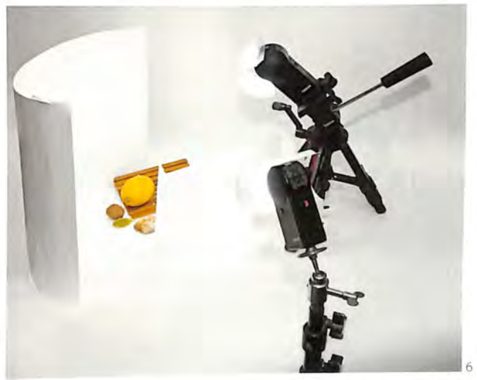

6

Pauspapir i selotejp mesto štapa i kanapa

Do sada ste verovatno primetili da stalno koristim dve stvari – pauspapir i selotejp. I za takozvane "table-top" [5] fotografije koristio sam ove rekvizite.

Blic postavljen na mali stativ [6] osvetljava scenu odozgo, dok je svetlo drugog blica dodatno raspršeno i ublaženo savijenim parčetom pauspapira. Tabla hamera poslužila je kao podloga, a savijeno parče je reflektujuća površina koja kontroliše intenzitet senki.

Ostale fotografije predstavljaju primere kako možete kontrolisati svetlo koje daju ovi uređaji. Morski puž nije problem za fotografisanje, ali prelepe boje sedefa školjke petrovo uvo [7] na koju je postavljen jesu. Ove boje možemo videti samo kada svetlo dolazi pod određenim uglom koji nije teško podesiti kada koristite male izvore svetla. Fotografisanje takozvane male plastike [8] takođe će biti lak posao.

Videli smo šta se sve može postići upotrebom malih servo bliceva. Parčići kartona, hamera i pausa proširili su upotrebne mogućnosti ovih uređaja. I da napomenem da ih uz pomoć šina koje stižu uz njih možete grupisati i dobiti prilično jako svetlo koje se jednostavno aktivira bleskom jednog blica – može i onog ugrađenog na fotoaparat. Osram SC18 bliceve, i njima slične modele drugih porizvođača možete pronaći na berzama fotoopreme po različitim cenama a na internetu se prodaju po ceni od oko 10 eura.

MILAN ŽIVKOVIĆ

8

Nenad Stojanović, "Lice grada"

FON NIŠ

NAJBOLJI FOTO-KLUB U NAŠOJ ZEMLJI

TRI GODINE ZAREDOM FOTO-KLUB "FON" U NIŠU DOBIJA LASKAVU TITULU NAJBOLJEG KLUBA. POREDTOGA ČETIRI AUTORA NALAZE SE NA LISTI "10 NAJ". OTIŠLI SMO NIŠLIJAMA U GOSTE DA OTKRIJEMO TAJNU NJIHOVOG USPEHA

Pre tačno deset godina okupila se grupa mladih fotografa i stvorila Foto-klub "FON" koji već nekoliko godina uz sve što organizuje ili u čemu učestvuje dobija prefiks naj. Od tada do danas članovi Kluba pored fotografije bave se verovatno najvažnijim poslom, a to je stalno animiranje novih članova, pa i ne čudi podatak da trenutno u Klubu radi skoro stotinu ljudi. Niški klub može da se pohvali i školom fotografije kroz koju su do sada prošle tri generacije polaznika. Škola se održava po programu Foto-saveza Srbije, s kojim Klub tesno sarađuje u većini svojih manifestacija. A njih je veoma mnogo i po tome se ovaj klub stvarno izdvaja od svih ostalih. Osim s Foto-savezom, Klub sara]uje i s fotografskim organizacijama zemalja u okruženju, prvenstveno s Makedonijom i Bugarskom. Na dve do sada održane, i po mnogo čemu jedinstvene, Foto-kolonije u Sićevu, učestvovali su i fotografi iz skoro svih zemalja bivše Jugoslavije. Ujedno, to je bio i prvi pokušaj okupljanja i druženja fotografa tokom desetak dana koliko je kolonija trajala. Niški klub organizator je veoma velikog broja fotografskih izložbi. Ove godine biće održana tradicionalna Deseta međunarodna izložba fotografija, koju su 2005. niške *Narodne novine* proglasile kulturnim događajem godine. Slede izložbe kao što su: "Svakodnevni život i kultura moga kraja", "Voda", "Eko", "Arhitektura", "Lice i naličje grada".

Dejan Mitrović, "Zoran Radmilović"

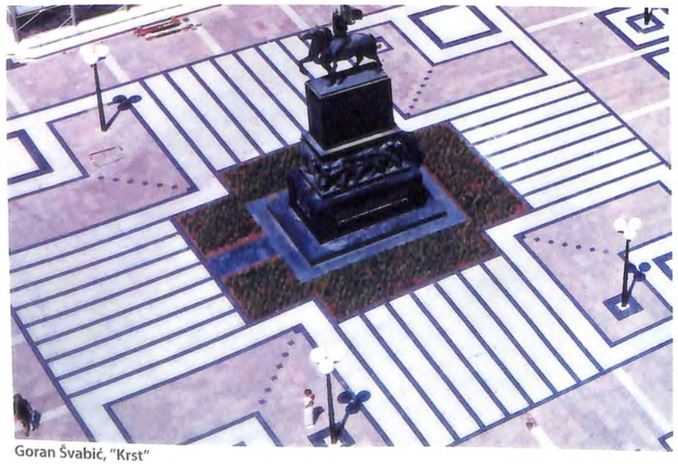

Goran Švabić, "Krst"

Ivan Aleksić, "Straćare"

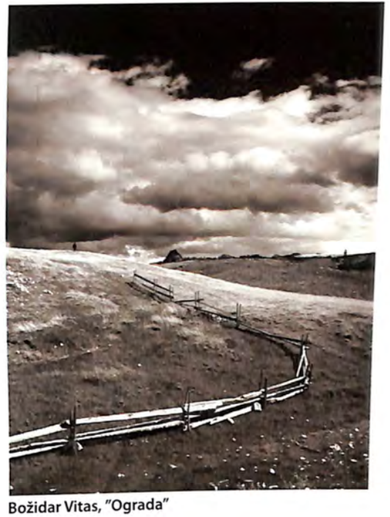

Božidar Vitas, "Ograda"

Milica Stevanović, "Prizor"

Ivan Tošić, "Večernji voz"

Aleksandar Stevanović, "Stefanović Rade 4"

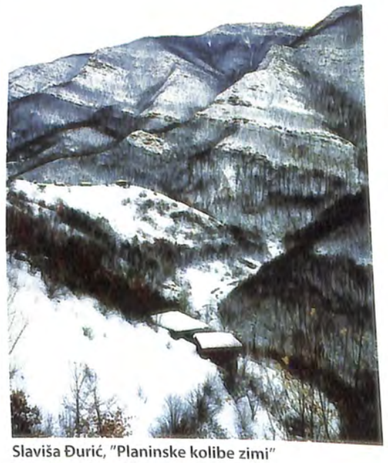

Slaviša Đurić, "Planinske kolibe zimi"

Bojan Bončić, "Posle kiše"

Čedomir Živanović, "Urban sky"

Miloš Ristić, "Refleks"

Miljan Petrović, "Doctor Under"

Milena Ilić, "Akvarel"

Problem izlaganja niški fotografi rešili su onog trenutka kada su napravili svoju galeriju. A da bi fotografije bile u stalnom kontaktu s posmatračima, organizuju i izložbe na otvorenom koje privlače veliku pažnju prolaznika. Osmislili su još jedan zanimljiv način izlaganja, kao i prodaje svojih fotografija, koje lepo

Boban Đorđević, "Arhitekton"

Saša Preradović, "In the Spiders Tower 4"

uramljene krase izloge fotografskih radnji. Naime, svoje fotografije pretvaraju u kalendare, postere, a imaju i advokata koji je jedan od prvih u oblasti zaštite autorskih prava u oblasti fotografije.

Verovatno su se do sada svi zapitali kako obezbeđuju sredstva za izložbene, ali i druge aktivnosti. Iako su dugi niz godina funkcionisali na potpuno volonterskim principima danas niški foto-klub vredno smišlja, piše i dostavlja projekte koji donose novac neophodan za održavanje Kluba, galerije i izložbi.

Kako kažu, cilj im je da postanu fotografski centar Balkana. Po svemu sudeći, ukoliko ovako nastave, to će im u doglednoj budućnosti i poći za rukom.

M. A.

Emilija Miljković Ivković, "Zamka"

Slaviša Stanković-Zeka, "Poreklo nade"

Bojan Stojadinović, "Danilov doživljaj Beča"

ŽISEL 2006

34. međunarodni salon umetničke fotografije

SUNCOKRETI KOJI NAPROSTO BLEŠTE OKUPANI SUNCEM I NJIVE POD KUKURUZOM SMENJUJU SE DOK VELIKOM RAVNICOM PUTUJEMO KA OMOLJICI. U TOM TIPIČNO BANATSKOM SELU ODRŽAVA SE JEDNA OD NASTARIJIH FOTOGRAFSKIH MANIFESTACIJA

Iako nas od jubileja deli godinu dana, i ove godine Žisel nastavlja svoju, po mnogo čemu, jedinstvenu tradiciju. U više navrata bilo je neuspelih pokušaja da se ukine osnovna ideja festivala, ali Omoljčani su zadržali svoju koncepciju: autor koji želi nagradu za kolekciju fotografija mora da odgovori na zadate teme.

Elek Papp, "Uskršnja šala"

Svi ostali mogu slati fotografije koje odgovaraju opštoj temi – "Život sela". Na taj način ovaj festival ostaje jedinstven po žiriranju, ali i postavci odabranih fotografija. Tradicija festivala živi u srcima fotografa svih okolnih zemalja i upravo oni svoje radove šalju i mesec dana ranije – da budu sigurni da će stići.

Ove godine su u Omoljicu stigle 694 fotografije od 128 autora. Žiri je za izlaganje odabrao 109 fotografija 60 autora.

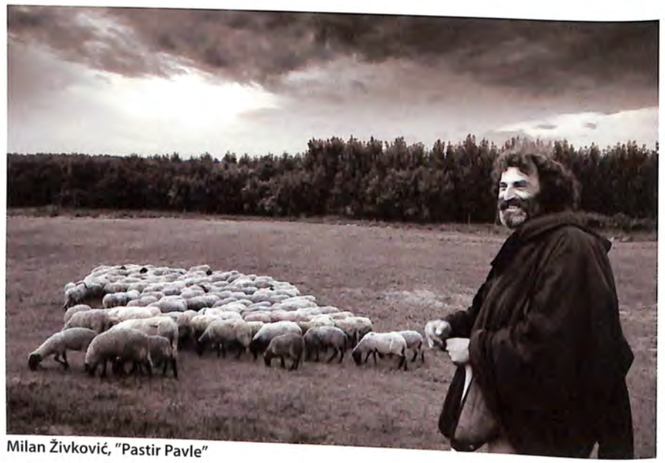

Milan Živković, "Pastir Pavle"

Iako je mnogi smatraju kategorijom koja izumire, Žisel se još uvek ne odriče smotre dijapozitiva. Ove godine prikazano je 145 dijapozitiva, među kojima je odabran 31, dok je 19 autora prošlo selekciju.

M. A.

Miroslav Jeremić, "Seno"

Vlada Milinković, "Devojčica iz tirkizne kuće"

Aleksandar Jovanović, "Bujačić 01"

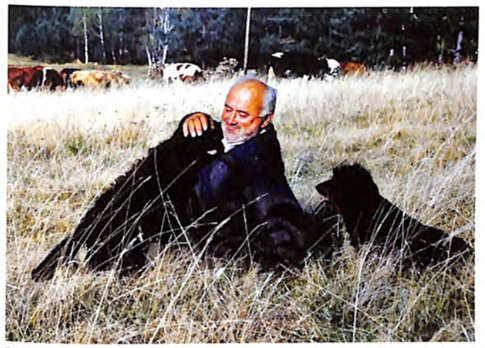

Dragiša Medenica, "Čuvari"

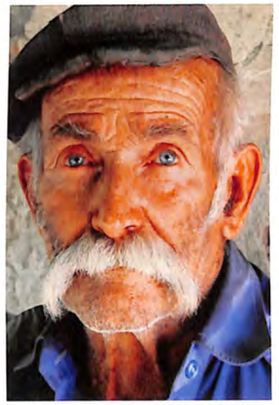

Aleksa Simijonović, "Deda Vučina"

Elica Tavčar, "V gorjah"

Žiri ovogodišnjeg Žisela radio je u sastavu: Đorđe Bukilica, majstor fotografije FSJ, EFIAP; Vladimir Červenka, magistar fotografije, i Slobodan Krstić, MF FSJ, AFIAP, ULPUBIH. Nagrade za kolekcije fotografija dobili su: Milan Živković, Papp Elek i Miroslav Jeremić. Pohvaljene su fotografije dvojice mladih autora: Alekse Simijonovića i Nemanje Živkovića. Najbolji u kategoriji pojedinačnih fotografija bili su: Vlada Milinković, Dragiša Medenica i Aleksandar Jovanović. Pohvaljene su fotografije Marije Milovanović-Maksimović, Milenka Savovića i Radivoja Klincova. Za najbolje autore u kategoriji dijapozitiva proglašeni su Dragoslav Mirković, Elica Tavčar i Peter Pokorn, a pohvaljeni su Zdravko Simijonović i Ivan Tošić.

Peter Pokorn, "Kombinacija"

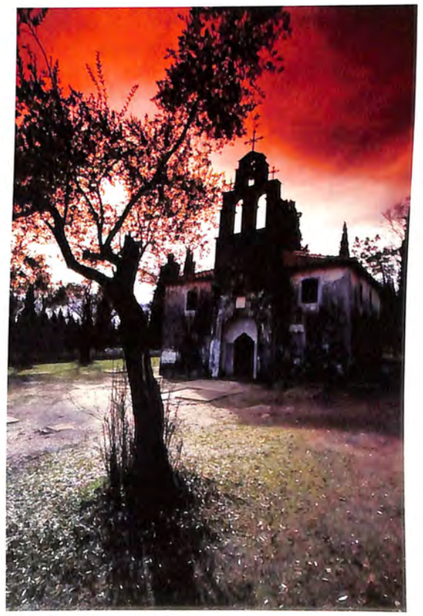

Dragoslav Mirković, "Suton"

Marija Milovanović-Maksimović, "Oči prozora"

Nemanja Živković, "Senka"

PETER SEMPEL

Sve što želim je istina

REDITELJ PETER SEMPEL BEOGRADSKOJ PUBLICI PREDSTAVIO SE FILMOM "NINA HAGEN – PANK I SLAVA". OVO JE SAMO JEDNO OD BROJNIH OSTVARENJA NASTALIH U OKVIRU DVADESET PET GODINA RADA U OBLASTI FILMA I FOTOGRAFIJE OVOG NEMAČKOG AUTORA ZA KOGA MNOGE KOLEGE I DANAS S DIVLJENJEM KAŽU KAKO JE UPRKOS SVIM ISKUŠENJIMA "TRŽIŠTA" USPEO DA OČUVA NEZAVISNOST

Blix Bargled i Nick Cave, Njujork

Nina Hagen

Visokoodnegovanom vizuelnom kulturom i senzibilitetom kojima kroz poetične treperave prizore razotkriva privatni, emotivni, profesionalni i ljudski lik Nine Hagen, muzičke pank dive s kraja osamdesetih godina 20. veka, Peter Sempel postavlja i brojna pitanja o identitetu, životnom putu i opredeljenjima, pojmu slave i izazovima koje sobom nose ne samo javni nastupi i publicitet već i umetnikov izbor između konvencionalnog i avangardnog, pobunjeničkog, protiv svih konvencija, kao i one odluke koje jačaju umetnikovu individualnost u odnosu na večno gladno i promenljivo tržište. Prizori iz filma "Nina Hagen – pank i slava" pamte se i kao ritmički niz slika nalik složenoj muzičkoj kompoziciji koja je u svojoj strukturi drugačija od panka. Operska arija koju Nina Hagen pevuši pred kamerom deluje istovremeno i nežno i veoma upečatljivo. Ipak, najveći kvalitet ovog "portreta umetnika" jeste u tome što filmska slika ima sopstvenu, katkad neumoljivu, katkad dirljivu naraciju i saopštava nam daleko više od biografskog portreta: kroz tekstove pesama, muziku, snimke koncerata i arhivski materijal kojim film obiluje.

Pored filma "Nina Hagen – pank i slava", Peter Sempel, rođen 1954. godine u Hamburgu, autor je mnogih igranih filmova inspirisanih svetom muzike i umetničke avangarde, među kojima su: "Dandy" (s Bliksom Bargeldom, Ninom Hagen, Nikom Kejvom i dr.); "Just visiting this planet" (učitelj buto-plesa Kazuo Ohnou); "Jonas in the desert" (o jednom od najznačajnijih reditelja avangardnog filma iz Amerike Džonasu Mekasu. U filmu pored Mekasa učestvuju i Endi Vorhol, Pol Morisi, Martin Skorsiz, Joko Ono, Kenet Anger i dr.); "Alen Ginsberg: Hustler for life" (film o legendarnom pesniku bit-generacije, u kome on peva i recituje); "Lemmy" (o pevaču i basisiti grupe Motorhead); "Kazuo Ohno: I dance into the light", kao i drugi kratki filmovi (među kojima su i filmovi o Vimu Vendersu, Dejvidu Karadinu itd.).

Dok posmatramo suton nad Beogradom, u kome ga svetlosni odsjaji na nebu po lepoti približavaju Njujorku, Parizu, Sao Paulu ili Hamburgu, omiljenim gradovima u kojima se kreće i radi Peter Sempel, on s uzdahom priznaje da je nedavno pregledao svoje rane filmove. "Tako su prljavi, buntovnički, bez pravila, veoma sam ponosan na njih. Zaista je teško prihvatiti bilo koju vrstu pravila, osim onih unutrašnjih..." Ispred nas rasute su stotine fotografija i započinjemo razgovor u nadi da se nećemo dotaći nikakvih pravila.

REFOTO: Koliko je Vaš rad u oblasti fotografije uticao na rad na filmu?
P. SEMPEL: Fotografije sam pravio dugo godina i to me je praktično odvelo u filmove, jer sam želeo da ih vidim u pokretu... Takođe, veoma volim muziku i želeo sam da spojim sve to. Danas je snimanje filmova i fotografija jedan jedinstven pokret u meni.

REFOTO: Da li izdvajate nekog autora iz istorije fotografije ili nekog od savremenika i zašto?
P. SEMPEL: Ovog trenutka prisećam se američkog fotografa Pitera Birda i njegove izložbe pre šest godina u njujorškom "Sohou". To je bilo nešto najbolje što sam ikada video. Napravio je sopstveni univerzum u ogromnoj izložbenoj prostoriji: divan, inspirativan i avanturistički....
Jedna od njegovih čuvenih fotografija jeste i ona iz Kenije gde pišući svoj dnevnik leži u otvorenim čeljustima krokodila. Još jedna od fotografija koju bih izdvojio i koje se često setim jeste kadar iz filma "Stranac" italijanskog reditelja Lukijana Viskontija u kome se Marčelo Mastrojani nalazi iza zatvorskih rešetaka.

REFOTO: Da li pravite razliku između crno-belih fotografija i fotografija u boji?
P. SEMPEL: Obično više volim izložbe crno-belih fotografija jer one "prirodno" izgledaju daleko više "umetnički", sadrže veći stepen koncentracije, ali smatram da je veći "izazov" napraviti zaista dobru fotografiju u boji. Pa, volim obe ove tehnike, kao što volim jabuke i pomorandže (smeh). Ili crnu i belu mačku naspram žutog kanarinca.

REFOTO: Obišli ste veliki broj izložbi na putovanjima. Sami snimate filmove, a put Vas je vodio od Jokohame,Tokija, preko Marakeša, Gamga, Himalaja, Egipta, Belgije, Holandije, Francuske i ostalih evropskih zemalja, pa sve do Njujorka, Vašingtona, Los Anđelesa i Sao Paula. U Hamburgu, Kaselu i drugim gradovima vodite aktivan društveni život. Kada obilazite izložbu, šta je ono za čim tragate?

Kazuo, Njujork

P. SEMPEL: Pa, tema izložbe nije za mene od primarnog značaja. Pre svega, razgledam kako su eksponati "komponovani" u prostoriji, energiju, da li se u vizuelnom smislu tu može videti neki proces, da li se eksponati u nekom smislu uklapaju, koliko su udaljeni, koliko su visoko ili nisko, zatim posmatram atmosferu, slušam priču čitave prostorije, muziku bez zvuka, humor, kritičnost, preispitivanje sebe i sveta koji nas okružuje, inspiraciju, stepen čuđenja. Kada postavljam svoje izložbe, takođe tragam za istim vrednostima.

REFOTO: Da li smatrate da je otkriće fotografije uticalo na istoriju civilizacije, i na koji način?
P. SEMPEL: Fotografija i film sticali su sve veći i veći uticaj na život u svetu, tokom godina, sve do onog za mene tužnog trenutka u kome su tehnički trikovi učinili da prestanemo da verujemo u sliku, a ona je mogla biti i mašta i inspiracija, pre toga... ali, glavna posledica tek deluje: fotografijama u dnevnim vestima na televiziji i u novinama ne možete više uopšte verovati, nimalo... Ponekad pomislim da bi možda trebalo da odustanemo od te "istine" koju toliko želimo i za kojom tragamo i budemo srećni i zahvalni na samom životu koji živimo. A opet, moj heroj Džon Lenon peva: "Sve što želim je istina"...
U svakom slučaju, treba da budemo zahvalni sebi i svetu na fotoaparatima koje imamo – a ja imam Leiku i jedan jeftiniji Olympus i volim ih podjednako.

REFOTO: Kako gledate na proces "beleženja vremena" trenutka koji je ubrzo za nama, čim je fotografija napravljena?
P. SEMPEL: Vreme... Ako ste srećne ruke, možda ćete biti dovoljno osetljivi da napravite fotografiju trenutka koji se još nije dogodio, da uhvatite pravi trenutak koji nagoveštava ono što će se tek dogoditi, i to je zaista zabavno, ukoliko uspete da uhvatite trenutak na fotografiji, u filmu, i da kad ga gledate kasnije, razmišljate o njemu, detaljno ga proučavate, čudite mu se, ili da ste jednostavno srećni što ga imate pred sobom. Kada razgledate fotografiju staru samo sat vremena, ili možda deset godina, možete samo postati više svesni vanvremenskog starenja i promena i vas i sveta koji vas okružuje. Sagledati stvari koje nije moguće razumeti, pitati se, čuditi, iako možda nema odgovora ili nema razloga za čuđenje. Fotografisati i uvideti da je nešto sačuvano i zabeleženo bez posebnog razloga, samo zbog osećanja, a možda je to zapravo isto.

REFOTO: Da li smatrate da jedna fotografija može promeniti čitav nečiji život?
P. SEMPEL: Da, mislim da fotografija može svakako promeniti čitav život baš kao i neki film, jedna pesma, jedna muzika, jedan poljubac...

Peter Beard i Zara koja skače, Njujork

Posmatrajući ga u "akciji", kako neumorno pronalazi nove motive u prizorima noćnog života Beograda, pomišljam da Peter Sempel možda i nije bio fizički prisutan u svim krajevima koje je posetio i gde je realizovao svoje filmove. Umesto njega, sve te prizore prikupila je jedna neobuzdana i neiscrpna stvaralačka energija i žeđ za slikom koja podrhtava ritmovima i muzikama, svetlostima i pokretima "Samo u proputovanju ovom planetom", kako i jedan od naslova njegovih filmova glasi.

MILICA LAPČEVIĆ

Jonas Mekas, Njujork

SUKOB MATERACIJA (MATERAZZI) I ZIDANA (ZIDANE) OBELEŽIO JE OVOGODIŠNJI MUNDIJAL, ALI TEK SU FOTOGRAFIJE NAPRAVILE OD NJEGA TEMU ZA NAJVEĆI SVETSKI TRAČ. ONE ĆE GA ODNETI U ISTORIJU A PRVENSTVO ĆE JOŠ DUGO ŽIVETI NA FOTOGRAFIJAMA NAJATRAKTIVNIJIH TRENUTAKA. NAJVEĆI SPORTSKI DOGAĐAJ GODINE PRATILO JE HILJADE FOTOREPORTERA IZ CELOG SVETA. U OVOM PORTFOLIJU PREDSTAVLJAMO DVA FOTOREPORTERA: GJORGIJA LIČOVSKOG IZ MAKEDONIJE, KOJI RADI ZA EPA (EUROPEAN PRESS AGENCY) I DARKA VOJINOVIĆA IZ AGENCIJE AP (ASSOCIATED PRESS)

© GJORGI LIČOVSKI, "OČAJ"

Fudbalska foto-groznica

© GJORGI LIČOVSKI, "PEHAR U RUKAMA"

© GJORGI LIČOVSKI, "ZAOBILAŽENJE ITALIJANA"

© DARKO VOJINOVIĆ, "KROZ MREŽU"

© GJORGI LIČOVSKI, "DVOBOJ"

© DARKO VOJINOVIĆ, "PIRUETA UDVOJE"

Nije važno da li volite fudbal ili ne, ali jedno je sigurno – ovo leto nikako niste mogli da ga izbegnete. Budući da spadam u prvu grupu, otkako se završilo prvenstvo, televizor skoro i ne gledam jer ništa ne može da mi nadoknadi ono uzbuđenje koje donosi nepredvidivost ishoda fudbalske utakmice i to na svetskom prvenstvu. Daleko od toga da sam pasionirani navijač i gledalac, ali fudbal poseduje dovoljnu dozu atraktivnosti, uzbuđenja, neizvesnosti, a naravno i dosade, da me uvrsti u člana najveće porodice na svetu. Za sve njih fudbal je najvažnija sporedna stvar na svetu, a za članove jedne druge porodice, koju između ostalih okuplja i *REFOTO*, najvažnija sporedna stvar na svetu je fotografija. Ove dve "ljubavi" nije bilo teško spojiti jer Mundijal nisu pratile samo stotine kamera, već i hiljade fotoaparata koji u veštim rukama fotoreportera iz celog sveta otkrivaju i beleže svaki sekund, svaki momenat često prvi put viđen tek na fotografijama.

Snimiti dobru sportsku fotografiju nije lako. Pre svega, sve se veoma brzo dešava, konkurencija je ogromna i puno zavisi od sreće jer ne znate koje mesto za snimanje će pripasti vama i da li ćete s tog mesta moći da "uhvatite" najzanimljivije trenutke. Na prvenstvima kao što je Mundijal postoje stroga pravila oko organizacije fotografa na samom terenu, tj. oko terena. Prednost imaju domaći fotografi, zatim agencijski, pa fotografi iz zemalja čije reprezentacije igraju na tom meču i na kraju svi ostali. Oko pedeset fotografa može dobiti mesto za fotografisanje, a svi moraju da se jave sat pre početka utakmice da bi potvrdili učešće i svoje mesto. Kada utakmica počne, fotograf jedino može da menja fotoaparate i objektive i da na taj način bude mobilan. To znači da je vešto oko, iskustvo i poznavanje samog sporta od presudnog značaja za kvalitetnu fotografiju.

Fudbalske utakmice mnogima na prvi pogled nisu toliko atraktivne kao neki drugi sportovi dok ne vide na fotografijama šta se sve, u stvari, događalo. Velika površina terena i puno igrača onemogućavaju nas da ispratimo svaki važan ili atraktivan momenat i zato fotoreporteri predstavljaju naše treće oko kojem ništa nije promaklo. Tek kroz to treće oko pred nama se otkrivaju neverovatni prizori na kojima su igrači,

© GJORGI LIČOVSKI, "KLIZEĆI START"

© GJORGI LIČOVSKI, "UDARAC GLAVOM"

© GJORGI LIČOVSKI, "RADOST"

© GJORGI LIČOVSKI, "POMOĆ ODOZGO"

© GJORGI LIČOVSKI, "RIZIK PROFESIJE"

verovali ili ne, uglavnom u vazduhu, iako fudbal izgleda kao vrlo "prizemna" igra. Fantastični driblinzi, neverovatni skokovi, igrači u napadu jurišaju kao podivljali voz, parade golmana, skoro nemoguće situacije u kojima se igrači nalaze ponekad slučajno a ponekad i namerno, napetost lica i mišića... Sve to krasi dobre fotografije fudbalske utakmice, a mi smo u ovom prilogu pokušali da prikažemo i atmosferu celokupnog Mundijala koji je jednako burno živeo pre i posle utakmica. Tu fantastičnu energiju i

© GJORGI LIČOVSKI, "POGLED"

© GJORGI LIČOVSKI, "HRABROST"

fudbalsku groznicu čine, pre svega, navijači koji svojim raspoloženjem ali i "koloritom" donose prvenstvu opuštenost koja ponekad liči na pravi vašar. Objektivi fotoreportera pomno su beležili svaki trenutak dostupan javnosti, pa su tako detaljno fotografisani čak i treninzi reprezentacija. Naravno, tada su na meti najveće zvezde koje osiguravaju prodaju fotografija. I za kraj, ono što čini svetsko prvenstvo tako jedinstvenim jeste radovanje igrača svakom golu i pobedi jer ovde nije reč samo o sportu, peharima i medaljama – tu se brane nacionalne boje! Nažalost, mi se nismo radovali, što pokazuje i ovaj portfolio u kojem nema fotografija naših igrača. Zato imamo odlične fotoreportere koji rame uz rame sa svetskim fotografima strpljivo čekaju pravi momenat koji će ih poslati pravo na naslovne strane časopisa.

Ako ikada pomislite da je za dobru sportsku fotografiju potrebna samo odlična foto-oprema, setite se onog petnaest do dvadeset metara dugačkog i pet metara širokog "kordona" fotografa ispred pobedničkog tima nakon finalne utakmice i zamislite da se tamo nalazite! Jasno je da vam je potrebna znatna doza odlučnosti, probojnosti, snalažljivosti, pa čak i ludosti da se tamo nađete i snađete, ali ipak je najvažnije da ovaj sport volite, što očigledno nije teško jer fudbal jeste najpopularniji i najgledaniji sport na svetu.

I. BREZOVAC

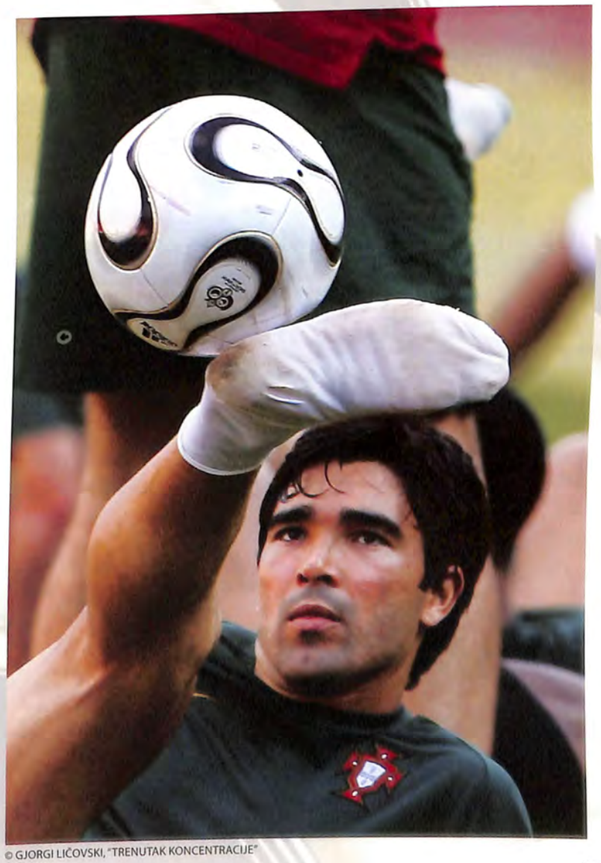

© GJORGI LIČOVSKI, "TRENUTAK KONCENTRACIJE"

© GJORGI LIČOVSKI, "NAVIJAČICE"

© GJORGI LIČOVSKI, "FUDBAL NA GLAVI"

© GJORGI LIČOVSKI, "SA TRIBINA"

© DARKO VOJINOVIĆ, "NAPRED FRANCUSKA"

© DARKO VOJINOVIĆ," SVE MI BOJE LEPO STOJE"

© DARKO VOJINOVIĆ, "VITEZ MEĐU NAVIJAČIMA"

© GJORGI LIČOVSKI, "ŠAMPIONSKE BOJE"

Gjorgi Ličovski radi kao urednik fotografije lista *Večer*. U novinskoj fotografiji je od 1989. godine, a sportskom fotografijom intenzivno se bavi nekoliko poslednjih godina. Kako nam je rekao, najviše voli da fotografiše košarku, ali snalazi se dobro i na ostalim sportskim terenima, što se i vidi na fotografijama. Već petnaest godina radi i za EPA – European Press Agency. Od opreme nosi Canon EOS mark 2n i objektive 16–35, 70–200 i 400/2,8 IS. Tu je i telekonverter 1,4 i monopod stativ.

Darko Vojinović sportskom fotografijom bavi se 16 godina. Radi za agenciju Assosiated Press. Kada krene na sportski teren u torbi nosi Canon EOS mark 2 i objektive 16–35, 70–200, 300/2,8 IS i 400/2,8 IS. Smatra da su ovogodišnju sportsku fotografiju obeležile fotografije na kojima nije primarna samo akcija već i druga dešavanja na terenu, pa i oko njega, koja takođe obiluju akcijom.

Mislimo da je zanimljivo i to kako se fotografiše na ovakvim manifestacijama koje su, kako kažu, zanimljivije od bilo čega drugog. Rade i fotografišu toliko da je to po njima skoro direktan prenos utakmice – ali fotografski. Na pitanje koliko kartica nose sa sobom i da li koriste bežični prenos podataka, otkrili su nam da svaki fotograf ima na dohvat ruke svoj čitač kartica i da lokalnom mrežom tokom snimanja prazne kartice. Fotografije idu uredniku koji ih pregleda, obrađuje i prosleđuje dalje, a na istom mestu radi se i "back-up" fotografija koje kasnije uzimaju za svoju arhivu.

Noviteti

PRIREDILI: IMRE SZABÓ
BORIS BJELICA

Lowepro ZA SVAČIJI VRAT

Jedan od vodećih proizvođača foto-torbi i prateće opreme za fotografe Lowepro predstavio je četiri nova kaiša za fotoaparate koji će sigurno zadovoljiti potrebe fotografa najrazličitijih opredeljenja. Svi kaiševi napravljeni su od specijalnih poliuretana, veoma su čvrsti, izdržljivi i sigurni. **Speedster** je kaiš namenjen, pre svega, novinskim fotografima i fotoreporterima, **Transporter** je za one koji oko vrata nose više fotoaparata, durbin i drugo, njegova dužina može se podešavati na tačnu meru kako bi svaki fotoaparat bio na pravom mestu, bez dodirivanja sa drugim fotoaparatom prilikom hoda. Uz ove kaiševe isporučuje se i torbica koja se može skidati, a koristi se za odlaganje memorijskih kartica. Sledeća dva modela imaju zajednički naziv Voyager i namenjeni su onim fotografima koji vole avanture i putovanja. **Voyager C** je najizdržljiviji i napravljen je za one koji fotoaparate koriste u najtežim uslovima, dok je **Voyager S** za one koji često moraju nešto da preskaču. Svi kaiševi su crne boje, a u prodaji će se pojaviti krajem leta, a njihove cene su oko 19 evra (Speedster), 24 evra (Transporter), 29 evra (Voyager). Više informacija na sajtu www.refot.com

Nikon BOLJI OD NAJBOLJEG

Kada se pojavio Nikon D2X, neki svetski fotografi su ga zbog karakteristika proglasili najboljim refleksnim digitalnim fotoaparatom. Nikon se, međutim, potrudio da i njega poboljša i obnovi, pa je predstavio nov Nikon D2Xs. Novine u odnosu na prethodni model jesu: veći monitor dijagonale 2,5 inča, elektronsko maskiranje isečka polja u tražilu kada se snima u high-speed režimu rada, baterija koja je izdržljivija, mogućnost snimanja crno-belih fotografija, Adobe RGB kolor profil u svim opcijama, zatim, podešavanje osetljivosti s korakom 1/3 i sistem za proveru predhodno podešenih podataka fotografije snimljene drugim fotoaparatom, i GPS podrška za ubacivanje tačnog lokaliteta i vremena snimanja u fotografiju. Za one kojima je bitna brzina važno je napomenuti i to da se ovim fotoaparatom može snimati pet fotografija u sekundi u punoj rezoluciji od 12,4 miliona piksela ili osam fotografija u rezoluciji od 6,8 miliona piksela. Cena ovog fotoaparata biće 4.999 evra. Više informacija na sajtu www.refot.com

Sony PRVI REFLEKSNI

Sony Alpha DSLR-A100 je prvi refleksan digitalan fotoaparat ovog proizvođača koji ima izmenljivu optiku. Nastao je kao prvi proizvod posle preuzimanja Konica-Minolte i veoma je sličan modelu Konica-Minolta 5D. Ima senzor od deset miliona piksela sa stabilizacijom slike koja je ovde nazvana Super Steady Shot. Kod njega su ujedinjeni sistem stabilizacije slike i sistem za odstranjivanje prašine protresanjem senzora – svaki put prilikom isključivanja fotoaparata.

Za početak je predviđena proizvodnja 19 visokokvalitetnih Sony Carl-Zeiss objektiva s Konica-Minolta Maxum bajonetom. Kao novost ističe se i Bionz program za obradu snimljene slike koji optimizuje dinamički opseg između svetlih i tamnih detalja slike, što daje izuzetan kvalitet, prirodnu i vernu reprodukciju boja. Za one kojima je potrebna brzina, proizvođač tvrdi da je ovaj fotoaparat pravi izbor i da je ograničavajući faktor samo brzina zapisivanja na memorijsku karticu (koristi CF i MicroDrive kartice, a uz adapter prihvata i MemoryStick i MemoryStick Duo kartice). Snimljene fotografije u RAW ili JPEG formatima mogu se kontrolisati na monitoru dijagonale 2,5 inča. U radnjama bi trebalo da se pojaviti tokom leta i to po ceni od oko 900 evra za telo ili oko 1.000 evra zajedno sa 18-70 mm zumom. Može se naručiti i preko Interneta na adresi www.sonystyle.com/dslr.

Tokina ZA DIGITALCE

Na tokijskom sajmu Photo Imaging Expo 2006 Tokina je predstavila četiri nova zum objektiva namenjena digitalnim fotoaparatima koji imaju senzor APS formata. To su: A 3,5–4,5/10–17 DX riblje oko, A 2,8/16–50 DX, 3,5–5,6/17–135 DX i A 2,8/50–135 DX. Ovi objektivi trebalo bi da se u prodaji nađu od jeseni, a cene još nisu poznate. Više informacija na sajtu www.tokinalens.com

Kodak EASYSHARE P712

Najnoviji model Kodak superzum digitalnog fotoaparata na čelu Pro serije sada je EasyShare P712, u stvari, zamena za prethodni model P850. Ima senzor od 7,1 miliona piksela, 12 puta Schneider zum objektiv sa stabilizatorom (ekv. 36–432 mm) i nov superbrzi način uoštravanja na čak 25 tačaka. Fotografije može snimati u JPEG, RAW i TIFF formatima na SD/MMC memorijske kartice (ili na internu memoriju od 32 MB) i ima mogućnost finog podešavanja balansa belog po RGB kanalima. Vizir mu je elektronski, a slika se može kontrolisati i na monitoru dijagonale 6,35 cm. Cena mu je oko 430 evra. Više informacija na sajtu www.kodak.com

Exilim ZA DŽEP OD KOŠULJE

Iako je za ove letnje mesece karakteristična "oseka" novih modela fotoaparata, jer se sva iznenađenja čuvaju za predstojeću Fotokinu (na jesen), Casio ne odustaje od predstavljanja svojih novih modela. Tako je ovih dana prikazan najnoviji ultratanki Exilim Zoom EX-Z70 s Casio "Anti-Shake" sistemom za stabilizaciju slike, senzorom od 7,2 miliona piksela, trostrukim zumom i monitorom od 2,5 inča. Proizvodiće se u crnoj i srebrnoj boji. Nekoliko dana posle ovog modela predstavljen je i Exilim Card EX-S600D sličnih karakteristika, samo s čipom od šest miliona piksela, nešto manjim monitor dijagonale 2,2 inča i video-zapisom u DivX formatu. Prvi bi trebalo da se prodaje po ceni od 280 evra, a drugi, samo u Evropi, za oko 400 evra. Više informacija na sajtu www.casio.com

Panasonic SDHC ČITAČI

I Panasonic se uključuje u trku za primat kod korisnika novih SDHC kartica, te je ovih dana predstavio čitače ovih kartica velikog kapaciteta (i Panasonic je proizveo SDHC karticu od četiri gigabajta) i mogućnosti velike brzine prenosa podataka. Ove kartice će među prvima biti upotrebljene kod novog modela Panasonic digitalnih fotoaparata – Lumix DMC-L1. Panasonic BN-SDDB3 jeste čitač koji se ubacuje u PCMCI slot, a BN-SDCJP3 je USB 2.0 čitač memorijskih kartica. Više informacija na sajtu: www.panasonic.co.yu.

BLIC VEST

WINDOWS "UZIMA" IVIEW
Do sada samo "mekovcima" dobro poznat program za obradu i organizaciju digitalnih fotografija iView, kako saznajemo, od sada će se ugrađivati i kao Windows komponenta.

ADOBE KUPIO RAW SHOOTER
Evo informacije za one koji su već isprobali danski Pixmantec Raw Shooter besplatan program za obradu RAW zapisa. Ova alatka ubuduće će se najverovatnije naći u okviru Adobe Photoshop programa jer je upravo objavljeno da je Adobe kupio Pixmantec.

ZABRANJENO FOTOGRAFISANJE
Onako kako su u Americi, ali i u nekim evropskim zemljama, doslovce proterani pušači, tako će izgleda i fotografi biti na mnogim mestima proglašeni "personama non grata". Naučnici na američkom Georgia Institute of Tehnology već uveliko rade na razvoju zaštitnog uređaja koji ne samo da će upozoravati na to da neko pravi digitalan fotografski ili video zapis, nego će taj zapis ujedno učiniti i sasvim neupotrebljivim.

ASTRONOMIJA I CANON OBJEKTIVI
Tim astronoma je upotrebljavajući na Havajima dva Canon EF f 1,8/200 mm objektiva povezana za elektronske uređaje otkrio novu izvansolarnu planetu veličine Jupitera, udaljenu 600 svetlosnih godina od Zemlje.

NASLEDNIK JPEG FORMATA
Kada Microsoft nešto najavljuje, niko ne može da ostane miran i hladan. Tako se ovih dana javnost uzburkala informacijom da firma Bila Gejtsa najavljuje konkurenciju JPEG formatu novim WMP/WDP formatom zapisa digitalne slike koji uz isti kvalitet daje daleko manje fajlove. Ali, oni koji su izmislili JPEG format, Joint Photographic Expert Group, pokušavaju da umire javnost vešću da i oni rade na novom, savremenijem JPEG formatu koji bi zamenio stari, ali i ostao kompatibilan njemu.

NAJVEĆI "PINHOLE" FOTOAPARAT
Šest kalifornijskih fotografa odlučilo je da od napuštenog hangara za avione ovog leta načini najveći "pinhole" (camera obscura) fotoaparat na svetu kojim će eksponirati negativ veličine 25 x 100 stopa od muslina premazanog tečnom emulzijom i žižnom daljinom 60 stopa. Očekuje se da eksponiranje traje između 5 i 12 dana.

APPLE DIGITAL PHOTO TOUR U BEOGRADU
Kompanija Apple održala je prezentaciju za sve ljubitelje digitalne fotografije u velikoj sali Jugoslovenskog dramskog pozorišta 27. juna. Njihov stručnjak za digitalnu fotografiju Kevin Miler (Kevin Miller) predstavio je korisnicima dva nova Apple programa – Aperture 1.1 i iLife '06. Kako digitalna fotografija ne ide bez digitalnih fotoaparata, pored Apple računara i sada već čuvenog Apple iPod-a, mogli su se videti i SLR i kompaktni digitalni fotoaparati firme Nikon, kao i kompaktni fotoaparati firmi Olympus, HP, Sony i Kodak...
Informacije: www.apple.co.yu

Panasonic
NOVA LUMIX KOLEKCIJA

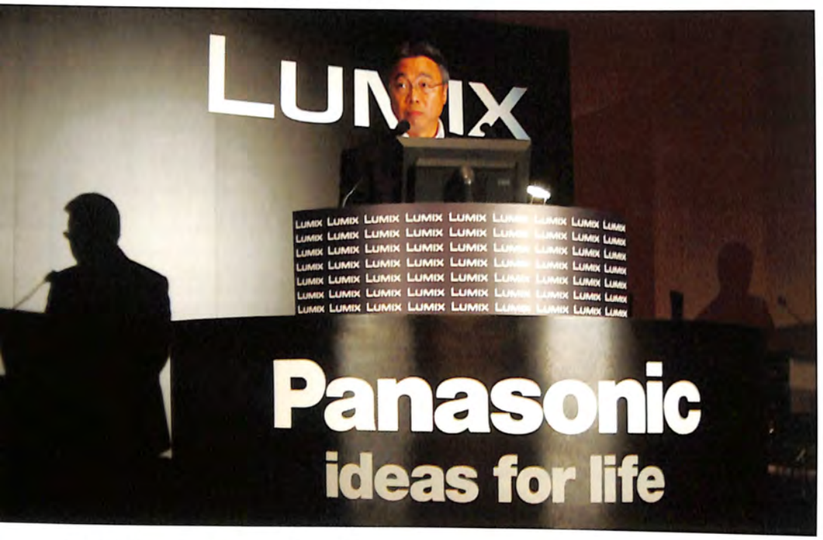

Na ovogodišnjoj konferenciji za štampu koju je Panasonic održao u Barseloni predstavnk našeg časopisa imao je čast da se zajedno s kolegama iz svih evropskih redakcija – uglavnom fotografskih časopisa, upozna s novom kolekcijom Panasonic LUMIX digitalnih fotoaparata. Pored mogućnosti da se premijerno isproba već najavljeni, do sada prikazan prototip, D-SLR fotoaparat Panasonic LUMIX DMC-L1, (detaljni test možete pročitati u ovom broju) predstavljeno je i pet novih kompaktnih digitalnih fotoaparata.

Panasonic LUMIX DMC-FZ50 naslednik je kompaktnog ultrazum digitalnog fotoaparata u SLR stilu FZ30. Ima CCD senzor od 1/1,8 inča s efektivnom rezolucijom od 10,1 miliona piksela. Moćan 12 puta optički zum objektiv, za čiju je konstrukciju bila zaslužna Leica, pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 35 do 420 mm kod formata od 35 mm. Svetlosna jačina je f/2,8 za široki položaj objektiva, dok je f/3,7 za telepoložaj objektiva, a da bi što bolje iskoristili potencijale ovako velikog raspona zum objektiva, tu je za Panasonic kompaktne digitalne fotoaparate, već uobičajen O.I.S. – sistem za stabilizaciju slike koji omogućava da snimimo oštre fotografije i dužim brzinama zatvarača. Nov napredniji procesor nazvan LSI Venus Engine III omogućava fotografisanje s inteligentnom kontrolom osetljivosti do ISO 1.600, a unapređen je i sistem za redukciju šuma. Zahvaljujući novom procesoru smanjeno je vreme kašnjenja nakon okidanja na svega 0,009 s, a za njegov rad potrebno je manje energije, što omogućava duži vek trajanja baterije. Filmski zapis moguće je snimati u rezoluciji 640 x 480 piksela sa 30 sličica u sekundi ili u formatu 16:9 s rezolucijom 848 x 480 piksela. Ima pokretni monitor dijagonale dva inča, šinu za priključak eksternog blica, a za napajanje koristi Li-jon bateriju.

Drugi veliki novitet predstavljen na ovoj konferenciji za štampu bio je **Panasonic LUMIX DMC-LX2**, koji je naslednik modela LX1, jedinstvenog po CCD senzoru s proporcijama 16:9. Kao i njegov prethodnik, zadržao je istu proporciju CCD senzora, ali sada ima efektivnu rezoluciju od 10,2 miliona piksela, 4 puta optički zum za čiju je konstrukciju bila zadužena Leica i pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 112 mm kod formata od 35 mm. Ima i mogućnosti

koje poseduju pomenuti fotoaparati kao što su: maksimalna osetljivost do ISO 1.600 s mogućnošću dodatnog povećanja do ISO 3.200, optički stabilizator slike, veliki broj opcija za manuleno podešavanje. Fotografije je moguće videti na izduženom monitoru dijagonale 2,8 inča, a za napajanje koristi Li-jon bateriju.

Panasonic je kao naslednike modela DMC-FX01 ponudio dva nova – **LUMIX DMC-FX50 i FX07**. Oba modela imaju CCD senzor s efektivnom rezolucijom od 7,2 miliona piksela, 3,6 puta optički zum, Leica objektiv koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 102 mm kod formata od 35 mm. Imaju i nov LSI Venus Engine III procesor, mogućnost podešavanja osetljivosti do ISO 1.250 s dodatnim povećanjem do ISO 3.200, O.I.S. – sistem za optičku stabilizaciju slike, a za napajanje koriste Li-jon bateriju. Glavna razlika jeste u veličini monitora: FX50 ima monitor dijagonale tri inča, a FX07 2,5 inča. Za Panasonic FX7 pravi se i podvodno kućište, pa ima u režimima rada scenski režim za snimanje pod vodom.

Panasonic LUMIX DMC-FX3 namenjen je nešto širem krugu korisnika i ima CCD senzor s efektivnom rezolucijom od šest miliona piksela, Leica objektiv s optičkim stabilizatorom slike koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 35 do 105 mm kod formata od 35 mm. Snimljene fotografije moguće je videti na monitoru dijagonale 2,5 inča, osetljivost se može podesiti u rasponu od ISO 100 do 400, s tim što je u meniju moguće povećanje od ISO 800 i 1.600. Za napajanje koristi Li-jon bateriju.
Svi novi modeli za memorisanje fotografija koriste SD ili MMC memorijske kartice, a podržavaju i nove SDHC memorijske kartice kapaciteta preko 2 GB. U prodaji će se pojaviti u septembru, kada će se znati i njihove cene.
Ako vaše fotografije ili filmski zapis želite da vidite direktno s memorijske kartice na vašem TV sistemu, biće vam potreban nov **Panasonic HDTV PhotoPlayer DMW-SDP1**. Zahvaljujući njemu možete na više nego udoban način pregledati vaše fotografije i filmski zapis, a poseduje i daljinski upravljač.
Više informacija o svim novim proizvodima možete potražiti na sajtu: www.panasonic.co.yu.

BORIS BJELICA

PANASONIC LUMIX DMC-L1

U Leica stilu

PRVI PANASONIC D-SLR NAPRAVLJEN U LEICA STILU, KORISTI OBJEKTIVE ČETVOROTREĆINSKOG SISTEMA S NOVIM LiveMOS SENZOROM KOJI IMA EFEKTIVNU REZOLUCIJU OD 7,5 MILIONA PIKSELA I OMOGUĆAVA ŽIVI PRIKAZ SLIKE NA MONITORU

Sve veća popularnost digitalnih fotoaparata i digitalne fotografije, gde je evidentno da ova nova tehnologija polako potiskuje film i analogne fotoaparate, dovodi do pregrupisavanja na tržištu. Neke firme povlače se iz foto-industrije, prepuštaju ili udružuju svoje poslove sa drugim moćnim firmama koje nemaju tradiciju u foto-industriji, ali su poznate u elektronskoj industriji. Da D-SLR fotoaparati imaju veliki potencijal na tržištu svima je jasno jer osim što je njihova prodaja unosnija od prodaje kompaktnih digitalnih fotoaparata, uz njih je potrebno nabaviti i dodatnu opremu, kao i objektive koje imaju svi D-SLR sistemi. Panasonic, koji nema tradiciju u proizvodnji i konstrukciji D-SLR fototaparata, udružio se s firmom Olympus i prihvatio njihov četvorotrećinski sistem koji je isključivo rađen za digitalne fotoaparate, a za konstrukciju svojih objektiva iskoristio je firmu s bogatom tradicijom kao što je Leica, s kojom inače sarađuje prilikom proizvodnje kompaktnih digitalnih fotoaparata i kamera. I kao krajnji rezultat dobili smo još jedan D-SLR fotoaparat na tržištu – Panasonic LUMIX DMC-L1

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Iako je reč o skoro identičnom fotoaparatu kao što je Olympus E-330, jer imaju iste mehanizme, optičke sisteme i LiveMOS senzor u konačnom izgledu, primetna je znatna razlika. Na Panasonic D-SLR fotoaparatu vidljiv je veliki uticaj Leice na dizajn i sâm fotoaparat umnogome podseća na dva kompaktna digitalna fotoaparata: Panasonic DMC-LC1 ili Leica Digilux 2.

Za razliku od većine D-SLR fotoaparata, nema penta prizmu jer poseduje bočno pokretno ogledalo s Porro tražilom sastavljenim od tri ogledala koja usmeravaju svetlost od objektiva do okulara tražila. Zbog toga će se ovaj model više dopasti korisnicima analognih fotoaparata s optičkim tražilom na koje on veoma podseća. Tražilo daje nešto tamniju sliku i stičemo utisak kao da gledamo kroz tunel, što nije slučal kod D-SLR fotoaparata koji imaju penta prizmu. Unutar tražila s desne bočne strane može se videti i kontrolni displej s osnovnim elementima za fotografisanje.

Telo je napravljeno od legure magnezijuma, visokokvalitetne je izrade, dok se na zadnjem delu pored monitora dijagonale od 2,5 inča nalazi veliki broj dugmadi i komandnih točkića kojima je moguće izabrati sve potrebne parametre bez ulaska u meni. Promena bilo kog podešavanja obavlja se pritiskom na odgovarajuće dugme na zadnjoj strani i okretanjem točkića za izbor komandi postavlja se željeni parametar, a svaka promena biće obeležena

na monitoru. Zanimljivo je da se u kombinaciji s objektivom Leica D VARIO-ELMARIT 14–50 mm f/2,8–3,5 OIS, a koji se dobija u kompletu, može birati otvor blende i na samom objektivu, kao kod klasičnih objektiva, a kada se postavi u položaj A, otvor blende bira se na fotoaparatu. Rukohvat, presvučen mekanom gumom, daje mu posebnu udobnost i stabilnost kada ga držimo u ruci, a bočno na rukohvatu nalazi se prostor za SD memorijsku karticu.

MOGUĆNOSTI

Jedinstven je po tome jer poseduje mogućnost živog prikaza fotografije koju snimamo, ali za razliku od Olympusa E-330, poseduje samo jedan način prikaza žive slike (Olympusov B- način, *REFOTO* broj 34) gde se ogledalo blokira u gonjem položaju, a za kadriranje koristi stoprocentni živi prikaz na monitoru zahvaljujući Live MOS senzoru. U odnosu na isti ovakav sistem kod Olympusa, LUMIX DMC-L1 kod ovakvog živog prikaza slike ima mogućnosti: autofokusnog izoštravanja koje je nešto sporije od uobičajenog, direktnu kontrolu balansa beloga i korekcije ekspozicije i živi prikaz histograma za vreme kadriranja. Ovakav način kadriranja najbolje je koristiti prilikom makrofotografisanja, a kao što se može i očekivati u ovom slučaju, i potrošnja baterija je veća. Veći značaj živog prikaza kod ovog fotoaparata bio bi kada bi on imao pokretan monitor, jer bi omogućavao olakšano fotografisanje i u situacijama kada je fotoaparat veoma nisko ili visoko. Živ način prikaza slike omogućava i fotografisanje s proporcijama 3:2 i 16:9, ali se menja rezolucija. Za ovaj fotoaparat specifičan je i Superesonic Wave Filter koji otklanja prašinu sa senzora, a aktivira se svaki put kada se uključi fotoaparat.

Smatra se da je Lumix DMC-L1 uglavnom namenjen naprednijim korisnicima, pa od ekspozicijskih režima rada poseduje P, S, A i M režime rada, a pored ESP merenja na čitavoj površini ima merenje s naglaskom na centar i spot merenje.

Kao i većina ostalih D-SLR fotoaparata, poseduje ugrađen blic koji je sakriven u gornjem delu fotoaparata, ali je specifičan po tome što ima dva položaja: za direktan i indirektan način osvetljavanja. Naravno, šina s kontaktima ostavlja mu mogućnost korišćenja nekog od Panasonic ili Olympus eksternih bliceva. Autofokusni sistem ima tri autofokusna polja koja mogu biti ručno ili automatski birana i omogućavaju zadovoljavajuće brzine i tačnost prilikom automatskog izoštravanja, ali je, međutim, izbor jednog od tri autofokusna polja malo komplikovan za njihov brz izbor bez sklanjanja oka s tražila.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotografije snimljene uz pomoć novog Live MOS senzora efektivne rezolucije od 7,5 miliona piksela imaju mnoštvo detalja, dobru oštrinu, a boje su prijatno zasićene. Najbolje rezultate postiže u rasponu osetljivosti od ISO 100 do ISO 400 gde šum ne utiče na kvalitet snimljenih fotografija, dok je iznad te osetljivosti primetan znatniji šum. Izbor kontrasta i zasićenosti boja Panasonic je rešio na specifičan način, i to kroz poređenje s kolor i crno-belim fimovima određenih osobina. Tako postoje četiri moda za kolor i tri moda za crno-belu fotografiju koji daju manji ili veći kontrast, a takođe i manju, prirodniju ili veću zasićenost boja.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz fotoaparat s objektivom, koji se dobija u kompletu, imate sve što vam je potrebno za fotografisanje, osim memorijske kartice. Nju morate kupiti posebno, a koristi SD memorijsku karticu. Podržava i nove SDHC memorijske kartice velikog kapaciteta preko 2 GB. S njim se isporučuje CD sa dva softverska paketa – Lumix Simple Viewer i PHOTO STUDIO, koji omogućavaju osnovnu obradu i organizaciju snimljenih fotografija i konverziju RAW formata. Od ostale opreme za sada Panasonic nudi: objektiv, koji se isporučuje u kompletu, Leica D VARIO-ELMARIT 14–50 mm f/2,8–3,5 OIS, koji ima ugrađen optički sistem za stabilizaciju slike (OIS), eksterne bliceve DMW-FL600 i FL36, daljinski žičani okidač DMW-RSL1, kožnu torbicu, zaštitni i polarizacioni filter. Kako je ovaj sistem u potpunosti kompatibilan Olympusovom E-sistemu, na raspolaganju je i četrnaest Olympus objektiva i druga prateća oprema, a i Sigma u svojoj ponudi ima osam objektiva za četvorotrećinski sistem. Početkom 2007. godine Panasonic u saradnji s firmom Leica planira da na tržište izbaci objektive 14–150 mm f/3,5–5,6 OIS i 25 mm f/1,4, a krajem te godine i 50–150 mm f/3,5–5,6 OIS i 45 mm f/2.0 OIS Macro.

ODNOS CENA / KVALITET

Fotoaparat napravljen u Leica stilu lepo leži u ruci i uz pomoć njega možete snimiti veoma lepe fotografije, to ne opravdava dosta visoku cenu koju je potrebno platiti za ovaj komplet. Njegova glavna prednost u odnosu na klasične D-SLR fotoaparate jeste koncept koji omogućava živi prikaz slike na monitoru koji u nekim situacijama može biti od pomoći.

TEHNIČKI PODACI		
Cena telo (sa PDV)		oko 2.000 evra u kompletu s objektivom 14–50 mm
Priključak za objektiv		4/3 bajonet
Faktor uvećanja žižne daljine		2 x
Tip senzora / veličina		Live MOS od 7,9 miliona piksela / 17,3 x 13 mm
Odnos strana senzora		4:3 (opcije 3:2 i 16:9)
Efektivna rezolucija		7,5 miliona piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije		3.136 x 2.352 piksela
Format u kojem snima		JPEG, RAW, RAW + JPEG
Tražilo		pokriva 95 odsto vidnog polja s uvećanjem 0,93 x, korekcija dioptrije –3 do +1 m-1
Monitor		TFT LCD od 2,5 inča (6,4 cm) sa 207.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100		sistem sa tri AF polja / jedan krstasti / 0 do 19 EV
AF osvetljivač		da
Brzina zatvarača		60 s do 1/4.000 s i B (do 8 min)
Sinhronizacija blica		1/160 s
Ekspozicijski režimi rada		P, A, S i M
Merni sistem		procenjeno Digital ESP u 49 segmenata ili u 256 segmenata kod živog prikaza slike, centralno i spot (2 odsto)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)		Auto i ručno 100 / 200 / 400 / 1.600
Korekcija ekspozicije		+/–2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica		+/–2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
AutoBracketing		tri snimka s korakom +/– od 1/3, 2/3 i 1 EV
Balans beloga		Auto, šest definisanih opcija i prethodno izmereni i u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa beloga		ne / da
Ugrađeni blic		GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektiva do 18 mm (ekv. 27 mm)
Blic TTL sistem		TTL
Tip memorijske kartice		SD (Secure Digital), a podržava i SDHC (2 GB+)
Daljinski okidač		elektronski – žičani
Kontrola dubinske oštrine		da (samo kod živog prikaza slike)
PictBridge standard		da
Priključci		USB 2.0, daljinski okidač i video-izlaz
Napajanje		Li-jon baterija CGR-S603 (1.500 mAh)
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiva)		146 x 86 x 77 mm / 530 g
Sadržaj kutije		Li-jon baterija CGR-S603 i punjač, kaiš, USB i videokabl, CD s programima
Informacije		www.panasonic.co.yu
Plus		živi prikaz slike na monitoru, kvalitet snimljenih fotografija s nižim osetljivostima, sistem za čišćenje CCD senzora, objektiv u kompletu ima optički stabilizator slike, robustna konstrukcija
Minus		monitor nije pokretan, nema kontrolni displej, način izbora autofokusnih polja, spremnost za rad, cena
Vreme spremnosti za rad		1,5 s
Brzina kontinualnog fotografisanja		3 snimka u sekundi
Bafer(JPEG / RAW)		9 / 6 snimaka
Vreme zapisa na memorijsku karticu[1] / veličina[2]	JPEG	2 s /5,3 MB
	RAW	2,5 s /13 MB
	RAW + JPEG	3,5 s /18 MB
OCENA		
Konstrukcija i rukovanje		✪✪✪✪
Mogućnosti		✪✪✪✪
Kvalitet fotografije		✪✪✪✪
Softver i opremljenost		✪✪✪✪
Cena / kvalitet		✪✪✪✪
Ukupna ocena		✪✪✪✪

CANON EOS 30D

Mali korak napred

OVAJ MODEL PREDSTAVLJA NAPREDNIJU VERZIJU POPULARNOG MODELA EOS 20D. MNOGA POBOLJŠANJA MEĐU KOJIMA JE I VEĆI MONITOR, NASTALA SU NA OSNOVU PREDLOGA KORISNIKA OVOG MODELA, S TIM ŠTO JE UGRAĐENI CMOS SENZOR IDENTIČNE REZOLUCIJE OD 8,2 MILIONA PIKSELA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Ako ste od ovog novog Canonovog D-SLR fotoaparata očekivali više novina u odnosu na EOS 20D, sigurno ćete se razočarati. Glavna novina jeste monitor povećan sa 1,8 na 2,5 inča, a ima i dvostruko više piksela. Kao i njegov prethodnik, ima dizajn karakterističan za Canonove SLR fotoaparate. Napravljen je od legure magnezijuma i udoban je za držanje. Raspored komandi u kombinaciji sa dva točkića za izbor s prednje i zadnje strane omogućava postavljanje većeg broja parametara za fotografisanje bez potrebe ulaska u meni fotoaparata. Točkić za izbor ekspozicijskih režima rada koji se nalazi na gornjoj levoj strani pretrpeo je malu izmenu koja omogućava njegovo lakše okretanje. Jedino novo dugme nalazi se pored tražila, a služi kao prečica prilikom direktnog štampanja, međutim, onima kojima je namenjen ovaj fotoaparat to ne donosi nikakvu korist. Kao i kod ostalih Canon D-SLR fotoaparata prekidač za uključivanje nalazi se na zadnjoj strani, desno ispod monitora, što možda nije najpraktičnije rešenje.

Najveće prednosti u rukovanju i držanju koje pruža EOS 30D osetiće upravo oni korisnici koji žele da s Canona 350D pređu na viši nivo, a da pri tome ne moraju izdvojiti onoliko novca koliko koštaju profesionalni fotoaparati.

MOGUĆNOSTI

Prema tvrđenju proizvođača, povećana je izdržljivost zatvarača na oko 100.000 snimaka, što će obradovati sve koji ovaj fotoaparat koriste profesionalno. Sinhronizacija rada blica od 1/250 s i brzina fotografisanja od pet snimaka u sekundi ostale su iste. Merni sistem s procenjenim merenjem u 35 zona veoma je sličan kao i kod modela EOS 20D, sa nešto poboljšanim algoritmom za proračun. Pored toga, poseduje i parcijalno merenje koje pokriva 9 odsto centralnog dela i merenje s naglaskom na centralni deo kadra, a novina jeste spot merenje koje pokriva 3,5 procenata centralnog dela. Većina korisnika i kritičara prethodnog modela EOS 20D smatrala je ozbiljnim nedostatkom to što nije imao spot merenje. Normalan izbor osetljivosti podešava se između ISO 100–1.600 s korakom od 1/3 EV, a moguće je i povećanje (korišćenjem dodatne funkcije C.Fn 8) na ISO 3.200 i označeno je sa H na kontrolnom displeju. Kod automatskih režima rada i u programima sa scenama osetljivost se automatski postavlja na ISO 100, 200, 400 u zavisnosti od svetlosnih uslova.

Automatski balans belog nije znatnije poboljšan i daje prosečne rezultate, pogotovo u uslovima kada je scena osvetljena klasičnim sijalicama. Međutim, kao i kod modela EOS 20D moguć je izbor balansa beloga između sedam unapred definisanih uslova snimanja, prema vrednostima datim u kelvinima (od 2.800 K do 10.000 K s korakom od 100 K), i ručna korekcija balansa belog u dve ose (plava – boja ćilibara i magenta – zelena). Promena se odvija aktiviranjem ove opcije u meniju i pomeranjem džojstika za kontrolu, a istovremeno može se aktivirati uz pomoć točkića za brzi izbor komandi i bracketing balansa belog za izabrane vrednosti. Bracketing balansa belog omogućava da fotoaparat od jedne ekspozicije snima na memorijsku karticu tri fotografije s normalnim i korigovanim balansom belog.

Autofokusni sistem čini devet romboidno raspoređenih polja koja pokrivaju najpotrebniji deo kadra za koji vam je potreban autofokus i u njemu nisam uočio nikakva poboljšanja. Centralni senzor je krstastog tipa kada se koriste objektivi s maksimalnim otvorom blende f/2,8 ili većim, dok su ostalih osam senzora linearni. Autofokusna polja mogu se birati automatski ili ručno pomoću točkića za brz izbor komandi i džojstikom. Kada su svetlosni uslovi loši, kao pomoćno svetlo za izoštravanje koristi stroboskop ugrađenog blica koji se mora prethodno podići, a u automatici i u nekim programima sa scenama on se automatski aktivira.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotografije se mogu snimati u maksimalnoj rezoluciji 3.504 x 2.336 piksela, što znači da dobijamo fotografiju veličine 29,67 x 19,78 cm s rezolucijom od 300 dpi. Kada poredite fotografije snimljene fotoaparatima EOS 20D i EOS 30D, uopšte nije moguće videti razliku kada su u pitanju oštrina i šum. Ona je jedino primetna kod reprodukcije boja koje su lepše i zasićenije u odnosu na model EOS 20D. Naravno, ako ste skloni eksperimentisanju s postavkama u meniju koje Canon zove "Picture Styles", možete podešavanjem (oštrine, kontrasta, tona i zasićenosti) dobiti različite rezultate zavisno od objekta koji fotografišete i vlastitih želja. Ove parametre moguće je koristiti u oba kolorna profila sRGB i Adobe RGB.

Drugi mali napredak primetan je u višezonskom merenju, a kao rezultat dobijate fotografije koje su ujednačenije eksponirane, s manjim brojem preeksponiranih fotografija nego kod nekih prethodnih modela Canonovih fotoaparata.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Kada je u pitanju softver, tu je standardan paket softvera koji nudi: Digital Photo Profesional 2.1, ZoomBrowser EX 5.6, Photostitch 3.1 i EOS Utility 1.0. Digital Photo Profesional nudi solidnu mogućnost obrade snimljenih fotografija u RAW formatu, a ostali programi omogućavaju organizaciju, pregledanje i kontrolu rada fotoaparata posredstvom računara i sastavljanje panoramskih snimaka.

Uz fotoaparat dobićete punjivu litijum-jonsku bateriju i punjač. Ako fotografišete fotoaparatom okrenutim u vertikalnom položaju, dobro će vam doći nosač baterija s vertikalnim rukohvatom BG-E2 koji se koristi i kod modela EOS 20D. U njemu je moguće koristi jednu ili dve Li-jon punjive baterije, a ima još i dodatni šaržer koji omogućava upotrebu šest baterija formata AA.

Ne treba posebno napominjati da Canon poseduje bogatu ponudu različite dodatne opreme – EF i EF-S objektiva kao i bliceva koje može da koristi ovaj D-SLR fotoaparat.

ODNOS CENA/KVALITET

Cena je izuzetno konkuretna za mogućnosti koje nudi, ali je s novim Canon EOS 30D napravljen veoma mali korak napred u odnosu na prethodnika EOS 20D. Zbog toga je realno da će privući samo one koji tek sad planiraju da uđu u D-SLR svet ili one koji žele napredniji fotoaparat od modela EOS 350D. Međutim, siguran sam da nijedan korisnik odličnog fotoaparata Canon EOS 20D neće videti opravdan razlog da se ponovi "trideseticom" i sigurno će sačekati sledeću generaciju ili možda neki 40D.

Kod Canon fotoaparata on se pozicionirao između modela EOS 350D i EOS 5D, a kada je u pitanju konkurencija, nalazi se između Nikona D70s i D200 i po ceni i po mogućnostima.

TEHNIČKI PODACI		
Cena telo (sa PDV)		115.240 din. (1.340 evra)
Priključak za objektiv		Canon EF i EF-S
Faktor uvećanja žižne daljine		1,6 x
Tip senzora / veličina		CMOS / 22,5 x 15 mm
Odnos strana senzora		1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija		8,2 miliona piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije		3.504 x 2.336 piksela
Format u kojem snima		JPEG, RAW, RAW + JPEG
Tražilo		pokriva 95 % vidnog polja s uvećanjem 0,9 x, korekcija dioptrije –3 do +1 m-1
Monitor		TFT LCD dijagonale 2,5 inča (6,4 cm) sa 230.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100		sistem sa 9 AF polja / jedan krstasti / 0,5 do +18 EV
AF osvetljivač		koristi svetlo ugrađenog blica
Brzina zatvarača		30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica		1/250 s
Ekspozicijski režimi rada		Auto, P, Av, Tv, M, A-DEP i šest programa sa scenama
Merni sistem		procenjeno u 35 zona, parcijalno (9 % na centralnom delu), merenje s naglaskom na centar i centralno spot (3,5 %)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)		Auto (100 – 400), ručno (od 100 do 1.600 /3.200-Hi s korakom 1/3)
Korekcija ekspozicije		+/–2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica		+/–2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
AutoBracketing		tri snimka s korakom +/– od 0,3 do 2 EV
Balans beloga		Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni i u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa beloga		da / da
Ugrađen blic		GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektiva do 18 mm (ekv. 27 mm)
Blic TTL sistem		E-TTL II
Tip memorijske kartice		CompactFlash tip I i II i MicroDrive
Daljinski okidač		elektronski žičani RS-80 E3
Kontrola dubinske oštrine		da
PictBridge standard		da
Priključci		USB 2.0, daljinski okidač, video-izlaz i X-sinhro priključak
Napajanje		Li-jon baterija BP-511A (1.390 mAh) ili 6 AA (s BG-E2)
Bežični Wi-Fi transmiter		WFT-E1
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiva)		144 x 106 x 74 mm / 700 g
Sadržaj kutije		Li-jon baterija BP-511A i punjač CB-5L, kaiš, USB i video kabl, Canon programi (Digital Photo Profesional, ZoomBrowser EX, Photostitch i EOS Utility)
Informacije		PROFIFOTO, Beograd, tel.: 011/ 655-100, www.canon-adria.com
Plus		odlična rezolucija i kvalitet snimljenih fotografija, nudi odlične performanse za uložen novac, dobro je što sada ima i spot merenje
Minus		prosečne performanse automatskog balansa belog, ne donosi nijedno ključno poboljšanje u odnosu na 20D, dugme za direktno štampanje moglo je biti bolje iskorišćeno
Vreme spremnosti za rad		manje od 0,2 s
Brzina kontinualnog fotografisanja		5 snimaka u sekundi
Bafer(JPEG / RAW)		30 / 11 snimaka
Vreme zapisa na memorijsku karticu[1] / veličina[2]	JPEG	1,1 s / 2,9 MB
	RAW	1,9 s / 7,7 MB
	RAW + JPEG	2,4 s / 10,6 MB
OCENA		
Konstrukcija i rukovanje		✪✪✪✪
Mogućnosti		✪✪✪✪✪
Kvalitet fotografije		✪✪✪✪✪
Softver i opremljenost		✪✪✪✪✪
Cena / kvalitet		✪✪✪✪✪
Ukupna ocena		✪✪✪✪✪

Mnogo za malo novca

SIGMA KAO JEDAN OD NAJJAČIH NEZAVISNIH PROIZVOĐAČA OBJEKTIVA UVEK NUDI DOBAR ODNOS CENE I KVALITETA, A U OVOM BROJU TESTIRALI SMO TRI ZUM OBJEKTIVA KOJI ĆE BITI INTERESANTNI ZAHTEVNIJIM KORISNICIMA. OPTIČKA KONSTRUKCIJA OVIH OBJEKTIVA OPTIMIZOVANA JE ZA D-SLR FOTOAPARATE ŠTO POKAZUJE I OZNAKA DG U NAZIVU, ALI ZA RAZLIKU OD DC SERIJE, ONI SE MOGU KORISTITI NA ANALOGNIM I DIGITALNIM SLR FOTOAPARATIMA S FORMATOM OD 24x36 MM.

SIGMA APO 70–200 mm f/2,8 EX DG HSM

U pitanju je veoma popularan objektiv iz Sigmine ponude jer nudi mnogo za malo novca. Napravljen je u potpunosti od metala, s matiranom završnom obradom – kako dolikuje profesionalnom objektivu. Ima prstenast nosač za stativ koji se može skinuti. Prstenovi za izoštravanje i zumiranje dovoljno su veliki i udobni za korišćenje, a kretanje sočiva prilikom izoštravanja i zumiranja obavlja se u telu objektiva. Na taj način objektiv ne menja dimenzije, a smanjena je mogućnost ulaska prašine i drugih nečistoća. Za Canon, Nikon i Sigma fotoaparate ovaj objektiv poseduje HSM motor koji omogućava brzo i tiho automatsko izoštravanje s mogućnošću ručne korekcije i u AF režimu rada. Minimalna daljina izoštravanja iznosi 1,8 m i ona je nešto veća nego kod drugih objektiva u njegovoj klasi. Raspon žižne daljine od 70 do 200 mm obezbeđuje ovom objektivu primenu u mnogim segmentima fotografije gde je obavezna upotreba telezum objektiva, kao što su: snimanje sporta, životinja, reporterska fotografija itd. Takođe, i maksimalan otvor blende od f/2,8 omogućava izvanrednu kontrolu dubinske oštrine i fotografisanje i u lošijim svetlosnim uslovima. Kada je u pitanju kvalitet snimljenih fotografija, SIGMA APO 70–200 mm ima dobru reprodukciju boja, solidan kontrast, vinjetiranje je zanemarljivo, a distorzija blago primetna.

Oštrina koju daje ovaj objektiv ujednačena je skoro na čitavom rasponu, jedino je primetno odstupanje za žižnu daljinu do 70 mm s maksimalnim otvorom blende, a kao i većina objektiva, svoj maksimum oštrine doseže za otvor blende f8. Ako vam je ovaj raspon žižne daljine nedovoljan, možete koristiti i Sigma telekonvertere 1,4 i 2 puta kojima se povećava žižna daljina za faktor u nazivu, ali se svetlosna jačina smanjuje za isti faktor. Uz objektiv dobićete senilo i luksuzni torbicu. Na objektiv se mogu montirati filteri prečnika 77 mm.

! UTISAK

Za korisnike s plićim džepom Sigma je izradila telezum objektiv profesionalnih performansi: svetlosna jačina od f/2,8, robustna konstrukcija i dobre optičke karakteristike. Jedino mu nedostaje optički stabilizator slike.

SIGMA 15–30 mm f/3,5 – 4,5 EX DG ASPHERICAL

Ultraširokougaoni zum objektiv koji će zadovoljiti i mnoge korisnike D-SLR fotoaparata s ekvivalentnom žižnom daljinom od 35 mm, formata od 22,5 do 45 mm. Zbog ispupčenog prednjeg sočiva, sastavni deo objektiva jeste senilo, pa tako na njemu nema navoj za filter, već se može koristiti želatinski filter koji se stavlja u prorez na zadnjoj grupi sočiva. Isporučuje se s adapterom koji se stavlja na integrisano senilo s prečnikom za filter 82 mm, ali bi se on u tom slučaju mogao koristiti samo na žižnoj daljini od 30 mm.

Ima robustnu metalnu konstrukciju i neuobičajene dimenzije i masu za ovaj tip objektiva. Prilikom izoštravanja pomera se samo unutrašnja, a kod zumiranja prednja grupa sočiva, ali unutar ugrađenog senila. Prstenovi za zumiranje i izoštravanje dovoljno su veliki, a iz autofokusnog u manuelni režim izoštravanja prebacuje se jednostavnim povlačenjem prstena za izoštravanje ka sebi ili od sebe. Međutim, kretanje prstena za zumiranje ima nešto veći otpor, a kako, nažalost, ovaj objektiv nema ni ugrađen HSM motor, izoštravanje je nešto sporije i bučnije.

Fotografije snimljene ovim objektivom imaju dobru oštrinu na svim žižnim daljinama, a maksimalnu postižu između otvora blende f/8 i f/11. Distorzija postoji, pogotovo za žižnu daljinu od 15 mm gde iznosi – 5 procenata, ali je dobro kontrolisana za raspon žižne daljine koju pokriva, a ugrađeno senilo i pored ispupčenog prednjeg sočiva vrlo dobro kontroliše refleksiju.

! UTISAK

Reč je o odličnom ultraširokougaonom objektivu s dobrim optičkim performansama, malo većih dimenzija i mase od očekivane, a cena je, kao što je i "običaj" kod Sigme, umerena.

SIGMA 17–35 mm f/2,8 – 4 EX DG ASPHERICAL

Širokougaoni zum objektiv namenjen korisnicima digitalnih i analognih fotoparata, ali kod D-SLR fotoaparata s manjim senzorom postaje bliži standardnom zum objektivu jer pokriva vidni ugao koji odgovara žižnoj daljini od oko 25 do 52 mm kod formata od 35 mm. Dobitnik je TIPA nagrade za 2004. godinu kao najbolji objektiv za široki krug korisnika. Konstrukcija objektiva je na zavidnom profesionalnom nivou. Prstenovi za zumiranje i izoštravanje udobni su za rukovanje. Prilikom izoštravanja pomera se unutrašnja grupa sočiva, dok se pri zumiranju neznatno pomera prednja grupa sočiva. Na objektiv se može montirati filter prečnika 77 mm. Za Canon, Nikon i Sigma fotoaparate ovaj objektiv ima ugrađen HSM motor koji omogućava brzo i tiho automatsko izoštravanje s mogućnošću ručne korekcije i u AF režimu rada. Minimalna daljina izoštravanja iznosi 0,27 m. Kada je u pitanju optički kvalitet ovog objektiva, primetan je znatan napredak u odnosu na stariju verziju kod koje su snimljene fotografije bile nešto mekše. To je ispravljeno zahvaljujući novoj, optimizovanoj konstrukciji (DG) za digitalne fotoaparate. Oštrina je nešto lošija za maksimalan otvor blende, ali se već na blendi f/5,6 znatno popravlja i vrhunac na centralnim i perifernim delovima postiže između blende f/8 do f/16. Fotografije snimljene ovim objektivom imaju dobru reprodukciju boja, hromatska aberacija je dobro kontrolisana, a distorzija je u granicama za ovaj raspon zum objektiva.

! UTISAK

Ovaj objektiv nudi puno za uložen novac: kvalitetnu konstrukciju, brz i tih autofokus, jedino bi mogao imati bolje optičke performanse za maksimalan otvor blende.

Za D-SLR fotoaparate s manjim senzorom Sigma 17–35 mm f/2,8 – 4 EX DG ASPHERICAL od širokougaonog zum objektiva postaje standardan zum objektiv.

Model objektiva	SIGMA 15–30 mm f/3,5 – 4,5 EX DG ASPHERICAL	SIGMA 17–35 mm f/2,8 – 4 EX DG ASPHERICAL	SIGMA APO 70–200 mm f/2,8 EX DG HSM
Cena	43.000 din. (500 evra)	36.120 din. (420 evra)	67.080 din. (780 evra)
Bajonet	Canon EF, Nikon F, Minolta, Pentax i Sigma		
Žižna daljina	15–30 mm	17–35 mm	70–200 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	22,5–45 mm (kod faktora 1,5 x) i 24–48 mm (kod faktora 1,6 x)	25,5–52,5 mm (kod faktora 1,5 x) i 27,2–56 mm (kod faktora 1,6 x)	105–300 mm (kod faktora 1,5 x) i 112–320 mm (kod faktora 1,6 x)
Maksimalan otvor blende	f/3,5 (15 mm) i f/4,5 (30 mm)	f/2,8 (17 mm) i f/4 (35 mm)	f/2,8
Minimalan otvor blende	f/22	f/22	f/32
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	17 / 13	16 / 13	17 / 14
Stabilizator slike	ne	ne	ne
Minimalna daljina izoštravanja	0,3 m	0,27 m	1,8 m
Prečnik filtera	zadnji želatinski	77 mm	77 mm
Senilo	ima ugrađeno	LH825-04	LH835-02
Dimenzije / masa	87 x 130 mm / 615 g	83,5 x 86,2 mm / 560 g	86 x 183,5 mm / 1.270 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji pokopac,senilo i torba		
Informacije	Josipović Trade/Markantex, Gen. Mihaila Nedeljkovića 33, Beograd, tel.: 011/227 95 67, www.sigma-photo.com		
OCENA			
Konstrukcija i rukovanje	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪
Mogućnosti	✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪
Kvalitet optike	✪✪✪✪	✪✪✪✪✪	✪✪✪✪✪
Cena / kvalitet	✪✪✪✪	✪✪✪✪	✪✪✪✪
Ukupna ocena	✪✪✪✪		

Savršenstvo digitalnog života
iLife '06

ZNATNO POBOLJŠANE APLIKACIJE iPHOTO, iMOVIE HD, iDVD I GARAGE BAND I NOVA APLIKACIJA iWEB ČINE iLIFE '06 KOJI JE NAMENJEN ISKLJUČIVO APPLE RAČUNARIMA.

Poboljšanje novog Apple kompleta digitalnih aplikacija iLife '06 predstavlja: iPhoto 6 koji ima izvanredne osobine, s novim albumima, kalendarima i razglednicama, a Apple omogućava i razmenu fotografija putem Interneta; iMovie HD 6 s novim pokretnim podlogama koje vašim filmovima daju spektakularnu produkcijsku vrednost; iDVD 6 koji služi za produkciju kućnih DVD-ova prilagođenih današnjim televizorima sa širokim ekranima; i GarageBand 3, od sada kompletno rešenje za kreiranje muzike izvanrednog zvuka koji se kvalitetom ne razlikuje od profesionalnih. Poseduje i novu aplikaciju iWeb koja omogućava laku izradu internet stranica s fotografijama i blogovima, kao i njihovo objavljivanje na .Mac gde su svima dostupni samo jednim klikom miša.

Novost u kompletu iLife jeste iWeb koji omogućava najlakši način izrade internet stranica, onlajn foto-albuma, blogova i potkastova u vrlo kratkom vremenu. Apple obrasci pomažu u izradi sjajnih internet stranica, a iLife medijski pretraživač omogućava jednostavno dodavanje fotografija, filmova i muzike. Moćni alati za uređivanje omogućavaju jednostavno prilagođavanje internet stranica bez potrebe poznavanja rada u HTML programu. iWeb radi sinhronizovano s ostalim iLife aplikacijama čineći celovito rešenje za izradu foto-albuma, blogova i potkastova koji se mogu objaviti na .Mac.

Aplikacija iPhoto 6 svojim sjajnim izvođenjem podržava do 250.000 fotografija i uvodi Photocasting, inovativan način za direktno slanje fotografija preko .Maca prijateljima i članovima porodice. Photocasting je poput potkasta za fotografije gde se bilo ko može pretplatiti na primanje različitih fotografija iz objavljene galerije direktno na svoj računar. Slike se automatski ažuriraju kad ih vlasnik dodaje u album, uređuje ga ili iz njega briše. Istovremeno, moguće je upoređivati i prilagođavati do osam fotografija i povećavati ih (popravljati) jednim klikom. Izrada kvalitetnih albuma, kalendara i čestitki jednostavna je s Apple predloškama.

Aplikacija iMovie HD6 uvodi revolucionarne nove pokretne podloge koje korisniku omogućavaju da u svega nekoliko minuta svojim filmovima doda produkcijske vrednosti u stilu onih holivudskih. Efekti se mogu lako pregledati unapred, bez čekanja na nove video-efekte, dok filmski naslovi omogućavaju korisniku kreiranje neverovatnih tekstualnih efekata. Novi alati za unapređenje zvuka i zvučnih efekata čine zvuk kvalitetnim poput slike. Sada možemo otvoriti nekoliko projekata u iMovie HD 6, a isečci se mogu pomerati između projekata. Korišćenje ove aplikacije jeste najjedostavniji način za izradu video-potkasta koji se može objaviti na Internetu.

Aplikacija iDVD omogućuje korisnicima uređivanje sadržaja s najnovijim HDV i "widescreen" DV kamerama i stvaranje autorskih DVD-a sa širokoekranskim osnovama, filmovima s visokom rezolucijom slike koja ispunjava svaki delić televizora širokog ekrana. Ova aplikacija ima deset Apple podloga osnova u širokim (16:9) i standardnim (4:3) formatima. Uz iDVD 6 jednostavno se koriste i DVD rezači, a uključuje i nov Magic iDVD za najlakši način izrade DVD-a. Uz samo nekoliko klikova korisnici biraju podlogu, filmove, fotografije, a potom Magic iDVD automatski izrađuje kompletan DVD koji je spreman za snimanje.

Cena: 7.490 dinara
Informacije: www.apple.co.yu
OCENA ✪✪✪✪✪

Vaš saputnik
Manfrotto

Nova kolekcija Manfrotto stativa koja nosi naziv Modo namenjena je foto i video korisnicima jer poseduje jedinstvenu kombinaciju foto i video glave. Dovoljno je okrenuti točkić u položaj PHOTO i glava će omogućiti brzo kretanje (gore i dole, levo i desno, vertikalno i horizontalno), dok postavljanjem točkića u VIDEO položaj glava postaje tradicionalna video-glava sa dve ose kretanja. To omogućava kuglasta glava s ručicom u obliku džojstika, na kojoj se nalazi dugme kojim se jednostavno palcem otpušta glava. Fotoaparat ili kamera fiksira se uz pomoć pločice koja omogućava brzo skidanje i stavljanje. Druga značajna osobina jeste da se uz pomoć posebnog prstena mogu birati i različiti uglovi otklona nogu stativa (25, 45 i 80 stepeni), a centralni nosač moguće je skratiti, što omogućava postavljanje fotoaparata u niži položaj. Nožice i kuglasta glava napravljeni su od legure aluminijuma, a ručica na glavi i kvačice na nogama su plastični. Stativ omogućava stabilno držanje lakših fotoaparata i kamera.

Tehnički podaci		
Tip stativa	785B MODO MAXI	785HB MODO MINI
Dužina sklopljenog stativa	43,5 cm	36,5 cm
Minimalna visina	17,5 cm	15,5 cm
Maksimalna visina	150,5 cm	114,5 cm
Masa	0,98 kg	0,87 kg
Nosivost	1 kg	0,87 kg
Cena (sa PDV-om)	4,645 din. (54 evra)	4,645 din. (54 evra)
Informacije	REFOT B, 011/ 2 456 151 www.manfrotto.com/modo	

Alat za fotografe
Aperture

Aperture je program namenjen samo Apple računarima, tj. onima koji rade pod MAC operativnim sistemom i predstavlja postprodukcijski alat koji fotografima, korisnicima digitalnih fotoaparata, nakon fotografisanja omogućava napredan i neverovatno brz rad s fotografijama snimljenim u RAW formatu - kao da radimo u JPEG formatu. Nastao je u saradnji s profesionalnim fotografima, a uključuje moćne alate za upoređivanje i biranje, nedestruktivnu obradu slike, kao i mogućnost upravljanja bojom uz posebna podešavanja za štampu ili objavljivanje na Internetu.

Jedinstveni alati za poređenje i odabiranje kod ovog programa omogućavaju fotografima da jednostavno pregledaju velike foto-projekte i brzo naprave svoj konačan izbor. Takođe, nudi i automatsko grupisanje foto-sekvence u lako upravljive grupe zasnovane na vremenu između ekspozicija. Fotografima omogućava kretanje kroz čitave projekte u radnom prostoru preko celog ekrana, a može se proširiti na više ekrana, uz prikaz više slika uporedo, radi bržeg i lakšeg poređenja i odabira. S Aperturovom "Loupe" alatkom za povećavanje delovi fotografija mogu se pregledati do finih detalja bez zumiranja i prolaska kroz velike dokumente. Uz to, virtuelni "Light Table" omogućava idealnu pozadinu za pravljenje jednostavnih foto-planova koji mogu biti uređeni, promenjenih veličina i složeni zajedno. Fotografije snimljene u RAW formatu prolaze kroz Aperture bez ikakvih posrednih konverzijskih procesa i mogu se retuširati s neverovatnim rezultatima. Nedestruktivna obrada slika nikad ne menja nijedan piksel originalne fotografije tako da fotograf ima mogućnost da promeni ili poništi izmene u bilo kom trenutku tokom rada. To korisnicima omogućava pravljenje višestruke verzije jedne fotografije bez dupliranja dokumenta. Fotografi mogu da eksperimentišu bez rizika da će izbrisati izvornu fotografiju i zauzeti veliki prostor na hard-disku, a snimljene fotografije mogu se direktno poslati u Adobe Photoshop na dodatnu obradu. Aperture takođe ima sve mogućnosti za kontrolu boje i podršku za uređaje specifičnih ColorSync profila, kao i visokokvalitetne alate namenjene fotografima. Takođe, omogućava visokokvalitetnu štampu, izradu podesivog indeks printa, kao i upravljanje bojama ukoliko se štampa na nekom od umreženih štampača. Korisnicima obezbeđuje jednostavno okruženje u kome mogu brzo da kreiraju knjige profesionalnog kvaliteta, ali i da postave zapanjujuće dobre web galerije. Aperture pojednostavljuje izradu sigurnosnih kopija celokupne zbirke fotografija jednim jedinim "klikom" i objedinjuje složeni proces rada uz korišćenje Apple Scripta i Automatora.

Cena: 29.590 dinara
Informacije: www.apple.co.yu
OCENA ✪✪✪✪✪

! UTISAK

Lagan, praktičan i ne tako skup stativ namenjen je lakšim digitalnim fotoaparatima i kamerama i može biti vaš odličan saputnik na putovanju.

! UTISAK

Odličan postprodukcijski alat koji fotografima omogućava brzu obradu fotografija snimljenih u RAW formatu, ali, nažalost, namenjen je isključivo korisnicima Apple računara.

Stereo-fotografija

OVA "TELEVIZIJA" 19. VEKA, KAKVOM SU JE MNOGI SMATRALI, ZAJEDNO S OPTIČKIM INSTRUMENTOM STEREOSKOPOM, PONUDILA JE LJUDIMA, KAKO VISOKE, TAKO I SREDNJE KLASE, BEKSTVO IZ DOKOLICE U ZABAVU I RAZONODU

Čak i u 21. veku stereo-fotografija našla je svoju primenu, kao što je ovaj turistički suvenir iz Praga

Polovinom 19. veka fotografija je već uveliko osvojila svet. Velike fotografske firme i ateljei nicali su na sve strane nudeći pristupačne i kvalitetne fotografije raznovrsnog sadržaja. Društvena pozornica bila je spremna za stupanje na scenu jednog potpuno novog oblika fotografske slike – stereo-fotografije. Činjenica da levo i desno oko, zbog razmaka od nekoliko centimetara, registruju dve neznatno različite slike i da se tek njihovim spajanjem u jednu, u mozgu, stvara utisak trodimenzionalnosti, bila je poznata još u drugom veku pre naše ere. Fenomen binokularne vizije pominje se kod starogrčkog matematičara Euklida (Euclid), lekara Galena (Galen), kao i u Milanskom manuskriptu Leonarda da Vinčija (Leonardo da Vinci) 1484. godine.

Autor nepoznat, "Prodavac jaja", stereoskopski pogled, privatna kolekcija, oko1860

Počeci stereo-fotografije

Prvi eksperiment privida trodimenzionalnosti izveo je ser Čarls Vitstoun (Charles Wheatstone) 1838. godine, samo godinu dana pre zvaničnog otkrića fotografije (*REFOTO* br. 27, str. 38). Za njegovo izvođenje Vitstoun je naručio da mu se urade dva gotovo identična crteža, svaki za jedno oko. Kako bi crteži stvorili utisak trodimenzionalnosti, stavio ih je u optički instrument nazvan stereoskop, koji je sam konstruisao. Pronalazač kaleidoskopa Dejvid Bruster (David Brewster) 1844. godine udružuje se s francuskim optičarem Žilom Dubokom (Jules Duboscq) i usavršava Vitstounov stereoskop, a umesto crteža koristi fotografiju. Nov model stereoskopa, zajedno s nekoliko stereo-fotografija urađenih u tehnici dagerotipije, prvu zvaničnu prezentaciju imao je pred kraljicom Viktorijom u Kristalnoj palati na svetskoj izložbi u Londonu 1851. godine.

Stvaranje iluzije

Stereo-fotografije ne predstavljaju ništa drugo do dve neznatno različite fotografije, snimane istovremeno uz pomoć specijalno oblikovanog fotoaparata sa dva objektiva, čiji je razmak jednak razmaku između čovečijih očiju. Posmatrane bez stereoskopa ove fotografije nisu stvarale utisak dubine. Stereoskop, koji se s vremenom usavršavao i postao manji i lakši, tako da se praktično mogao nositi svuda, sa sobom, pored otvora za oči sadržao je sočiva i ogledalo uz pomoć kojih su se preklapale dve slike i stvarala iluzija trodimenzionalnosti.

Zbog ranije pominjanih nedostataka dagerotipije (*REFOTO* br. 27, str. 39), osim dagerotipija predstavljenih kraljici Viktoriji i još nekima, retko su rađene u stereo-obliku. Naglo širenje stereo-fotografije počinje s intezivnijom upotrebom kolodijumskih negativa i albuminskih pozitiva. Popularnost koju je ovaj oblik fotografije imao u tadašnjem društvu može se porediti s popularnošću *carte de visite* ili foto-posetnica (*REFOTO* br. 29, str. 32–33). Kako bi privukli potrošače, fotografi, fotografske firme i udruženja su iz godine u godinu snižavali cenu i obogaćivali ponudu snimcima najraznovrsnijeg sadržaja. Primera radi, Stereoskopsko društvo u Londonu 1854. godine izbacilo je slogan "Stereoskop u svakom domu", a dve godine kasnije objavilo katalog s preko 10.000 tematski najrazličitijih stereo-fotografija. Nakon Engleske i Francuske moda izrade i kupovine stereo-fotografija zahvatila je Italiju, Nemačku, Rusiju i ostale evropske zemlje, kao i Ameriku. Od polovine pedesetih, pa sve do kraja sedamdesetih godina 19. veka u Engleskoj, Francuskoj i Americi godišnje se proizvodilo na milione ovih fotografija. Popularisanju i širenju stereo-fotografije doprinela je i pojava mesečnog izdanja *Stereoskopik magazin* s tekstovima i ilustracijama, kao i objavljivanje raznih priručnika. Prvi priručnik izdao je Dejvid Bruster pet godina nakon promocije svog stereoskopa u Kristalnoj palati. Jedan od prvih koji je pisao o stereoskopu i izradi stereo-fotografija u Americi bio je bostonski lekar i fotograf Oliver Vendel Holms (Oliver Wendell Holmes).

Autor nepoznat, "Nude", steroskopski par, dagerotipije, Uwe Scheid kolekcija, oko 1850

Autor nepoznat, "Gare de Strasbourg", Pariz, stereoskopski pogled, Debuisson kolekcija, oko 1865

Primena stereofotografije

U isto vreme stereo-fotografije počinju da se koriste kao ilustracije naučnih i putopisnih knjiga. Prva knjiga ilustrovana stereo-fotografijama bila je "Tenerife" fotografa Čarlsa Piaci Smita (Charles Piazzi Smyth). Knjiga je objavljena 1858. godine i sadrži 18 pejzažnih stereo-fotografija. S vremenom, pored standardne foto-opreme, fotografi, bilo profesionalci ili amateri, sve više koriste stereo-fotoaparat. Tako je, na primer, poznati američki ratni fotograf Metju Brejdi (Mathew Brady) stereo-fotoaparatom snimao različite prizore iz građanskog rata, dok je njegov kolega, Englez Rodžer Fenton (Roger Fenton), koristio ovaj fotoaparat za snimanje pejzaža severnog Velsa.

Sve do osamdesetih godina 19. veka pojedinci, pa i čitave porodice, trudili su se da u svojim domovima imaju bar jedan stereoskop i komplet od nekoliko desetina stereo-fotografija kako bi mogli na miru da uživaju u pejzažima i arhitekturi Bliskog i Dalekog istoka. Pored egzotičnih zemalja ili prizora ratova i društvenih nemira, u stereo-obliku rađeni su aktovi, mrtve prirode, umetnička dela, alegorijske, religijske i mitološke teme. Stoga ništa nije bilo neobično što su se u ponudama velikih fotografskih firmi mogle naći i stereo-fotografije s ciklusima Hristovog života i stradanja. Kada je početkom šezdesetih godina s usavršavanjem sočiva kraće žižne daljine i skraćenjem fokusa, objektiv stereo-fotoaparata mogao da za veoma kratko vreme zabeleži delove pokreta, slike grada, ulica i uličnih dešavanja počinju da se rade u stereo-obliku i postaju veoma tražene među kupcima.

Iako usavršeni, zbog tehnološkog postupka koji još uvek nije imao dovoljnu osetljivost, stereo-fotoaparati bili su u stanju samo da snime pokret, ali ne i da prikažu pravu akciju. I pored ovog nedostatka, koji će u godinama koje će uslediti biti prevaziđen, stereo-fotografija i stereoskop nagovestili su u kom će se pravcu dalje kretati razvoj fotografije. U eri najsavremenije tehnologije, fotografije ovog tipa čine nam se statičnim, smešnim i banalnim, ali za običnog čoveka Viktorijanske Engleske stereo-fotografija bila je prozor u svet. Iako njena popularnost polako počinje da opada s pojavom novih tipova fotoaparata, zatim i bioskopa, ona ostaje u upotrebi sve do prvih godina 20. veka.

JELENA MATIĆ

A. Gaudin, "Radionica proizvodnje stereo-fotografija", Roger-Viollet kolekcija, oko 1860

Literatura:

1. Michael Frizot: A New History of Photography, Konemann, 1998
2. Mary Warner Marien: Photography – A Cultural History, Laurence King, 2002
3. Goran Malić: Fotografija 19. veka, Fotogram, 2004

Stereo-fotografija i snimci svakidašnjice

Godine 1859. američki fotograf Edvard Entoni (Edward Antony) izlazi na ulice Njujorka i radi seriju fotografija u stereo-obliku s prolaznicima i saobraćajem, među kojima je i fotografija "Prizori s ulice". Otprilike u isto vreme i mnogi drugi fotografi privučeni gradskim prizorima prave stereo-fotografije ulica, prolaznika, kočija, pijaca ili trgova. Bulevari u Parizu, ulice na Brodveju u Njujorku ili Oksfordska ulica (Oxford street) u Londonu bila su neka od omiljenih mesta fotografa. Među najpoznatijim fotografima grada i svakidašnjice pored Entonija bili su: Vilijem Ingland (William England) i Džordž Vašington Vilson (George Washington Wilson) u Velikoj Britaniji, a u Parizu Ipolit Žuven (Hippolyte Jouvin) i Adolf Braun (Adolphe Braun) koji su fotografisali uličnu gužvu, svečane događaje i glavne ulice. Ove fotografije snimljene u različitim vremenskim uslovima, sa zamagljenim figurama, jer fotoaparat još uvek nije mogao da uhvati pokret, bile su popularne kod slikara impresionista. Na slikama Kloda Monea (Claude Monet) kao što je, na primer, slika "Bulevar Kapućina" naglašen je visok horizont kao da je prizor gledan s prozora neke visoke zgrade; obrisi prolaznika ukazuju na uticaj neke od stereo-fotografija grada. Godine 1888. s pojavom malog i jednostavnog fotoaparata proizvođača "Kodak", čiji je izumitelj bio Džordž Istmen (George Eastman), gradski prizori postali su učestaliji.

Crno-bela laboratorija

SNIMITI I RAZVITI FILM ZA VEĆINU FOTOGRAFA NE PREDSTAVLJA PROBLEM. ALI, NAPRAVITI SAMOSTALNO CRNO-BELU FOTOGRAFIJU NA FOTOPAPIRU, U MOKROM PROCESU, ZA MNOGE JE VELIKO ISKUŠENJE

Organizacija laboratorije

Prvi razlog jeste što analogna fotografija zahteva puno strpljenja, pripreme i utrošenog vremena da bi se došlo do konačnog rezultata. Drugi, i ujedno najčešći, predstavlja pravljenje i organizovanje sopstvene laboratorije. Upravo zato se većina odlučuje za digitalni print jer tu nema fleka od razvijača po odeći i lomatanja po laboratoriji u mraku.

Bez obzira na to, crno-belu fotografiju doživljavam poput juvelirskog zanata – strpljiv, precizan i prefinjen rad koji daje rezultate za večnost. Trajnost, pouzdanost i čitljivost digitalnog zapisa nalaze se još uvek u pelenama. Savremen čovek dešifrovao je egipatske hijeroglife ne zato što je to bilo lako uraditi već zato što je do današnjih dana opstao njihov zapis! Šta je čitljivo čak i nepismenom čoveku bez struje? Pa slike, naravno!

Dakle, šta je sve potrebno da bi se napravila crno-bela fotografija u mokrom procesu?

Suvi deo laboratorije

Na prvom mestu je ispravan aparat za povećavanje negativa. To znači da je pre svega stabilan a ne raskliman, što će vam omogućiti izradu oštrih printova pri dužim ekspozicijama. Sledeća stvar je dobro centriran izvor svetla (sijalica od 60 do 100 W) kako bi prosvetljavanje negativa bilo ravnomerno. Maska za negativ mora da odgovara veličini kadra koji se povećava a isto važi i za objektiv s kojim se izrađuje povećanje. Naime, objektiv mora u potpunosti da pokrije površinu negativa, što znači sledeće: za lajka negativ 24 x 36 mm – objektiv od 50 mm, za 60 x 60 mm – 80 mm, za 90 x 120 – 150 mm, i slično. Objektiv je srce sistema za povećanje i za njega ne treba žaliti novac. Na radost ljubitelja analogne fotografije, danas se može kupiti polovan vrhunski objektiv firme Nikon, Schneider ili Rodenstock za 50-100 evra. Vrlo važna stvar jeste tip svetla u aparatu za povećanje. Svetlosni snop nastao uz pomoć kondenzatora od staklenih sočiva daje koncentrisano i oštro svetlo koje naglašava zrno i oštrinu negativa. Difuzni snop daje mekano svetlo smanjenog kontrasta i preporučuje se za povećanje negativa većeg formata i negativa kod kojih je prioritet tonsko bogatstvo.

Maska za fotopapir nezaobilazni je deo opreme ukoliko izrađujete povećanja na baritnom papiru sa kartonskom podlogom. Njen glavni zadatak jeste da pritisne papir duž sve četiri ivice kako se ne bi krivio u toku eksponiranja. Mnogi fotografi rade povećanja bez maske, ali, isključivo na papiru sa plastificiranom podlogom jer je on sam po sebi idealno ravan.

Iako postoje razna mehanička pomagala za uoštravanje negativa na površinu fotopapira, smatram da je specijalna optička lupa za uoštravanje nezamenljiv alat jer omogućava ogromna uvećanja dela negativa i uoštravanje direktno na zrno.

Mokri deo laboratorije

Neophodan deo svake laboratorije čine tacne za razvijanje. Bilo da su plastične ili metalne, najvažnije je da odgovaraju veličini fotopapira i da imaju odgovarajuću dubinu (od 5 do 10 cm) kako bi hemikalije u potpunosti mogle da prekriju papir. Minimum je tri (za razvijač, prekidač i fiksir) a poželjno je da ih ima više (za drugi razvijač i fiksir, toner, ispiranje i sl.)

Papir se može eksponirati uz pomoć štoperice, međutim, najbolje je koristiti specijalizovan laboratorijski sat za eksponiranje koji omogućava višestruke apsolutno identične ekspozicije. U nezaobilazni deo opreme spadaju termometar, levak, dozimetri-menzure i pincete kojima se hvata papir u tacnama, kako se ne bi kvasile ruke.

Osnove dobre laboratorije

Postoji nekoliko uslova koje laboratorija mora da ispuni bez obzira da li je improvizovana ili namenski pravljena. Osnovna je protočna voda koja će omogućiti dovoljno dugo i kvalitetno ispiranje papira. Drugi važan uslov jeste potpuni mrak bez imalo spoljašnjeg svetla, čak i po sunčanom danu. Jedino svetlo za vreme izrade fotografija može biti laboratorijsko zeleno ili crveno svetlo, snage oko 15 W. Potrebno je imati i klasično svetlo koje služi za organizovanje rada pre eksponiranja i proveru kopije posle fiksiranja. Da bi se eliminisali refleksi belog svetla unutrašnjost namenski pravljene laboratorije farba se u tamnosivo ili crno. Takođe, ona mora da poseduje pravu ventilaciju, dok je improvizovanu dovoljno provetriti svakih sat do dva.

Većina fotografa koje poznajem koristi improvizovane laboratorije u svom stanu. Najčešće je to kupatilo ili kombinacija predsoblje (suvi deo) i kupatilo (mokri deo). Radi se uglavnom noću kada je zamračiti prostoriju dosta jednostavno i kada to, uglavnom, nikome ne smeta. Misleći da je za izradu crno-bele fotografije potreban neki specijalan uslov, mnogi ostaju začuđeni kada saznaju da su neki od najboljih radova u savremenoj srpskoj fotografiji nastali upravo na veš mašini, lavabou i kadi.

MILOŠ ZDRAVKOVIĆ

Fini materijali korišćeni za oblaganje unutar torbe štite LCD ekrane od ogrebotina

Vodo-otporni materijal štiti opremu od spoljašnjih uticaja i vlage

Dizajnirano za digitalne fotoaparate

Lowepro

U velikoj gornjoj pregradi možete čuvati dodatke ili lične stvari kao i digitalne audio ili CD plejere

U veliku donju pregradu možete smestiti D-SLR fotoaparat sa nekoliko objektiva i bliceva

Novi Orion Trekker II. U ovom "pametnom" rancu možete poneti digitalni refleksni fotoaparat s nekoliko objektiva i dodatnom opremom u donjem delu dok memorijske kartice, dodatke i lične stvari možete smestiti u gornji deo. MP3, MiniDisk ili CD plejer možete smestiti u poseban džep za digitalni audio plejer koji Vam omogućuje da kabl od slušalica diskretno provučete kroz otvor za kabl. Dizajn za digitalne uređaje i veličina ovog ranca svakako će ga staviti na vrh liste omiljenih torbi svakog fotografa.

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer, Pčinjska 17, 11000 Beograd, t. 011 2456-151, f. 011 446-0734, e. info@refot.com, www.refot.com, www.lowepro.com

Sedam samuraja

(IZ SREDINE PROŠLOG VEKA)

SREDINOM DVADESETOG VEKA FOTOGRAFSKA INDUSTRIJA JAPANA BILA JE SKORO RAVNOPRAVNA EVROPSKOJ ČIJU JE PROIZVODNJU ODRŽAVALA SLAVNA IMENA KAO ŠTO SU: LEITZ, ROLLEI, VOIGTLANDER ILI ZEISS

Posmatrano iz vremena u kome smo sredina prošlog veka bila je prelomna tačka posle koje su Japanci brže napredovali, a Evropljani su stagnirali i čak nazadovali. Kako je to Japancima uspelo? Vrlo jednostavno. Prvo su kopirali Evropu – sve dobro što nije bilo zaštićeno patentnim pravima našlo se na japanskim fotoaparatima. Ako tome dodamo njihova poboljšanja, kvalitetan materijal, preciznu izradu i damping cene, tajna njihovog uspeha sasvim je jasna.
Za ovu priliku odabrali smo sedam fotoaparata karakterističnih za vreme u kome su nastali. Sve su to vrlo solidno urađene "mašine" s interesantnim tehničkim rešenjima. Pogledajmo ih.

TARON UNIQUE

"Taron Co Ltd" je, kod nas, malo poznata firma. Kada je osnovana zvala se "Nippon Kosokki Co", a 1960. godine dobila je naziv "Taron". Za osam godina koliko je radila (1955. – 1963), fabrika je izbacila na tržište petnaestak modela, koji su se prodavali po popularnim cenama.

Unique (1961) nije ni jedinstven, ni redak, niti naročit, kako bi se to, ne znajući ga, iz njegovog imena moglo zaključiti. To je običan fotoaparat za film širine 35 mm s daljinarom, kuplovanim s fiksnim objektivom koji se zove Taronar F.C. 1:2,8/45 mm. U objektiv je ugrađen centralni zatvarač Citizen P, s ekspozicijama između 1 i 1/300 s, postavku B i autoknips. Crna ploča na gornjem delu, između dugmeta za vraćanje filma u kasetu i okidača, koja na prednjem delu čini okvir oko prozora tražila i daljinara, razbija monoton izgled ovog fotoaparata. Kolekcionarska vrednost ovog, kao i ostalih Tarona nije velika, oko 50 evra.

CANON VI-T

"Canon" je osnovan 1933. godine pod imenom "Seiki Kogaku", a 1947. ime je promenjeno u "Canon Camera Co", prema modernizovanom imenu prvog fotoaparata firme iz 1933. godine, koji se zvao Kwanon.

Podaci o vremenu proizvodnje Canona VI-T nisu jedinstveni, ali ipak stoji podatak da je bio u proizvodnji nekoliko godina krajem pedesetih, prošlog veka, i u tome periodu napravljeno je ukupno 16.000 komada.
Odmah da kažemo da je to ozbiljan i izvanredan fotoaparat za snimanje filmom širine 35 mm, s izmenljivim objektivima, putem navoja 39 mm, s daljinarom i metalnim zavesnim zatvaračem izrađenim od tanke metalne folije kreće se horizontalno s ekspozicijama između 1 i 1/1.000 s, i B, a poluga autoknipsa je na prednjoj strani fotoaparata. Isporučivao se sa jednim od tri standardna objektiva: 1,8/50, 1,2/50 ili 0,95/50 mm. Na gornjoj ploči smešteni su: sklopiva poluga za vraćanje filma, okrugli prozorčić u kome se vidi za koju je žižnu daljinu objektiva tražilo podešeno, šine za pribor, regulator ekspozicija i okidač do koga je i prozorčić brojača snimaka. Tražilo se može podesiti za objektive od 35 i 50 mm, a kada se prebaci na oznaku Mg, približava predmet radi lakšeg uoštravanja. Sve u svemu, Canon VI-T je izvanredan fotoaparat kojeg se ne bi postideo ni najveći profesionalac. Kolekcionarska vrednost (samo telo) može ići i do 400 evra, za hromiranu verziju, a crna je više nego duplo skuplja. Objektiv 1,2/50 je oko 180 evra a 0,95/50 mm i do 700.

MINOLTA V2

Ovu japansko-nemačku firmu osnovao je daleke 1928. godine Kazuo Tašima (Kazuo Tashima) pod imenom "Nichi-Doku Shashinki Shokai". Taj naziv nije se dugo zadržao jer je kompanija u više navrata menjala ime.
Kada čovek koji voli fotografiju uzme Minoltu V2 u ruke, odmah mu "zadrhti srce". Toliko je lepa i skladno dizajnirana da prosto niko ne želi da je pusti iz ruke. Neće biti preterano ako kažemo da je ona među fotoaparatima ono što je Đina Lolobrigida bila među lepoticama. A još je i mlađa od Đine.
Minolta V2 je fotoaparat za film širine 35 mm, s optičkim tražilom i daljinarom u istom prozoru. Fiksni objektiv Minolta Rokkor PF 1:2 f = 45 mm smešten je u Citizen Optiper HS centralni zatvarač s rasponom ekspozicija između 1 i 1/2.000 s. Najmanja udaljenost snimanja jeste 0,8 m, a blenda se može zatvoriti čak do 22.

Film se premotava jednim dužim potezom ili u nekoliko kraćih. Optičko tražilo s daljinarom u vidu žute mrlje ima i svetle graničnike koji se prilikom promene udaljenosti kreću, eliminišući tako paralaksu. Slika u tražilu je svetla, ali i nešto umanjena. Promena blende i ekspozicije zanimljivo je rešena. Na prednjem delu tubusa, gledano od nazad, smešten je prvo hromirani prsten za regulisanje blende, a posle njega isti takav prsten za podešavanje ekspozicije. Između ova dva prstena, u malom pravougaonom izrezu, vide se crveno označeni brojevi LV skale. Iako Minolta V2 nema svetlomer, LV skala postoji. Dodajmo još da je okidač, iako mali, neobično mek i pogodan za okidanje, a zatvarač i autoknips prilično su tihi.
Minolta V2 "rođena" je 1958. godine, a njena kolekcionarska vrednost kreće se do 130 evra.

ŞHINANO CAMERA COMPANY LTD PIGEON III

Verovatno će svi reći "nikad čuo". Tako sam i ja mislio sve dok "goluba" nisam za male pare kupio na nekom buvljaku u Nemačkoj. A onda sam zaronio u kataloge, pronašavši pri tome prilično oskudne podatke, kako o proizvođaču, tako i o fotoaparatu.
"Shinano Optical Works" (Japan) bila je mala firma, koja je radila između 1951. i 1956. godine. Napravila je sedam modela Pigeona i tri modela s imenom Lacon, od kojih je onaj s oznakom R

imao ugrađen daljinar, dok je Pigeon 35 V imao čak i kuplovan daljinar.
Pigeon III (1952) je masivan i prilično težak fotoaparat za film širine 35 mm. Ima optičko tražilo i fiksni objektiv. Ovaj objektiv ima prilično dugačak naziv: Tomioka Opt. Co. S-Tri Lausar 1 : 3,5 f = 4,5 cm. Nasuprot tome, ime centralnog zatvarača je baš kratko. On se jednostavno zove NSK, a ima ekspozicije u rasponu između 1 i 1/200 s, kao i B, uz ugrađeni autoknips.
Telo fotoaparata blago je zaobljeno i hromirano, samo je poluga za premotavanje filma obojena crno. Poluga okidača smeštena je na gornjem prednjem telu fotoaparata, a na mestu gde bi bilo logično da stoji dugme okidača, nalazi se malo dugme za oslobađanje mehanizma prilikom vraćanja filma u kasetu. Daljina snimanja podešava se pokretanjem poluokruglog dugmeta ispod tubusa objektiva ili okretanjem velikog, dobro nazubljenog točka, na gornjoj strani tubusa objektiva, suprotno od okidača. Ovaj nazubljeni točak pravljen je za levu ruku i na njemu je kalkulator dubinske oštrine.
Sudeći po kataloškoj ceni od 60 evra, Pigeon III pravljen je u prilično velikom broju primeraka.

KOWA H

"Kowa Optical" (Japan) proizvodila je fotoaparate dvadesetak godina, između 1954. i 1974. godine. Za to vreme napravljeno je četrdesetak modela za različite vrste filma. U sećanju nam je Kowa Six, jednooki refleksni fotoaparat s centralnim zatvaračem i fiksnim objektivom.
Takođe je zanimljiv Komaflex-S, jedan od retkih jednookih refleksnih fotoaparata formata 4x4 cm. Zajednička karakteristika svih fotoaparata

ove fabrike jeste njihova niska cena u odnosu na fotoaparate drugih proizvođača. Ali, koliko para, toliko i muzike jer su kvarovi česti i teško ih je popraviti.

Kowa H (1963 – 67) jeste jednooki refleksni fotoaparat s fiksnim objektivom Kowa 2,8/40 mm sa Seikosha centralnim zatvaračem i programiranom automatskom ekspozicijom izmerenom selenskim svetlomerom smeštenim na prednjoj strani pentaprizme. Ekspozicije se mogu manuelno podesiti na vrednosti između 1/30 i 1/300 s, a svetlomer će automatski odrediti potrebnu blendu. Postoji i B-ekspozicija, a kada se regulator postavi na oznaku A, programirani zatvarač odrediće potrebnu kombinaciju blende i ekspozicije. Ako se snima blicem, blenda se može manuelno podesiti. U prilično svetlom refleksnom tražilu s presečenom slikom vidi se kazaljka svetlomera a refleksno ogledalo je povratno.
Na fotoaparatu, koji je inače čistog dizajna, s malo vidljivih regulatora, ne postoje šine za pribor. Sklopljiva poluga za premotavanje filma nalazi se na donjem delu fotoaparata. Kataloška vrednost Kowe H iznosi oko 100 evra.

YASHICA 44

Prve fotoaparate "Yashica Kyocera" (Japan) proizvela je još sredinom pedesetih godina prošlog veka a postala je cenjena tek kada je napravila zajednički proizvodni program s nemačkim "Zeissom".

Model 44, kako mu i ime kaže, predviđen je za snimanje 12 fotografija formata 4x4 cm na filmu tipa 127 i neodoljivo podseća na mali Rolleiflex. Postoje tri osnovna tipa ovog fotoaparata. Yashica 44 napravljena je 1958. godine. To je dvooki refleksni fotoaparat sa dva identična objektiva Yashikor 3,5/50 mm. Zatvarač je centralni Copal SV s ekspozicijama između 1 i 1/500 s i s autoknipsom. Film se premotava jednim pokretom poluge smeštene sa strane fotoaparata. Kada se film premota, poluga se automatski zaustavlja. Postoji bajonet za priključke predleća i filtera na oba objektiva.
Godinu dana kasnije napravljena je Yashica 44A, pojednostavljena verzija modela 44, a 1960. godine pojavila se Yashica 44LM s ugrađenim svetlomerom i objektivom Yashinon 3,5/60 mm u Copal SV zatvaraču.
Sva tri modela bila su obložena sivom, plavom, crnom ili braon presvlakom, a najduže se u proizvodnji zadržao model 44LM, čak do 1966. godine. U zavisnosti od modela i boje, kolekcionarska vrednost se između 70 i 100 evra.

RICOH AUTO HALF E

"Riken Optical Ltd" (Tokio) počeo je s proizvodnjom fotoaparata 1938. godine. Isto kao i "Yashica", na listi njegovih proizvoda ima skoro 250 različitih tipova i modela fotoaparata. Posebno su interesantni modeli s oznakama Ricoh 16, Golden Ricoh, Steky i Golden Steky. To su minijaturni fotoaparati koji snimaju format 10x16 mm na filmu širine 16 mm. Neki od njih imaju i izmenljive objektive.

Prvi Ricoh Auto Half napravljen je 1962. godine, a dve godine kasnije izašao je model Auto Half E. To je potpuno automatski fotoaparat predviđen za 72 snimka formata 18x24 mm na filmu širine 35 mm standardne dužine. Jednostavan fotoaparat s fiks-fokus objektivom Ricoh 2,8 f=25 mm i automatskim određivanjem ekspozicije na osnovu merenja selenskog svetlomera. Premotavanje filma je automatsko, uz pomoć motora koji radi zahvaljujući prethodno navijenoj opruzi. To je preteča savremenih "idijota" a za njegov rad čak ni baterije nisu potrebne. Fotoaparat ima i sinhro kontakt za blic (kada se isključuje svetlomer), a blenda se manuelno namešta u zavisnosti od udaljenosti snimanja i snage blica. Svetlomer se može podesiti za osetljivost filma između 25 i 400 ASA.

Proizvedeno je ukupno 12 modela s oznakama: E2, ES2, EF,EF2, S, SE, SE2,SL, Zone Focus i Professional, od kojih model SL ima CdS svetlomer i objektiv Rikenon 1,7/35 mm. Poslednji Auto Half model, EF2, napravljen je 1979. godine. Kolekcionarske cene Auto Half modela kreću se, prema katalozima, između 90 i 160 evra.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

GORAN MALIĆ, Majstor fotografije FSJ/FSS, AFIAP

Traženje drugačijih uglova od svakodnevnih, uobičajenih, već viđenih vizura, jedna je od tajni uspeha kreativnih fotografa. Veliki majstor srpske fotografije Vojislav Marinković napisao je u svojim uspomenama i ove reči: "Poučavao sam mlade fotografe kako da iz motiva izvuku najviše vrlo jednostavnim radnjama: pomeriš se levo, desno, popneš se na nešto, ili legneš ako treba, zatim paziš na pozadinu, geometriju, na horizontale i vertikale, na odnose svetlosti i senki (sa prevagom senki, razume se), i u jednom trenutku prizor pokaže svoj maksimum. Fotograf bez većeg iskustva obično se zaustavi pred zanimljivim motivom, to ga opčini, škljocne, i – ide dalje. A to je pogrešno. Jer, zanimljiv prizor ne mora dati zanimljivu fotografiju, i zato se mora istraživati, pa i intervenisati ako zatreba. Ja sam tako radio i nikad se nisam pokajao." Dobra stara škola! Neke nove škole ne samo da ne vode računa na šta im fotografija liči nego se lepe fotografije svesno odriču da im, pažljivo odabrana kompozicija, i tonski valjano napravljena fotografija, tobože ne poremeti ideju. Ne zna se u kojoj to još umetnosti (osim u fotografijama novih tumača) poruka stvaraoca nalazi put do publike putem prenosnika ideja koji ne haje za lepotu. Nama je lepota i te kako važna, baš kao i poetska strana fotografije. Zar nije pesnik rekao: "Poezija će spasiti svet"?

Potraga za novim uglom

MAJA žitković

KAO što je u uvodu naglašeno, da bi motiv pokazao više nego što u prvi mah nudi, potrebno je pomeriti se, potražiti bolju stajnu tačku. Ali šta s onim motivima kod kojih pomeranje nema većeg uticaja, a oni ipak ostavljaju dobar utisak na fotografa. Evo jednog takvog prizora koji je snimila Maja Žitković iz Beograda. Gradski motiv, uz to i voda u prednjem planu, pa je sve razuđeno, živahno i s bezbroj ritmova. Fotografija nudi puno podataka, dugo se iščitava jer oko ne može a da ne odoli i ne pogleda svaki detalj, liniju ili kružić. Ali, u jednom trenutku se zasiti i traži da sagleda logiku celine. A u celini, dve stvari veoma smetaju. Najpre, desna četvrtina koja je u debeloj senci jedva da doprinosi utisku celine. Mirno je treba odstraniti jer ono što ostaje još uvek jeste prihvatljiva fotografija. A kad to uradimo, ostaje još jedna

"mrlja"– svetli stub mosta usred slike. Naravno, reći ćete: stub je bio na tom mestu, šta tu može da se uradi. Može da se u nekom programu za obradu slike (Photoshop, npr.) stubu smanji svetlina, ali tek toliko da bi se prilagodila preovlađujućem tonu okoline. Ostaće sasvim prijatan, mada i dalje vrlo živahan, utisak velegrada koji nas izdaleka podseća na Amsterdam, ali taj podatak autorka nam nije saopštila.

ROBERT kliban

NE ZNAM da li ste čitali da su neki odgajivači cveća utvrdili da klasična muzika potpomaže rast biljaka, štaviše, čini ih srećnijim, dok tehno, recimo, stvara oštrije bodlje na ružama. (Turbo-folk, pretpostavljamo, sasvim zaglupljuje fikus i čini ga nesposobnim da misli!) Ne znam da li slikovna poruka našeg čitaoca Roberta Klibana iz Rumenke ide u sličnom pravcu, to jest, da li kazuje da drvo ima dušu, pa katkad postaje slon, ali svakako nagoveštava nešto zanimljivo. A ako je ipak samo tehnička egzibicija, fotomontaža, i tada ima svoj smisao. Nadrealisti izgradili su kapital svoje umetnosti na najčudnijim spojevima, pa što ne bi i fotografi pokušali da drvetu daju sposobnost koju nema. Ako se nekome ova fotografija ne sviđa, neka za trenutak razmisli: da li je jedini cilj stvaralaštva da preuzima gotove prizore iz prirode i pretvara ih u fotografije, ili, uz malo mašte može da nadgradi prirodu. Možda je cela struktura fotografije prenaglašeno središna, što je donekle čini monotonom. Ipak, ova fotografija nam se čini ohrabrujućom. Umesto da samo konstatuje pojave oko sebe, kako to čini većina vlasnika fotoaparata, Robert je poželeo da ode dalje, a to je učinio nesumnjivo umetničkim iskorakom.

SLOBODAN nikolić

NAŠA tema "Brzina" privukla je mnogobrojne učesnike. Ne sećamo se ko se dosetio da je uvede, ali je to dobro uradio. Nasuprot mišljenjima da su tematski konkursi i izložbe ograničavajući (jer nema maksimalne slobode izražavanja), i te kako su korisni jer se autori usmeravaju na rešavanje određenih fotografskih problema, a to je već neka vrsta specijalizacije. Slobodan Nikolić iz Zaječara dobro se snašao, što potvrđuje i njegova veoma lepa fotografija "Leteći kišobrani". Iako ta fotografija ipak ne nudi upečatljiv utisak brzine (njega treba dodatno zamisliti), njena vrednost nije manja. Ona je sadržana u dobroj iskorišćenosti elemenata i u vrlo jednostavnoj, ali dovoljno dovršenoj kompoziciji. Čini se da je vrlo lako u trenu uočiti kako da se najaktivniji deo prizora provede kroz dijagonalu kvadrata fotografije. Da, lako je kad se vidi gotova fotografija, ali se ipak mnogi toga ne dosete. Ne, ne treba razumeti da je to negativna kritika, naprotiv, to je pohvala autoru koji je u trenu shvatio da je to konačno rešenje kome se više ništa ne može dodati, a ni oduzeti. To i jeste cilj dobre fotografije.

BRANIMIR nedeljković

TRI portreta, radovi Branimira Nedeljkovića iz Beograda, kako čitamo iz poslatih podataka, snimljeni su u boji, a zatim su delovi nekih prevedeni u sivu skalu. Otuda naglašeno bogatstvo tonova između crnog i belog. (Izvorni crno-beli snimak daje jače kontraste, mada to ipak nije pravilo koje se može bez ostatka braniti.) Na fotografiji koju smo izabrali uočava se kombinacija sepije (lice) i boje (ruža). To je vešto urađeno, akcenat je na cvetu, a lice dođe kao neka vrsta pozadine plakata (slikari bi rekli "stafaža"). Skrećemo pažnju na dve stvari: "rezanje" lica nije uobičajeno u savremenoj portretnoj fotografiji, ali nije ni novo. Tokom šeste i sedme decenije proteklog veka bilo je tušta i tma slično "kropovanih" portreta koji su išli "pravo u srce". To ne smeta kada je fotografija relativno mala, ali ako se poveća, recimo na format 30x40 cm (dakle na uobičajeni izložbeni format), onda glava postaje enormno velika i ne deluje prirodno. Ali, za upotrebu u grafičkom dizajnu, recimo za poster, deluje sasvim podnošljivo. Druga stvar koja nam se ovde čini problematičnom jeste ne samo vrlo gusta senka nego njena količina i još više raspored. Nije lako podneti taj haotičan ritam iznenadnih upada svetlog i tamnog, ne samo duž leve strane fotografije nego i u donjem delu. S malo više pažnje nešto od toga moglo se izbeći, ili bar ublažiti.

MATEJA beljan

VEĆ smo pominjali da je u neka ranija vremena (osamdesetih godina prošlog veka) vladala prava pomame za detaljima iz urbanih prostora, koje su fotografi tretirali na nekoliko načina – prema svom senzibilitetu. Neki su težili strogosti linija i slikali arhitektonske detalje, pa ćoškove kuća, dimnjake i euklidske vizure, drugi su, uz ravne, unosili spiralne, lučne ili cikcak linije, uz poneki lirski element iz prirodnog okruženja. Naš čitalac Matija Beljan iz Beograda živi dvadesetak godina kasnije, ali radi na način kako se to nekada radilo u ovoj drugoj struji. Još da kažemo da detalji nisu ni danas prognani, samo nisu zanimljivi kao nekad, pa ipak, može se reći, kao u ovom slučaju, da to nije potrošen motiv. Prisetite se detalja gitare iz prošlog broja našeg časopisa. Iako tema nije ista, pristup je istovetan: otkrivanje zgusnute likovnosti od samo nekoliko elemenata, s osloncem na geometriju. Fino uočena forma. Fotografija upečatljiva, a data s tako malo elemenata. Venac lišća koji se širi prema gore unosi dodatan život i zateže lirsku strunu osećajnosti. I uspela likovna vežba, i skladna celina. Lepa slika!

PREDRAG novaković

"ANĐELA" našeg čitaoca Predraga Novakovića iz Bratunca, Republika Srpska, baš je – anđelak. Sjajna fotografija deteta! Hajde, posvetimo se ovoj fotografiji malo više jer su tu odgovori i na fotografije nekih drugih čitalaca.

Kada je u pitanju portret, nije lako doneti odluku da se reže i odbaci deo glave već prilikom snimanja, ali ovde to nimalo ne umanjuje doživljaj. Usredsređenost na lice, a još više na sâm izraz dečjih ljubopitljivih očiju, pun je pogodak, a kod malog modela dolazi baš u dobu kada se sa zanimanjem otkriva svet. Stroža analiza odvela bi nas, ipak, u ispitivanje mogućnosti kako da fotografija bude još bolja. Jer doživljaj (prizora u stvarnosti) je jedno, ali njegovo prenošenje u umetničku formu ipak nešto drugo. Osim ovala dečjeg lica i ružičastog šeširića, na fotografiji dominiraju vrlo svetle do bele površine, zatim i tamna pozadina. Te svetline (odeće) malo su više "izgorele", a u tamnim delovima pozadine ima svetlih a razmrljanih detalja koji ne potpomažu celinu. Te detalje trebalo bi tonski umiriti odgovarajućim intervencijama.

(Znamo: za prosečnog korisnika fotoparata ovo su preveliki zahtevi, a za ambicioznog nisu) Ova fotografija je takva kakva jeste, ali u drugim, narednim prilikama treba i tim detaljima pokloniti više pažnje.

Ali pohvala za motiv ne bi trebalo da se nužno shvati i kao pohvala za celokupnu valjanost fotografovog umeća. Sudeći i po ostalim fotografijama u pošiljci ovog autora (sve su portreti, a svaki je dat na različit način, što zvuči istraživački), Predrag traži svoj put izražavanja. Izbor mu je, čini nam se, prilično dobar, a osetljivost za ljudski lik i izraz na licu naglašeni. Još nešto je vrlo primetno (mada za umetnost portretisanja nije presudno): tehnika snimanja je zaista besprekorna, sve fotografije su oštre i znalački dovedene do realizacije. Trebalo bi učiniti naredni korak, studirati dela velikih portretista, počev od Julije Margaret Kameron, preko Nadara, pa dalje – do savremenog doba. Treba učiti od prirode, ali i od majstora.

NIKOLA kovačević

PRIRODA nudi obilje prizora, sve je slika, ali nije sve dobra slika. Nikolu Kovačevića iz Beograda privukao je nemirni ritam vodenog rastinja, čije se vitke i izlomljene forme oslikavaju u vodi gradeći mrežastu strukturu. Nasuprot njima, u gornjem delu su čipkasti lisnati delovi, a sve to podržano je dodatnim ritmom, kružićima koji se mestimično javljaju u vodi. Gledano s pozicije pročišćene likovne forme, to su ipak raznorodni elementi koje nije baš lako uklopiti. Zatim, donja leva četvrtina fotografije neopravdano je prazna i "ne drži" se dobro prema ostale tri četvrtine. Ne sporimo da je u prvi mah prizor prijatan za gledanje, a da je i optimalna fotografija – nije. Trebalo je motiv obraditi sa više strpljenja, a pri tom potražiti bolju tačku snimanja. Tako bi se dobio bolji odnos ritmova i površina, čime bi bio istaknut i najvažniji deo fotografije, na kome bi se s razlogom zaustavio pogled posmatrača. Kad je kompozicija jedne fotografije neodlučno spovedena, ili čak razjedinjena, kao što je to na ovoj fotografiji, pogled luta, bez mogućnosti da nađe logičan oslonac.

IVICA kostić

NAZIVOM fotografije "Senilo", Ivica Kostić iz Niša skreće pažnju na jedan detalj ove fotografije. Međutim, ona je znatno više od toga. Pogledajmo je, sasvim je neuobičajena. Da je nekim slučajem namenjena novinama, teško da bi se našao urednik koji bi je tek tako primio, jer oni očekuju čitke, jasne i konkretne fotografije i to snimljene s lica, a ne s leđa.

Nama se čini da je baš ta posebnost ove fotografije istakla njenu vrednost jer pokazuje dva starca iz sasvim neuobičajenog ugla. Iako ih vidimo s leđa, mi o njima stičemo dovoljan utisak tako da nam njihova lica i nisu važna. Osvetljenje je vrlo dobro iskorišćeno, dolazi sa strane, čime podstiče ritam niza linija koje, uz ravno osvetljenje, nikad ne bismo videli. I tela su tako postala skulptura-linija. Sve je vrlo živo, materija odeće kao da se kreće, a uz sve to tu je i lepa doza duhovitosti. Još nešto treba pohvaliti: Ivičinu odvažnost da učini korak izvan uobičajenog, a to je samo po sebi dobar znak. Ako ćemo svi ići utabanim stazama, uvek ćemo stizati na odredišta gde su i drugi već stigli. Katkad treba i iskoračiti u nepoznato, potražiti novi put.

RESTORAN madera OSN. 1937

FOOD ART BY PIERGIOVANNI VALTER

BULEVAR KRALJA ALEKSANDRA 43, 11000 BEOGRAD - REZERVACIJE NA TELEFONE: (011) 323-1332, 324-7148 - WWW.MADERARESTORAN.COM

BOJA

Ahmed Hadrović, Istanbul, Turska, "Crveno-crno"

Dušan Šušnjar, Beograd, "Kaktus"

Zlatko Pavlović, Pale, BiH, "Garderoba spremačice"

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Tema: boja
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne ili digitalne fotografije kao i one kreirane u nekom od programa za obrađivanje fotografija
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na svakoj fotografiji napisati naziv, ime i prezime autora, adresu i telefon ili iste podatke upisati u File Info ili File Properties)
Fotografije slati na adresu:
REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

Aleksandar Tošić, Zemun, "Plavi prozor"

Kao što smo i pretpostavili, leto je pored vrućine donelo i boje koje pod jarkim suncem prosto blešte sa svih strana. Kao i kod prethodnih konkursa, kako vreme odmiče, vaše fotografije polako ali sigurno postaju sve bolje i predstavljaju sve precizniji odgovor na zadatu temu. Suzili ste područje interesovanja i oslobodili se svega što je suvišno u kadru. Bez straha, ali s mnogo razmišljanja, počeli ste da fotografišete detalje i tako ističete boju kao primaran deo vaših radova. Drago nam je da se broj stereotipnih fotografija, da ih tako nazovemo, na kojima su prikazani zalasci sunca ili cvetovi u bašti drastično smanjio i ustupio mesto fotografijama koje su prava autorska dela, a ne puko beleženje naizgled zanimljivog prizora. I na kraju, mali savet za sve one koji fotografišu po jakom suncu: nabavite polarizacioni filter i koristite ga prilikom fotografisanja. Pomoću njega uklonićete neželjene reflekse i odsjaje s glatkih površina i tako istaći boju – upravo ono za čime tragamo.

Marko Rupena, Beograd, "Patriota"

Jovana Stojanović, Leskovac, "Chineese"

Fadil Šarki, Beograd, "Boja"

Jovana Stojanović, Leskovac "Nogi Ce"

Staniša Martinović, Novi Sad, "Tvrđava"

Duško Damjanović, Ub, "Hotel"

Aleksandar Radlovački, Zrenjanin, "Maske"

Uroš Petrović, Beograd, "Master of the Garden"

Slobodan Sretenović, Beograd, "U središtu"

Nevena Kolarić, Petrovaradin, "Prolaznost"

Vladimir Radosavljević, Beograd, "Plavi prišt"

efekat

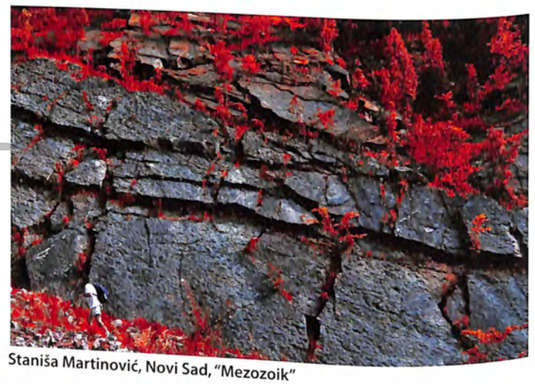

Staniša Martinović, Novi Sad, "Mezozoik"

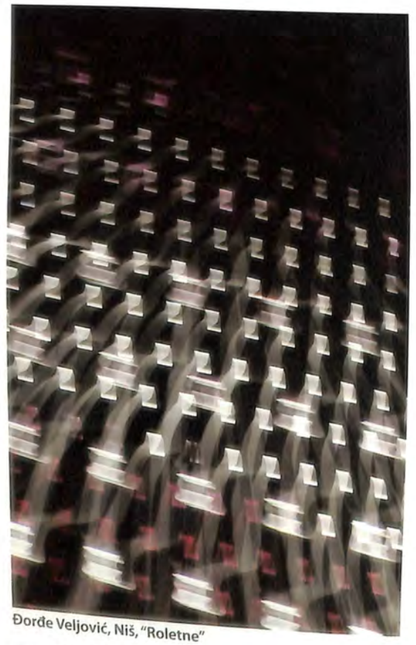

Đorđe Veljović, Niš, "Roletne"

Predrag Sudar, Zelenika, Herceg Novi, "House"

Duško Damjanović, Ub, "Lutka"

Naše traganje za najefektnijim fotografijama se nastavlja. Duga ekspozicija, panovanje, kontrola dubinske oštrine, efekat zum objektiva, refleksi u staklu, efekti infracrvenog filma i kros procesa, montaža i digitalni efekti. Sve ovo i još mnogo toga iskoristili ste na najbolji mogući, kreativan način i poslali nam veliki broj izuzetno zanimljivih fotografija, od kojih smo odabrali ove koje su pred vama.
Nažalost, pored efektnih fotografija imamo i jedan kontraefekat. Umesto da sve vreme i pažnju posvetimo vašim radovima, mi moramo prvo da obeležimo svaku fotografiju – ono što je trebalo vi da uradite. Ne znamo zašto je toliko teško odvojiti malo vremena, ali kada biste na taj način slali radove na neki drugi konkurs, oni ne bi bili prihvaćeni. Još jednom vas molimo da pročitate uputstva i pomognete nama, ali i sebi.

Josif Raspopović, Raška, "Vekovi 2"

PROPOZICIJE ZA KONKURS
Pokrovitelj: Direct Link i Lexmark
Tema: efekat
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne ili digitalne fotografije kao i one kreirane u nekom od programa za obrađivanje fotografija
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na svakoj fotografiji napisati naziv, ime i prezime autora, adresu i telefon ili iste podatke upisati u File Info ili File Properties)

Nagrade: prva, druga i treća nagrada – Lexmark Ink džet foto-štampači
Fotografije možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

Robert Semnic, Novi Sad, "Salaš"

Danijela Đermanović, Novi Sad, "Tišina"

Marko Rupena, Beograd, "Beograđanka"

Ivan Tošić, Niš, "Magija detinjstva"

PORTRET

1. NAGRADA – Nebojša Ogrizović, Beograd ", Fuji Photo SLP800

Dobar portret hiljadu reči govori. Ova izreka nekada se odnosila na slikarska platna, a sada je uglavnom primenjujemo na fotografije. Ljudski lik sigurno je najčešće fotografisana tema i sve je teže snimiti ga na potpuno nov i originalan način. U većini slučajeva to nije ni potrebno jer jednostavnost lako pobeđuje isforsirana i napadna rešenja. Zanimljiv lik je pola posla do dobre fotografije, za ostatak je zaslužan fotograf. Nebojša Ogrizović iz Beograda to očigledno zna jer intrigantni izraz lica portretisane devojke nije zahtevao ništa više osim jednostavnog svetla i krupnog kadra koji je našu pažnju usmerio tačno tamo gde treba – na devojčin lik, a pre svega na njene intenzivno plave oči. Odlična upotreba komplementarnih boja – crvena, zelena, plava (RGB!) daje fotografiji odličan balans, ali i skoro nadrealnu atmosferu koja nas asocira na priče o vilama u smaragdnim šumama.
Očigledno da vas je malo trgla kritika, ali ona i dalje stoji jer cilj nam je da ovo bude najbolji konkurs do sada. S obzirom na temu, težak zadatak je pred vama.

I. BREZOVAC

2. NAGRADA – Per-Olof Olofsson, Beograd, "Think before you speak", Nikon D100

3. NAGRADA – Marko Rupena, Beograd, "Zbunjenost", Konica Minolta Dynax 7D

Ivan Tošić, Niš, "Iskopajmo budućnost", Canon EOS 300

PORTRET

Vladimir Cvejanović, Beograd, "Alan u zelenoj fotelji", Canon PowerShot S2 IS

POHVALA: Ana Panić, Novi Sad, "Pogled", Minolta XD7

POHVALA: Ivan Stanić, Beograd, "Kod frizera", Fuji Finepix S602z

Velimir Lasković, Nova Gradiška, Hrvatska, "Na moru", Nikon F80

Aleksandar Tošić, Zemun, "Branko", Nikon D70

Ljubomir Milošević, Smederevska Palanka, "Portret", Fuji Finepix S5000

PORTRET

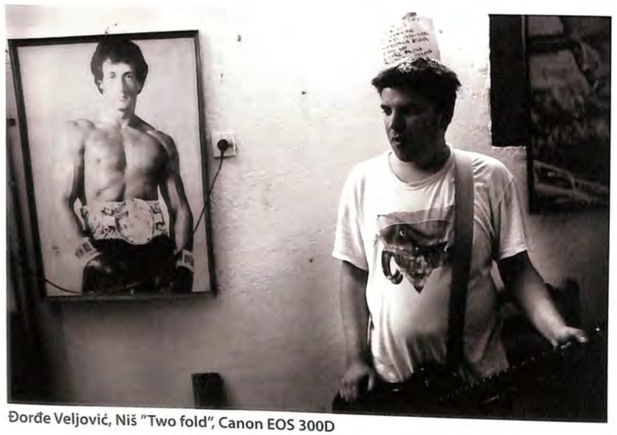

Đorđe Veljović, Niš "Two fold", Canon EOS 300D

Nebojša Mandić, Beograd, "Kaja", Canon PowerShot A70

Goran Bzenić, Trstenik, "Anja", Canon A1

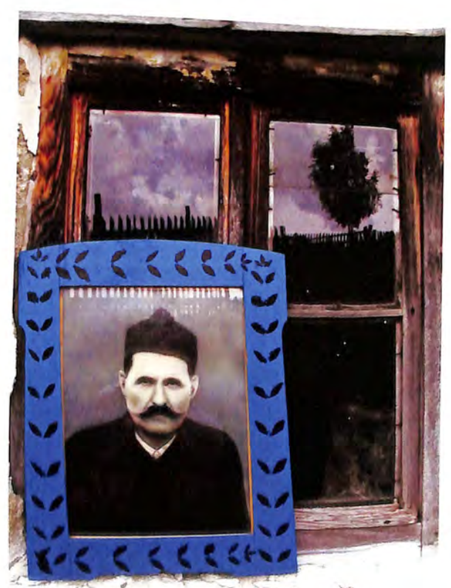

Fadil Šarki, Beograd, "Prozor", Canon PowerShot S1

Miloš Petrović, Kučevo, "Portret", Sony DSC F717

Boban Đorđević, Niš, "Obućar"

Dragan Todorović, Majdanpek, "Pastir", Zenit 12XP ORWO

Propozicije za konkurs Portret

Naš časopis je pokrenuo stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom, a jedini uslov jeste da uz svaku fotografiju pošaljete i originalni kupon iz našeg časopisa *REFOTO*, čitko popunjen osnovnim podacima o autoru. Broj fotografija koji neko želi da pošalje nije ograničen, s tim da jedan kupon važi za tri fotografije. Uz sve priloge potrebno je naznačiti naziv fotografije, kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim filmom i fotoaparatom je snimljeno i dr.

FORMATI I TEHNOLOGIJA RADOVA

Učesnici mogu poslati:
- » crno-bele i kolor fotografije formata od 13 x 18 cm do 18 x 24 cm,
- » fotografije snimljene na CD u rezoluciji 300 dpi veličine od 13 x 18 cm.

SLANJE RADOVA

Ovogodišnji konkurs sastoji se iz šest periodičnih konkursa. Učesnici mogu poslati radove za februarski, aprilski, junski, avgustovski i oktobarski broj časopisa, za svaki pojedinačno i za decembarski koji je završni. Za svaki od navedenih brojeva časopisa obavlja se žiriranje, biraju radovi u uži izbor i određuju nagrade.

ROKOVI

- » Za oktobarski broj do 20. septembra,
- » za finalni decembarski broj do 20. novembra.

Za decembarski broj, kada je finale ovogodišnjeg konkursa, žiriraju se radovi pristigli za decembarski broj, kao i svi oni koji su ušli u uži izbor u prethodnim brojevima časopisa.

NAGRADE KONKURSA

Nagrade konkursa sastoje se od nagrada za svaki broj časopisa i nagrada konkursa kao celine. Za svaki od ovogodišnjih brojeva dodeliće se po tri nagrade:
1. godišnja pretplata na časopis,
2. SanDisk Digital Photo Album,
3. knjiga "Elementarna tehnika fotografije" Dragoljuba Kažića.

Velike, završne nagrade konkursa jesu:
1. NIKON DIGITALNI FOTOAPARAT,
2. LOWEPRO FOTO-TORBA,
3. FOTOMONOGRAFIJA.

U svakom broju časopisa objavljuju se rezultati žiriranja za taj broj, nagrade broja i reprodukcije desetak izabranih fotografija. U decembarskom broju objavljuju se finalni rezultati konkursa, završne nagrade i reprodukcije do tada neobjavljenih fotografija konkursa.

ZAVRŠNE ODREDBE

- » Radovi koji su poslati na konkurs ne vraćaju se;
- » organizator radove može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade i uz potpisivanje autora;
- » odluke žirija su konačne;
- » pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

Coolpix L1/L101 LP 6 MP 265,-
5x opticki, 2,0" lcd

Nikon

SanDisk MP3 512mb 79,-
FM tjuner, SD slot

SONY PSP 285,-
Play Station Portable

SD 1 gb 46,3
5 godina garancije

D50 set (D50+18-55mm) 749,-

Sve cene su u EUR sa uključenim PDV-om

NIKON shop Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Kupon za foto-konkurs
(važi za tri fotografije,
podatke napišite na sve tri fotografije)

portret 5

REFOTO

narudžbenica

REFOTO, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/2456-151, 244-7958, e-pošta: info@refoto.co.yu

"Elementarna tehnika fotografije"
prof. Dragoljub Kažić
din. 450 + PTT (din. 140)

komada

Povezan komplet *REFOTO* časopisa
za 2002, 2003. i 2004. godinu
din. 2.000 + PTT (din. 160) po kompletu

2002 | 2003 | 2004

"Dragoljub Tošić – Fotografije"
Foto-monografija
Dragoljuba Tošića
din. 1.500 + PTT za mek povez

komada

Pretplata za 6 brojeva časopisa *REFOTO*
iznosi din. 1.500 sa plaćenom poštarinom
Pouzećem po ceni din. 250 + PTT (din. 115) po
komadu (za područje Srbije i Crne Gore i B i H)

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO
Za 6 brojeva iznosi 51 evro
DEVIZNI RAČUN
INTERMEDIARY (posrednička banka):
Deutsche Bank AG – Frankfurt/M, SWIFT CODE: DEUTDEFF
ACCOUNT WITH (banka korisnika): EUR 936 2609 10
PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. – Beograd,
SWIFT CODE: PBBBYUBG

BENEFICIARY (korisnik): REFOT B – Beograd Pčinjska 17
Account 5401-978-0001032 sa naznakom PRETPLATA ZA REFOTO.
Kopiju uplate dostaviti na faks: 381114460234 ili poslati na adresu Redakcije
TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)
255-0009701010000–53

Naručujem časopis *REFOTO*, ili druga ponuđena izdanja, koja ćete mi isporučiti putem pretplate ili pouzećem na sledeću adresu:

Ime i prezime
Adresa
Grad
Telefon
E-pošta
Datum / Potpis

Ime i prezime
Adresa
Grad
Telefon / E-pošta
Naziv fotografije
Naziv fotografije
Naziv fotografije
Fotoaparat / film

16/2003

Henri Cartier - Bresson; Jaroslav Pap; World Press Photo 2002; Canon G3; Kompaktni fotoaparati

17/2003

Robert Doisneau; Vladan Milisavljević; Canon EOS 10D; Nikon F75; Canon Ixus 400

18/2003

Aleksandar Dolgij; Branislav Brajan Rašić; Kodak DCS Pro 14n; Olympus Camedia C-740; Nikkor AF-S VR 70 - 200 mm

19/2003

Mihaly Moldvay; Vlaho Brangoljica; Ljubiša Tešić; Nikon D2H; Olympus E-1

20/2003

Finale konkursa "Ljubav"; Alija A. Akšamlija; Canon D300; Nikon objektivi; FujiFilm Finepix F700

21/2004

Novi konkurs časopisa; Rene Burri; Damir Šagolj; Pejzaž u fotografiji; Tema broja: DIGTL/ANLG

22/2004

YU/World press photo; Boris Spremo; Tema broja/ PRESS PHOTO; Cebit/ PMA; Nikon D70

23/2004

Dragoljub Tošić; ODLAZAK LEGENDE; Lazar Pejović; Tema broja/ ETIKA; 5x8 Mpix

24/2004

Klavdij Sluban; Božana Marinček; Dani fotografije u Srbiji; Tema broja/ ETIKA II; ULTRAZUM digitalni fotoaparati

25/2004

Photokina 2004; Izložbe; SLR i kompaktni digitalni fotoaparati; Štampači, skeneri, filmovi; Zanimljivosti

26/2004

Finale konkursa; Arno Rafael Minkkinen; Test digitalnih fotoaparata; Foto škola jesen/zima

27/2005

Nov konkurs; Danilo Cvetanović; Milan Radišić; Film skeneri; Foto škola ekspozicija

28/2005

Pete Turner; Yu i World Press Photo, Tema broja/BOJA; Test foto štampača; Nikon F6 i Nikon D2X

29/2005

Dragoslav ILić; Indigo; Tema broja / Utilitarna fotografija; Foto škola - studio; Veliki test SLR digitalnih fotoaparata

30/2005

Ljubinko Kožul; Ljubomir Kojić; Tema broja; Foto škola - Reprodukcija; Jubileji – Umetnost na ulici; Veliki test bliceva

31/2005

Rade Milisavljević; Goran Basarić; Tema brojaPANORAMSKA FOTOGRAFIJA; Snimanje 3D predmeta; Stativi; Sferon

32/2005

FINALE KONURSA Život grada / Brzina, Reportaža - Tibet. NIKON D200. Objektivi, Niskobudžetni SLR digitalni fotoaparati

33/2006

Goran Malić, Reportaža - Indija; NOVI KONKURSI, Test foto-štampači; Standardni zum objektivi; Kompaktni "digitalci"

34/2006

YU Press Photo; World Press Photo; Ekskluzivno – Pirelli kalendar; KONKURSI; Telezum objektivi; Olympus E330

35/2006

Makrofotografija; Wim Wenders; Dani fotografije Srbije; KONKURSI; Makroobjektivi i makroblicevi; Foto-oprema za leto

PISMA

Kako se opredeliti

SANJA STANIĆ, ARANĐELOVAC

Volela bih kada bi Goran Malić prokomentarisao moje fotografije, ukazao na moje amaterske greške i, naravno, pružio savet kako ih ispraviti. Snimam fotoaparatom Zenit 122 koji je star više od 20 godina i standardnim objektivom 2/58, iako mi je za mnoge situacije potrebniji širokougaoni ili zum objektiv. S obzirom na starost fotoaparata, mnogi su iznenađeni kvalitetom fotografija. Aranđelovac je mali grad tako da je naš park jedno od retkih mesta koje je zanimljivo i lepo za fotografisanje. Tako da sam na kraju, prateći smenu godišnjih doba, uradila neku vrstu kolekcije fotografija.
Teško je opredeliti se za jednu oblast fotografije. Zato se trudim da fotografišem i prirodu, arhitekturu i životinje.... Jer, cilj mi je da pokušam da savladam što više.

REFOTO Želja da se savlada što je moguće više je logična za mlade autore koji jednostavno traže svoje mesto u ogromnom prostoru koji pruža fotografija. Starost fotoaparata i kvalitet fotografija ne uslovljavaju jedno drugo i još uvek ima mnogo starih fotografa koji se ne odriču svoji fotoaparata kojima su nekada davno počeli da fotografišu. Praktica, Zenit, Kiev, Horizont pa čak i Smena, i mnogi drugi fotoaparati u ispravnom stanju, daju više nego dobre fotografije, jer da ponovimo staru frazu – fotografija je delo fotografa, a ne samo fotoaparata. Kako ste i sami primetili, još jedna stvar veoma važna za dobru fotografiju jesu objektivi. Ukoliko pogrešite pri eksponiranju ta greška se (u određenim granicama) neće primećivati na fotografiji, ali ukoliko je snimak neoštar to čak ni digitalnom obradom nećete moći da ispravite. Danas su cene analogne opreme izuzetno niske pa potražite širokougaoni i teleobjektiv koji će proširiti vaše kreativne mogućnosti. A što se tiče motiva zaboravili ste navažniji motiv koji je svuda oko Vas a to su ljudi.

Posvećeno arheolozima

STANIŠA MARTINOVIĆ

Ovog maja bio sam učesnik geološke ekspedicije Fruška gora - Miroč - Zlatibor. Geolozi su interesantan hedonistički narod i fotografije koje sam poslao posvećene su njima a nadam se da će neka od fotografija privući i vašu pažnju pa će zadovoljstvo biti kompletno. Pažljivo pratim rad i komentare fotografija oba urednika i smatram ih prefinjenim i suptilnim a nadasve profesionalnim. Neka i dalje bude tako.

REFOTO Nakon ovakvih pohvala šta nam je drugo preostalo nego da odaberemo jednu od fotografija. Šalu na stranu, fotografija koja je objavljena u okviru konkursa "Efekat" i te kako je to zaslužila a mi Vam želimo da se i dalje družite sa geolozima ali i fotografima. Ponekad malo hedonizma nije na odmet.

Šta sa kuponima i kako do starih brojeva

ODGOVOR NA VAŠA PISMA

RE FO TO Dilemu da li se kuponi iz predhodnih brojeva mogu iskoristiti rešavali smo više puta i to baš kroz rubriku "Pisma". Svi kuponi koji se odnose na jednu temu kao što je, na primer, aktuelni konkurs "Portret", mogu se iskoristiti u bilo kom trenutku. Ima čitalaca koji tokom godine strpljivo sakupljaju kupone (i još ih uzimaju i od prijatelja koji ne šalju fotografije) i pošalju nam veliki broj fotografija na kraju konkursa. Ovakav način ne preporučujemo samo iz jednog razloga a taj je da na kraju godine biramo najbolju fotografiju, pa se radovi koji stignu u to vreme nalaze u mnogo ozbiljnijoj konkurenciji nego tokom godine.
Veliki broj čitalaca javio nam se sa pitanjem kako da dođe do starih brojeva časopisa *REFOTO*. Dovoljno je poštom poslati pismo na adresu časopisa sa naznakom *REFOTO* – stari brojevi i navesti koji vam brojevi nedostaju i dobićete ih pouzećem. Skrećemo pažnju i na ukoričene komplete kojih ima još ograničen broj.

Analogno - digitalne kombinacije

IGOR SIVJAKOV, SARAJEVO

Moja supruga Senka Paunović i ja već 2-3 godine intenzivno se bavimo fotografijom (naravno, amaterski), te vam ovom prilikom šaljemo nekoliko radova za vaše foto-konkurse i Foto-komentar. Zbog ekonomičnosti i ekspeditivnosti šaljemo vam sve radove na jednom CD-u, s tim što su radovi razvrstani po direktorijumima po autoru i po poddirektorijima po temi. Nisam baš siguran da li su sve teme još aktuelne jer je REFOTO teško naći u Sarajevu. Sve pohvale za kvalitet samog časopisa i, naravno, samo tako nastavite. Nadamo se da će časopis u većem broju stizati i na sarajevske kioske.
Želio bih da vas pohvalim što ste se pojavili s temom ponovnog reaktiviranja stare foto-opreme. Pitanje: posjedujem Nikon D50 i interesuje me da li mogu da iskoristim svoj FIL-16 (koji savršeno radi u kombinaciji s "analognom" Yashicom, Zenitom i Smenom 8)? Da vam pravo kažem, strah me je direktno ga spojiti na "topli kontakt" Nikona!? Imate li sličnih iskustava, sugestija... Recite...

RE FO TO Za početak, hvala na lepim željama. Vaše pismo iskoristili smo kao primer na koji način treba slati radove na naše konkurse. Ima još autora koji zajedno šalju svoje radove na jednom disku, naravno, obeležene i razvrstane. Ponovićemo još jednom da je za fotografije u digitalnom obliku obavezno upisati sve podatke (ime i prezime, naziv rada i model fotoaparata) u File Info ili File Properties i takođe markerom ispisati ime i prezime na licu CD-a. Kao i uvek, konkursi su aktuelni do kraja godine, pa ukoliko ne stignu u jednom broju, biće u sledećem.
A što se tiče dileme oko upotrebe starih bliceva pitanje je na mestu i na njega je komentar dao naš čitalac, inače inženjer elektrotehnike.

Problematični naponi i kako ih rešiti

DEJAN REBRIĆ

Uz sve čestitke na uspešnom održavanju kvaliteta i aktuelnosti vašeg časopisa, dopustite da se kratko osvrnem na članak u poslednjem broju pod nazivom "Nov život starog blica". Potpuno se slažem s Vašom osnovnom idejom da se treba prisetiti šta sve to imamo po svojim fiokama, te da umesto posezanja za novčanikom radi kupovine nove igračke koja nam je STVARNO neophodna kreativno upotrebimo ono što već (godinama) čami u nekom ćošku.
Ipak, u ovom slučaju, skrenuo bih Vam pažnju na jedan detalj. Reč je o okidnim (impulsnim) naponima koje blicevi proizvode, i koji po definiciji najčešće nisu opasni za mehaničke fotoaparate. Ali, stvar nije tako jednostavna kod elektronskih, a naročito kod digitalnih fotoaparata. Moguće je, i dešava se, da blicevi starije proizvodnje s visokim okidnim naponom jednostavno sprže upravljačko integralno kolo fotoaparata savremene generacije. Pročitao sam na forumu veb sajta Leice da je neoprezni korisnik upotrebio svoj starostavni blic uz Leica D2 i spržio upravljačko kolo fotoaparata koji je platio 1.700 američkih dolara. Kod mene to, srećom, nije problem uz stari dobri blic Olympus T32 – izmereno i provereno. Po standardu iz 1992, dozvoljeni naponi bili su do 24 V. Neka savremena integralna kola jednostavno rade na nižim naponima (3–8 V) i nisu u mogućnosti da izdrže impulsne napone od nekoliko desetina (pa i preko stotinu) volti. U vezi s ovim bi bilo zanimljivo napraviti (ili naći na Internetu) tabelu radnih napona integralnih kola aktuelnih fotoaparata. Popravka digitalnog fotoaparata je i u inostranstvu komplikovana operacija – dok je kod nas praktično nemoguća. Preporučujem oprez i merenje napona blica. Zato vam na tu temu, uz kratak tekst, šaljem tabelu Trigger Voltages koju sam pre izvesnog vremena našao na Internetu. Ne bi bilo dobro da neko od vaših čitalaca starim blicem onesposobi svoj nov digitalni fotoaparat.

RE FO TO Kao i uvek Dejan nam se javio sa konkretnim i preciznim komentarom. Spisak bliceva kojima su korisnici ili sami proizvođači izmerili neophodni napon veoma je bogat i predstavlja pravi mali vodič kroz ovu problematiku. Može se naći na internet adresi: www.botzilla.com/photo/strobeVolts.html. Pored ovoga videćete i šeme za samogradnju jednostavnih uređaja kojima se neophodni napon za okidanje blica dovodi u bezbedne i upotrebljive granice a korisnici fotoaparata mogu pogledati i sajtove koji pružaju tehničku podršku. Na primer Nikonov ekspert Jeff MacWright na ovo pitanje daje odgovor da kod Nikon fotoaparata nije preporučljivo koristiti napon veći od 250 V. I mi smo malo mozgali pa svi oni koji bi želeli jednostavnu i jeftinu rasvetu to mogu da urade tako što će bliceve okidati bez kontakta sa fotoaparatom. Jedan od načina jeste nabavka fotoćelije, a drugi, u stilu rubrike "Pomoću štapa i kanapa", jeste korišćenje malih servo bliceva koji spretni elektroničari mogu da prerade tako da rade i kao blic ali i kao uređaj za okidanje ostalih bliceva. Bliceve međusobno treba povezati namenskim produžnim kablovima i adapterom za aktiviranje više bliceva. Male servo bliceve proizodi veliki broj različitih proizvođača a kablove i adaptere proizvodi HAMA i možete ih jednostavno pronaći. Ono što je takođe važno je da ne koštaju mnogo. Na ovaj način će vaš digitalni mezimac biti bezbedan, a vi ćete i dalje moći da koristite dobru, staru opremu.

Slanje fotografija putem interneta

MARJAN VELJANOSKI

Nadam se da osim poštom možete prihvatiti i fotografiju za konkurs putem elektronske pošte. Kupio sam poslednji broj i od samog početka s vremena na vreme kupujem časopis, koliko mi finansije dozvoljavaju. Već oko godinu dana bavim se digitalnom fotografijom i po prvi put vam šaljem fotku za konkurs "Boja", a podaci o fotografiji su u EXIF-u.

RE FO TO Kao što možete videti da smo uz konkurse počeli stalno da objavljujemo i propozicije. Fotografije na temu "Portret" moraju biti poslate poštom zbog obaveznog kupona, a za ostale konkurse i komentar Gorana Malića one mogu biti poslate i u elektronskoj formi. Dimenzije fotografija su 13x18 u rezoluciji 300 dpi. Veoma je važno da fotografije koje šaljete putem elektronske pošte neizostavno budu propisno obeležene radi lakše manipulacije, a Vama veliko hvala za mali trud koji ste uložili i svoje radove ispravno obeležili.

Mladi fotograf

ALEKSANDAR TOŠIĆ, ZEMUN

Imam trinaest godina i živim kraj Dunava koji nudi neiscrpne motive za fotografisanje. Fotografiju sam zavoleo na časovima tehničkog obrazovanja a osamostalio sam se od kada sam kupio Nikon D70. Od tada sam dosta naučio o kompoziciji fotografije i da nije važno samo škljocnuti već razmišljati o kadru, bojama, motivu.. U časopisu REFOTO koji mi se sve više dopada najviše mi se sviđaju rubrike o tehnici. Šaljem vam petnaestak fotografija sa kojima sam učestvovao na brojnim takmičenjima i na nekim pobedio. Čestitam vam na uspešnosti i želim da budete još bolji.

RE FO TO Namerno smo ovo pismo ostavili za kraj zbog velike ozbiljnosti jednog od najmlađih autora. Njegov način razmišljanja koji se i te kako vidi na fotografijama, trebao bi biti prihvaćen i od strane starijih autora. A o ozbiljnosti u odnosu na fotografiju uverili smo se i kada smo otvorili kovertu jer su sve fotografije bile brižljivo upakovane i obeležene. Mi ga pozivamo da nam se javi i dođe do Redakcije da se upoznamo.

fotografišem. krećem se. snimam. postižem. usavršavam.
ja sam Jay Maisel i koristim SanDisk®.

Već više od 50 godina, Jay Maisel usavršava svoje umeće, snimajući fotografije koje su nadahnule bezbroj ljudi. Smatran za jednog od najboljih svetskih fotografa kolor fotografije koji snima pod prirodnim svetlom, Jay Maisel se oslanja samo na SanDisk Ultra® II memorijske kartice velikog kapaciteta. Uz minimalnu brzinu zapisa od 9MB u sekundi i brzinu čitanja od 10MB u sekundi, one su izrađene specijalno za potrebe profesionalnih fotografa za brzim fotografisanjem. Nije ni čudo što su ove izdržljive i pouzdane kartice izbor znalaca iz čitavog sveta.

WWW.SANDISK.COM

SanDisk Ultra II Memory Stick PRO™ | SanDisk Ultra II Memory Stick PRO Duo™ | SanDisk Ultra II SD Plus™ | SanDisk Ultra II SD™ | SanDisk Ultra II CompactFlash®

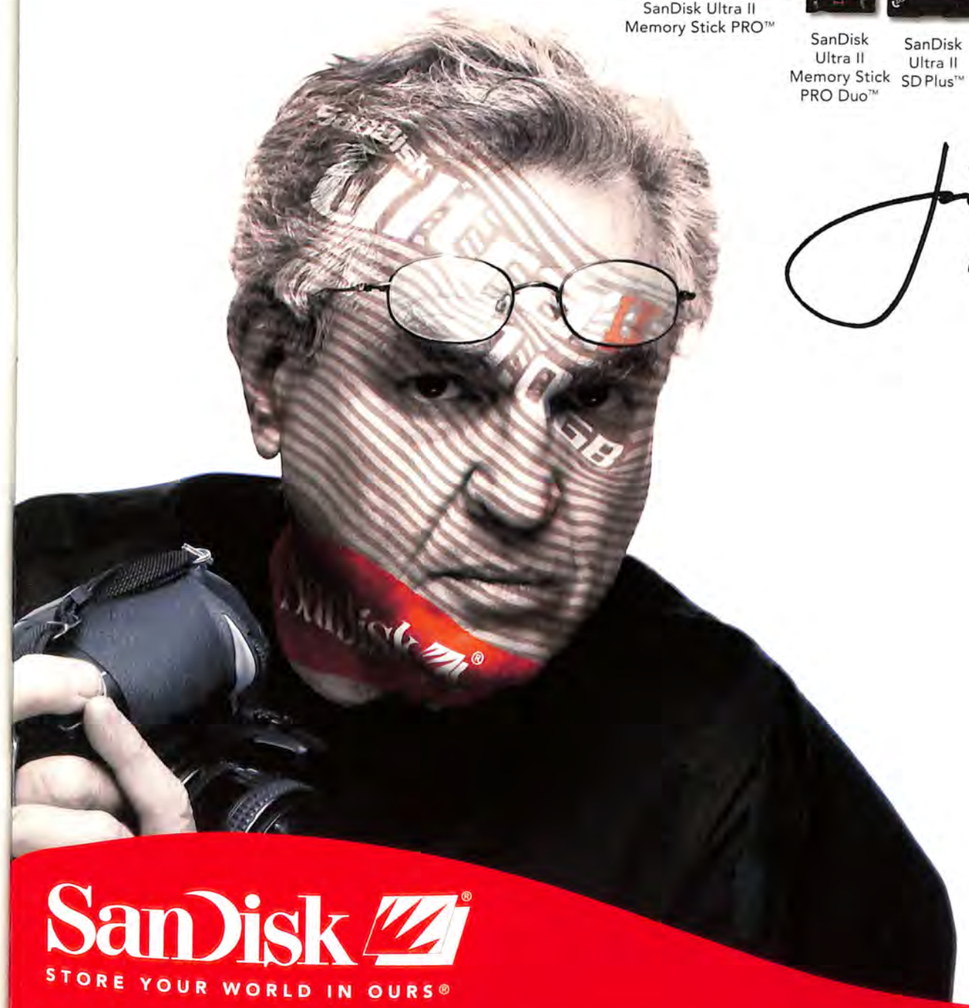

SanDisk®
STORE YOUR WORLD IN OURS®

SanDisk i SanDisk logotip i Store Your World in Ours, CompactFlash i SanDisk Ultra su robne marke SanDisk Corporation, registrovane u SAD i drugim državama. SanDisk je ovlašćeni korisnik licence za robnu marku SD. Memory Stick PRO i Memory Stick Pro Duo su robne marke Sony Corporation. Ostali nazivi proizvoda koji su ovde navedeni služe samo za prepoznavanje i mogu biti robne marke njhovih/njihovog vlasnika. ©2006 SanDiskCorporation. Sva prava zadržana. 1 megabajt (MB)= 1 milion bajtova. 1 gigabajt (GB)= 1 milijarda bajtova. Nešto od navedenog kapaciteta koristi se za formatiranje i druge funkcije, pa stoga nije dostupno za smeštanje podataka.